

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

การศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์
ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

โดย

นายประสิทธิ์ อิ่มปัญญา และคณะ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น

พฤษภาคม 2551

สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
เลขที่รับ 0๙๑ 4
วันที่ - 6 ส.ย. 2551

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

การศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์
ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

โดย

นายประสิทธิ์ อิ่มปัญญา และคณะ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น

พฤษภาคม 2551

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย “การศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น
ที่อยู่ในวัยเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ”

ระยะเวลาดำเนินการ 1 กุมภาพันธ์ 2550 ถึง 31 มีนาคม 2551

คณะผู้วิจัย

1. นายประสิทธิ์	อัมปัญญา	หัวหน้าโครงการ
2. นางขวัญทอง	มาเมือง	นักวิจัย
3. นางสาวเยาว์เรศ	เครือเพลา	นักวิจัย
4. นางสาวนัตตา	หน่อทอง	นักวิจัย
5. นางสาวภัทรามาส	สอนปะละ	นักวิจัย
6. นางกานต์พิชชา	ปภุสสโร	นักวิจัย
7. นางสาวธัญญา	โกวฤทธิ์	นักวิจัย
8. นางผกามาส	โกวงศ์	นักวิจัย
9. ผ.อ.บรรจบ	กันตะมา	นักวิจัย
10. อาจารย์จัญญา	เสมอใจ	นักวิจัย
11. อาจารย์เพชรศรี	ทิพนก	นักวิจัย
12. นายยอย	คำธิ	นักวิจัย
13. นางสาวนงคราญ	เชื้อทอง	นักวิจัย
14. นางสาวอุไรรัตน์	หน้าใหญ่	นักวิจัย
15. นายบัณฑิต	ประกอบการ	นักวิจัย
16. นางสาววิภากร	เหล็กดี	นักวิจัย
17. นางสุภาพร	คนใช้	นักวิจัย
18. นางสาวกรรณิกา	รัตนน้ำหิน	นักวิจัย
19. นายแพทย์จักรพันธ์	กฤตมโนร	ที่ปรึกษา
20. นายสมคิด	อัมปัญญา	ที่ปรึกษา
21. นางสาวนงนุช	สุวิทย์วงศ์	ที่ปรึกษา

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป" กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ "คน" ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ "กระบวนการ" มากกว่า "ผลลัพธ์" เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย "เวที" (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ "ปัญญา" ในกระบวนการวิจัย

"กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น" หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ "คำถาม" หรือ "ความสงสัย" บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น "คำถาม" ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา "ข้อมูล" ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ "วางแผน" การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ "บันทึก" มีการ "ทบทวน" ความก้าวหน้า "วิเคราะห์" ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ "ถอด" กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ "สรุปบทเรียน" ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย "ผู้ที่สงสัย" ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาคได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างมาก ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.สำนักงานภาค จึงได้ปรับปรุงแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น

และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาใน รูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.สำนักงานภาค(ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น)

สารบัญ

	หน้า
คำนำบอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	ก
สารบัญ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	3
1.5 ระยะเวลาในการดำเนินงาน	3
1.6 งบประมาณในการดำเนินงาน	3
1.7 นิยามศัพท์	4
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.9 เป้าหมายการดำเนินงาน	4
1.10 กิจกรรมการดำเนินงาน	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น	5
2.2 พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น	8
2.3 สถานการณ์การตั้งครรภ์ของพื้นที่ อ.เมืองปาน	9
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	
3.1 การดำเนินงานระยะที่ 1	18
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	
4.1 การดำเนินการก่อนได้รับอนุมัติโครงการ	22
4.2 ผลการดำเนินงานระยะที่ 1	23
บทที่ 5 สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการดำเนินงาน	70
5.2 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนากระบวนการวิจัย	77
5.3 ข้อเสนอแนะจากผู้ประสานงานวิจัย จังหวัดลำปาง	87
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	92
ภาคผนวก ก. การใช้ประโยชน์จากการวิจัย (RE)	93
ภาคผนวก ข. สรุปข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม	94
ภาคผนวก ค. ภาพกิจกรรม	96
ภาคผนวก ง. ประวัตินักวิจัยโครงการ	98

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก นักวิจัยทุกท่านจาก โรงพยาบาลเมืองปาน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองปาน สถานีอนามัย โรงเรียนเมืองปาน วิทยา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าหวะ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขอ ประธานกลุ่มใจประสานใจ ตัวแทนกลุ่มดูแลสตรีและเด็ก ตัวแทนเยาวชน ตัวแทนผู้สูงอายุ และ ผู้ให้ข้อมูลทั้งจากส่วนราชการประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทุกโรงเรียนในอำเภอเมืองปาน โรงพยาบาลเมืองปาน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองปาน สถานีอนามัยทุกแห่งในอำเภอเมืองปาน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขอ กลุ่มผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบจากการตั้งครรภ์ กลุ่มเยาวชนอำเภอเมืองปาน องค์กรภาคเอกชน ที่ดูแลกลุ่มสตรีและเด็กอำเภอเมืองปาน พี่น้องชนเผ่าบ้านใหม่พัฒนา บ้านแม่หมีใน บ้านปางม่วง ที่ได้ให้ข้อมูลปัจจัยที่เป็นสาเหตุทำให้เด็กในวัยเรียนตั้งครรภ์ และการเสนอแนวทางป้องกันปัญหาที่ได้จากประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ จนได้รับแนวทางการแก้ไขปัญหที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขอ โรงเรียนเมืองปานวิทยา โรงพยาบาลเมืองปาน กรรมการหมู่บ้านแม่หมีใน บ้านใหม่พัฒนา บ้านปางม่วง และสถานีอนามัยในอำเภอเมืองปานที่เอื้อเฟื้อสถานที่ให้จัดกิจกรรมเรียนรู้ทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณท่านนายอำเภอเมืองปาน หัวหน้าส่วนราชการในอำเภอเมืองปาน คณะกรรมการจัดงานและผู้เข้าร่วมงานเบิกฟ้าการศึกษา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง ในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์และร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัยนี้

ขอบคุณเยาวชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและตัวแทนองค์กรเอกชนที่ได้นำผลจากการเข้าร่วมวิจัย จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหาให้กับกลุ่มเยาวชนในอำเภอเมืองปาน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการวิจัยฉบับนี้ คณะนักวิจัยขอมอบและอุทิศแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

บทคัดย่อ

เรื่อง	การศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
พื้นที่การศึกษา	อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
ผู้วิจัย	นายประสิทธิ์ อัมปัญญาและคณะ

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์ของการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในพื้นที่อำเภอเมืองปานตามสถิติของการเข้ารับการฝากครรภ์ที่อายุของผู้เข้ารับฝากครรภ์นั้นต่ำลงเรื่อยๆ เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ชุมชนต้องลุกขึ้นมาเพื่อทบทวนสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นที่ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านสาธารณสุขที่ต้องสูญเสียงบประมาณในการดูแลคุณภาพชีวิตแม่และเด็กหลังคลอด โอกาสทางการศึกษาของเยาวชนที่ต้องจบลง ทั้งที่ตัวเองก็ไม่มีทักษะความรู้ความสามารถเพียงพอในการประกอบอาชีพ ชุมชนเองก็ละเลยปัญหาและมองข้ามเนื่องจากเป็นเรื่องส่วนตัว หากเกิดขึ้นกับตัวเองก็ไม่หาทางแก้ไข รวมถึงปัญหาการละทิ้งถิ่นหลังคลอดบุตรให้เป็นภาระกับครอบครัว เกิดเป็นปัญหาด้านสภาพจิตใจของครอบครัวและเด็กที่เกิดมา ทำให้คณะผู้วิจัยมองปัญหาที่เกิดขึ้นมีความเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง จะมองการแก้ไขปัญหาเพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่ง หรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่สามารถตอบคำถามของปัญหาอื่นๆ ปัญหาได้ ดังนั้นรูปแบบที่จะศึกษาถึงปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนโดยใช้กลไกการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอเมืองปาน จึงต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เช่น สถานศึกษา สถานบริการด้านสาธารณสุขและโรงพยาบาล กลุ่มต่างๆ ของชุมชน และครอบครัวที่เป็นหน่วยที่เล็กที่สุด เพื่อเชื่อมโยงปัญหาที่เกิดขึ้นและตั้งรับสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของพื้นที่อำเภอเมืองปาน

จากโจทย์ที่ตั้งร่วมกันว่า จะสร้างกลไกการดูแลและป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนแบบองค์รวมโดยชุมชนมีส่วนร่วมได้อย่างไร? จึงเป็นตัวกำหนดให้ทีมวิจัยต้องศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่ เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กำหนดเป็นแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสร้างเป็นกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ในพื้นที่ทั้ง 5 ตำบล (ต.บ้านขอ ต.เมือง

ปาน ด.แจ้ซอน ด.ทุ่งกว่าว ด.หัวเมือง) โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานศึกษา(ครู/นักเรียน) สถานบริการสาธารณสุข (โรงพยาบาลและสถานเอนามัย) ครอบครัว (กลุ่มผู้ประสบปัญหา และชนเผ่า) ชุมชน (หน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน) เป็นผู้ให้ข้อมูล

ผลที่ได้จากการวิจัยที่ทางทีมวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลและแบ่งขอบเขตเป้าหมายของการทำงานไว้ที่เรื่องของ 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางแก้ไขปัญหา 2) การนำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นแนวทางในการป้องกัน และ 3) สร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของคนในชุมชน โดยกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากเป้าหมายของการทำงานพบว่า

1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในวัยเรียน จะเห็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ทั้งที่เป็น ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีเพศสัมพันธ์ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน การปล่อยปะละเลย เอาใจใส่ การปลุกฝัง และการสั่งสอน รวมไปถึงการมีพฤติกรรม การจากสื่อ อยากรู้อยากลอง การขาดความรู้ด้านการป้องกัน การปฏิเสธ ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการมีเพศสัมพันธ์คืออิทธิพลของเพื่อนพบว่า เพื่อนชักชวนให้มีเพศสัมพันธ์ และทำตามเพื่อน อิทธิพลของครอบครัวที่ให้อิสระในการมีรักโดยถือว่าเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น และเคยเห็นสมาชิกในครอบครัวมีเพศสัมพันธ์ เหล่านี้คือสิ่งที่ทีมวิจัยได้เรียนรู้ถึงปัจจัยที่เกิดขึ้น

ปัจจัยด้านความรู้เรื่องการตั้งครรภ์ หรือเพศศึกษาได้มีการเรียนการสอนแต่ไม่ครอบคลุมในสิ่งที่เด็กต้องการรู้ ทำให้ขาดความรู้-ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งท้อง วิธีการคุมกำเนิด(ยาคุม/ถุงยางอนามัย)ที่ถูกวิธี หรือการสร้างค่านิยมเรื่องเพศให้แก่เด็ก เรื่องการป้องกันโรคติดต่อและการมีเพศสัมพันธ์ , เรื่องเพศจากโรงเรียน

นอกจากนี้ยังวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นพื้นราบ กับชนเผ่า 3 ชนเผ่า คือ เผ่าม้ง เผ่าปะกาเกอญอ และเผ่ามูเซอ ซึ่งพบว่าปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในวัยเรียนไม่มี แต่มีการตั้งครภ์อายุน้อยที่เกิดจาก การแต่งงานเพื่อขยายครอบครัวหรือต้องการแรงงานเพื่อช่วยครอบครัว ชนเผ่ามีการเลี้ยงดูลูกแตกต่างกับชนพื้นราบ ในด้านการสั่งสอนจะยึดหลักของศาสนาคริสต์ ซึ่งศาสนาคริสต์ มีพิธีการรับคำสั่งสอนทุกวันเสาร์ หรืออาทิตย์ ทำให้คนในชุมชนได้รับคำสั่งสอนในการด้านการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง เหมือนมีภูมิคุ้มกันป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

ด้านความเชื่อของชนเผ่าการทำผิดถ้ามีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจะเป็นการทำให้ผีผีจะเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านไม่สบายใจ ป่วย ในอดีตชนพื้นราบเคยนับถือการทำผิดต่อผีบ้านผีเรือน ใครทำผิดต้องมีการขอขมา หรือมีการเสียผี แม้แต่การถูกเนื้อต้องตัวระหว่างชายหญิงที่ต่างผีกัน ส่วนเผ่าม้งถ้าหากลูกสาวไปกับผู้ชาย ออกจากบ้านไปจะทำให้ผีผีจะกลับมาอยู่กับครอบครัวของตนเองไม่ได้ จะต้องแต่งงานและแยกครอบครัว จะไม่ให้อยู่บ้านหลังเดียวกับพ่อแม่ แต่อยู่บริเวณเดียวกันได้ บ้านแม่หมิ่นไ จะมีการของชุมชนห้ามไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนที่จะการแต่งงาน ชนเผ่ามูเซอได้มีการปฏิบัติความหลักศาสนาคือการที่ผู้หญิงและผู้ชายที่เป็นคนรักกันได้ปฏิบัติตัวได้ถูกต้องคือการไม่ถูกเนื้อต้องตัวกันก่อน

แต่งงาน การส่งเสริมการศึกษาต่อของลูกที่จะเรียนในต่างอำเภอหรือจังหวัดของชาวเขาเผ่าม้ง ได้มีการหาสถานที่ศึกษาที่ไว้ใจได้ เป็นโรงเรียนกินนอน การเดินทางส่วนใหญ่พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องไปรับส่ง โดยถือว่าการศึกษาต่อของลูกหลานจะต้องมีการวางแผนระยะยาว และวางแผนร่วมกัน แตกต่างกับคนพื้นราบที่การเรียนขึ้นอยู่กับลูก พ่อแม่ไม่รู้เท่าทันนักเรียนทำให้มีหน้าที่เพียงส่งเงินลูก ขาดการติดตาม วางแผนร่วมกัน

2) การนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กำหนดเป็นแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่น การที่จะทำให้ชุมชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมรู้ถึงปัญหาและผลกระทบและสามารถหาแนวทางแก้ไขร่วมกันกับทุกภาคส่วนนั้น ควรนำเสนอข้อมูลปัญหาทางสถิติ ระหว่างอดีตและปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคตให้ชุมชนแต่ละชุมชนเห็น เพื่อให้รู้ว่าเป็นปัญหาแก่ชุมชนของตนในระยะยาวหากไม่ตระหนักและเข้ามาร่วมรับผิดชอบและหาทางแก้ไข ซึ่งอาจใช้ช่องทางในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนที่ทุกชุมชนจะมีเวทีนี้ในการระดมปัญหาความต้องการของชุมชนให้ทุกคนที่ส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ และหาทางแก้ไข ปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องกับหน่วยงานใด กลุ่มคนใด ก็ใช้เป็นช่องทางเชื่อมประสานการแก้ไขช่วยเหลือขอรับสนับสนุน

นอกจากข้อมูลสถิติของปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควรจะบรรจุไว้ในแผนชุมชนและหากในระดับอำเภอหรือระดับจังหวัดไม่มีข้อมูลปัญหาดังกล่าวไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาของภาพรวมอำเภอ หรือภาพรวมจังหวัดแล้ว ปัญหาก็มักอาจได้รับการแก้ไข ย่อมเป็นผลกระทบต่อภาพรวมของสังคมต่อไป เพราะหากผู้ที่มีอำนาจและมีส่วนรับผิดชอบที่สูงขึ้น ไม่อาจหยิบปัญหาดังกล่าวมากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในภาพรวมสังคมที่ใหญ่ขึ้น ปัญหาดังกล่าวก็จะยิ่งหมักหมมและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นักวิจัยมีความคาดหวังที่จะทำให้เกิดการป้องกันปัญหาจากการตั้งครรภ์ดังนี้ 1.ใช้แนวทางการป้องกันปัญหาผลักดันเป็นนโยบายของอำเภอเมื่อปทานการแก้ไขปัญหาของเยาวชน เป็นข้อมูลนำเข้าที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหามิฉะนั้นร่วมกันเช่น ปัญหายาเสพติด การทะเลาะวิวาท การไม่ประสบผลสำเร็จของการศึกษาของเยาวชน เป็นต้น 2.เกิดความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของคนในอำเภอเมืองปทานที่จะร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาของเยาวชนประกอบด้วยเยาวชน ครอบครัว ผู้นำชุมชน หน่วยงานของภาครัฐและเอกชนในพื้นที่อำเภอเมืองปทาน 3.การจัดกิจกรรมของเยาวชนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และเอกชน ในด้านการป้องกันปัญหาของเยาวชน 4.มีแผนการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์บรรจุในแผนของชุมชน และได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

3) สร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยชุมชนมีส่วนร่วม กลไกที่ร่วมกันดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ที่เกิดจากการกลุ่มนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายได้ นำแนวทางที่ได้จากเวทีการวิจัยนำไปใช้ดังนี้ คือ 1.การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปทาน ให้งบประมาณในการจัดเวทีเสวนาระหว่างผู้ปกครองกับนักเรียนในประเด็นเรื่องเพศศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจทั้งผู้ปกครอง ครูและนักเรียน 2.โรงเรียนที่เข้าร่วมวิจัยได้พัฒนาบรรจุวิชาและเนื้อหาการสอนเรื่องเพศศึกษาในหลักสูตร จากแรกๆที่เป็นความคิดเห็น

ของแต่ละฝ่ายยังขัดแย้ง โดยจัดให้มีการเรียนการสอนทุกระดับชั้นตั้งแต่ ม.1 – ม.6 3.โรงเรียนได้นำข้อมูลที่ได้ประสานงานการแก้ไขปัญหา กับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน เช่น จากองค์การแพथ(Path) สนับสนุนในการจัดกิจกรรมรณรงค์การใช้ถุงยางอนามัยในวัยรุ่นในวันวาเลนไทน์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กวัยรุ่นมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสม 4.ด้านผู้บริการทางสุขภาพ บริการอนามัยแม่และเด็ก มีความสนใจข้อมูลสาเหตุปัญหาที่เกิดจากการฝากครรภ์ของเด็กวัยรุ่นมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ร่วมกับภาคีเครือข่าย 5.ชุมชน และหน่วยงาน ได้ให้ความสนใจกับปัญหามากขึ้น โดยได้จัดเป็นโอกาสในการพัฒนาของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาล ศูนย์ป้องกันและแก้ปัญหาเอดส์ระดับอำเภอเมืองปาน

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ช่วงวัยของการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์ คือช่วงที่มีอายุ 15 – 19 ปี ซึ่งโดยทั่วไปเราเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “วัยรุ่น” เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง ด้านต่างๆ มากที่สุด และเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตคนเรา การก้าวสู่วัยผู้ใหญ่จะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ที่สำคัญในช่วงนี้และการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดของวัยรุ่น คือการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เกิดจากระบบฮอร์โมนเพศในร่างกาย ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นชาย -หญิงแสดงลักษณะด้านร่างกายออกมาให้ชัดเจนที่สุด และสามารถทำหน้าที่ในการเจริญพันธุ์ และฝ่ายหญิงสามารถกำเนิดบุตรหรือตั้งครรภ์ได้ ประกอบกับเป็นช่วงวัยแห่งความอยากรู้อยากลอง สิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่เอื้อและตอบสนองตามความต้องการ จึงทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาได้ เช่น การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร การเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์ และปัญหาการทำแท้งผิดกฎหมาย และกำลังเป็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบัน

จากการศึกษาความรู้และทัศนคติการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคเอดส์ ในกลุ่มวัยรุ่นชนบท จังหวัดลำปาง (พิพัฒน์ ยิ่งเสรีและพิมพ์ผกา นิศาวัฒนานนท์, 2545) พบว่า วัยรุ่นชายมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุ 16 – 17 ปี โดยมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหญิงหรือคู่อรัก และหญิงบริการ จากการศึกษาของ Henhaw (อ้างใน วิมลมาศ จันเชื้อ, 25) พบว่าในแต่ละปีวัยรุ่นหญิงมีการตั้งครรภ์มากกว่า 1 ล้านคน และมารดาวัยรุ่นจะตัดสินใจทำแท้งมากกว่า 300,000 ราย

ในเขตอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง มีประชากรหญิงที่อายุระหว่าง 15 -19 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.5 ของประชากรทั้งอำเภอ จากข้อมูลทางด้านสาธารณสุขในปี 2548 ที่ผ่านมามีวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 15 – 19 ปี ตั้งครรภ์ จำนวน 10 ราย จากจำนวนผู้มารับบริการฝากครรภ์ทั้งหมด 103 ราย คิดเป็นร้อยละ 9.71 อยู่ในวัยเรียน จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 1.94 เป็นชาวเขาเขตพื้นที่สูง จำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.85 และในปี 2549 มีวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 15 – 19 ปีตั้งครรภ์ จำนวน 23 ราย จากจำนวนผู้มารับบริการฝากครรภ์ทั้งหมด 181 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.71 อยู่ในวัยเรียน จำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.08 เป็นชาวเขาเขตพื้นที่สูง จำนวน 8 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.42 (ที่มาของข้อมูล : รายงานการฝากครรภ์ทุกสถานบริการในอำเภอเมืองปาน) ผลที่ตามมาทำให้เกิดผลกระทบในระหว่างตั้งครรภ์ คือ การฝากครรภ์ล่าช้า ไม่ครบตามเกณฑ์ ขาดการดูแลขณะตั้งครรภ์ การได้รับวัคซีน การช่วยเหลือในระหว่างตั้งครรภ์ เกิดปัญหาด้านโภชนาการ และมีความเครียด วิตกกังวลขณะตั้งครรภ์ และใน

บางรายไม่ได้รับการฝากครรภ์ จนกระทั่งคลอด พบปัญหาระหว่างการคลอด คือ การคลอดก่อนกำหนด มีภาวะเสี่ยงการตายปริกำเนิด ทารกขาดออกซิเจนระหว่างคลอด ทารกแรกคลอด น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ 2,500 กรัม จากการศึกษาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ จังหวัดลำปาง ปี 2547 – 2548 (ศิริกุล คูสุวรรณ, 2549) พบว่า ในปี 2547 มีมารดาที่อายุ 15 ปี - 19 ปี ที่ตั้งครรภ์ จำนวน 755 ราย พบจำนวนทารกน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ 104 คิดเป็นร้อยละ 38.65 และในปี 2548 มีมารดาที่อายุน้อย 15 ปี - 19 ปี ที่ตั้งครรภ์ จำนวน 816 ราย พบจำนวนทารกน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ 49 คิดเป็นร้อยละ 17.64 จากการติดตามหลังคลอด พบว่ามีปัญหาการได้รับนมแม่ ครบ 6 เดือน เนื่องจากมารดาไม่มีเวลาให้นมบุตร เช่น ต้องไปเรียนหนังสือ ทำงานต่างจังหวัด เป็นต้น ทำให้เด็กขาดการดูแล ทั้งภาวะให้ปุ๋ย ยา ดา ยาเย เป็นผู้ดูแล เด็กจึงมีภูมิคุ้มกันต่ำต่อโรคน้อย เกิดการเจ็บป่วยง่าย ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล เสียเวลาในการดูแล จากการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น พบว่า หญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ ผ่านการทำแท้งแล้วไม่สำเร็จ ประกอบกับถูกให้ออกจากสถานศึกษา เนื่องจากมีกฎระเบียบที่บังคับ และเป็นระเบียบที่สังคมยึดถือปฏิบัติ จึงทำให้หญิงตั้งครรภ์ต้องปิดบังตนเอง ปกปิดอาการตั้งครรภ์ โดยการใส่เสื้อผ้าที่รัดกุม เพื่อป้องกันไม่ให้ครู เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครอง ทราบ และหนทางสุดท้ายในการแก้ไขปัญหา ก็คือ การมาฝากครรภ์ที่ล่าช้า การค้นหาปัจจัย และแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะต้องได้จากผู้เกี่ยวข้องทั้งเยาวชน โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน องค์กรในชุมชน และหน่วยงานราชการเช่นโรงพยาบาล สถานีอนามัย จึงจะทำให้ปัญหาการตั้งครรภ์ลดลงไปได้

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นที่ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านสาธารณสุขที่ต้องสูญเสียงบประมาณในการดูแลคุณภาพชีวิตแม่และเด็กหลังคลอด โอกาสทางการศึกษาของเยาวชนที่ต้องจบลง ไม่มีทักษะความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ชุมชนละเลยปัญหามองข้ามเนื่องจากเป็นเรื่องส่วนตัวหากเกิดขึ้นกับตัวเองก็ไม่หาทางแก้ไข รวมถึงปัญหาการละทิ้งถิ่นหลังคลอดบุตรให้เป็นภาระกับครอบครัว เกิดเป็นปัญหาด้านสภาพจิตใจของครอบครัวและเด็กที่เกิดมา ทำให้คณะผู้วิจัยมองปัญหาที่เกิดขึ้นมีความเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง หากจะแก้ไขปัญหาเพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่งก็ไม่สามารถตอบคำถามของปัญหาอีกหลายปัญหาได้ ดังนั้นรูปแบบที่จะศึกษาถึงปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน โดยใช้กลไกการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอเมืองปาน ในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เช่น สถานศึกษา สถานบริการด้านสาธารณสุขและโรงพยาบาล กลุ่มของชุมชน และครอบครัวที่เป็นหน่วยที่เล็กที่สุด เพื่อเชื่อมโยงปัญหาที่เกิดขึ้น และตั้งรับสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของพื้นที่อำเภอเมืองปานต่อไป

1.2 คำถามในการวิจัย

จะสร้างกลไกการดูแลและป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนแบบองค์รวมโดยชุมชนมีส่วนร่วมได้อย่างไร?

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน อ.เมืองปาน จ.ลำปาง
- เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กำหนดเป็นแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- เพื่อสร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

- พื้นที่ในการวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ต.บ้านขอ ต.เมืองปาน ต.แจ้ซ้อน ต.ทุ่งกว๋าว ต.หัวเมือง จำนวน 5 ตำบล
- กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สถานศึกษา(ครู/นักเรียน) สถานบริการสาธารณสุข (โรงพยาบาล และสถานีอนามัย) ครอบครัว(กลุ่มผู้ประสบปัญหา และชนเผ่า) ชุมชน (หน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน)

1.5 ระยะเวลาในการดำเนินงาน

- ระยะเวลา 7 เดือน (ตั้งแต่กุมภาพันธ์ – สิงหาคม 2550) ขยายระยะเวลาในการดำเนินอีก 7 เดือน รวมทั้งสิ้น 14 เดือน

1.6 งบประมาณในการดำเนินงาน

- 84,700 บาท (แปดหมื่นสี่พันเจ็ดร้อยบาทถ้วน)

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะหรือคำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

ปัจจัยหรือผลกระทบ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ โดยเกิดขึ้นต่อเนื่องจากปัจจัยที่เป็นสาเหตุหลักอันใดอันหนึ่งและเป็นผลต่อเนื่องในลักษณะที่องค์กรต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงภารกิจที่เคยทำเป็นปกติวิสัย ให้กับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในปัจจุบันและอนาคต

แนวทางการป้องกัน หมายถึง วิธีการหรือกลยุทธ์ที่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดการตั้งครรภ์ในกลุ่มเยาวชนที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะได้

กลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน หมายถึง วัยรุ่นในพื้นที่อำเภอเมืองปานที่อยู่ในวัยเรียน และมีความเสี่ยงต่อปัญหาการตั้งครรภ์โดยความไม่พร้อม

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- สามารถระดมการมีส่วนร่วม เพื่อการแก้ไขปัญหาภาวะการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนเชิงบูรณาการ
- จำนวนการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ในเขตอำเภอเมืองปาน ลดลง
- เกิดกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

1.9 เป้าหมายการดำเนินงาน

- ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและเกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน อ.เมืองปาน จ.ลำปาง
- นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กำหนดเป็นแนวทางการ และเกิดกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่มีผลและแนวทางการป้องกันกลุ่มเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ โดยมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งคณะวิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น
2. พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น
3. บทเรียนสถานการณ์การตั้งครรภ์ของพื้นที่อำเภอเมืองปาน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น

ความหมายของวัยรุ่น

วัยรุ่น หมายถึง การเจริญเติบโตเข้าสู่ภาวะ (Hurlock, 1967 p. 1 อ้างอิงจาก เยาวลักษณ์ เสรีเสถียร, 2543. หน้า 20) ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตที่มีการเจริญเติบโต และมีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กเข้าสู่ผู้ใหญ่ โดยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายตามด้วยการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ และสังคม ซึ่งกระบวนการนี้จะสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นเป็นผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบดูแลตนเองได้โดยไม่ต้องอาศัยพึ่งพิงบิดามารดา และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นนอกเหนือจากสมาชิกครอบครัว (ดวงใจ กษานติกุล, 2536. หน้า 818-819 อ้างอิงจาก เยาวลักษณ์ เสรีเสถียร, 2543. หน้า 20)

ทางด้านจิตวิทยาได้กำหนดช่วงอายุของวัยรุ่นอยู่ระหว่าง 11-19 ปี โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงๆ ละ 3 ปี ตามความแตกต่างในด้านความรู้สึนึกคิด และความสัมพันธ์กับบิดามารดา (Miller, 1972. ไม่มีเลขหน้า อ้างอิงจาก เยาวลักษณ์ เสรีเสถียร, 2543. หน้า 20) โดยแบ่งดังนี้

• วัยรุ่นตอนต้น (อายุ 11-13 ปี)

เป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายมาก โดยเฉพาะในเด็กหญิง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยสาวเร็วกว่าเด็กชาย โดยอายุเฉลี่ยเมื่อแตกเนื้อสาว 12.5 ปี วัยรุ่นตอนต้นจึงมีความคิดหมกมุ่นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ทำให้มีอาการแปรปรวนได้

ในระยนี้วัยรุ่นจะให้ความสนใจต่อการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนเพศเดียวกัน เพื่อประเมินเปรียบเทียบตนเองกับเพื่อนว่าร่างกายที่เปลี่ยนแปลงนั้นอยู่ในภาวะปกติ และยอมรับได้ (Schuster & Ashurn, 1992. p. 533 อ้างอิงจาก เยาวลักษณ์ เสรีเสถียร, 2543. หน้า 21) ความคิดของวัยรุ่นกลุ่มนี้จะมีจุดเน้นอยู่กับปัจจุบัน และมีตนเองเป็นศูนย์กลาง (Novak & Broom, 1995. p. 278 อ้างอิงจากเยาวลักษณ์ เสรีเสถียร, 2543. หน้า 21)

- **วัยรุ่นตอนกลาง (อายุ 14-16 ปี)**

เป็นที่ยอมรับสภาพร่างกายที่เป็นหนุ่มเป็นสาวได้แล้ว มีความคิดเชิงนามธรรม จึงหันมาใฝ่หาอุดมการณ์และเอกลักษณ์ของตนเพื่อความเป็นตัวของตัวเอง และพยายามที่จะเป็นอิสระจากการพึ่งพิงบิดามารดา

ในระยนี้วัยรุ่นจะเริ่มพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ (Schuster & Ashurn, 1992. p. 533 อ้างอิงจากเยาวลักษณ์ เสรีเสถียร, 2543. หน้า 21) จะยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง แต่เริ่มมีความคิดเกี่ยวกับอนาคตของตนมากขึ้น ซึ่งถ้ามีการตั้งครรภ์ในขณะที่อายุน้อยกว่า 16 ปี มักจะเป็นการตั้งครรภ์โดยไม่มีการวางแผน และทำให้ขัดขวางพัฒนาการทางด้านสังคม อารมณ์ และการศึกษาของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น (Novak & Broom, 1995. p. 278 อ้างอิงจากเยาวลักษณ์ เสรีเสถียร, 2543. หน้า 21)

- **วัยรุ่นตอนปลาย (อายุ 17-19 ปี)**

เป็นช่วงเวลาของการเผชิญความเป็นจริงต่อวัยผู้ใหญ่ที่กำลังจะมาถึง ในระยนี้วัยรุ่นจะอารมณ์มั่นคงมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น เพิ่มความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเองรวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตน มีการพิจารณาเกี่ยวกับการศึกษา การประกอบอาชีพ และทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่ มีการปรับตัวดีขึ้น (Schuster & Ashurn, 1992. p. 533 อ้างอิงจากเยาวลักษณ์ เสรีเสถียร, 2543. หน้า 21) หญิงวัยรุ่นตอนปลายที่ตั้งครรภ์มักจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสามี มีศักยภาพที่จะพัฒนาด้านวุฒิภาวะในขณะที่ตั้งครรภ์ได้ดีกว่าหญิงวัยรุ่นที่มีอายุน้อยกว่า (Novak & Broom, 1995. p. 279 อ้างอิงจากเยาวลักษณ์ เสรีเสถียร, 2543. หน้า 21)

พัฒนาการที่สำคัญของวัยรุ่นแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

- **พัฒนาการทางด้านร่างกาย**

จะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายรวดเร็วมาก อัตราการเจริญเติบโตทางร่างกายอย่างรวดเร็วนี้ประมาณได้น้ำหนักเพิ่มขึ้น ประมาณร้อยละ 50 และส่วนสูงเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 25 (Sidney, 1977. p. 133 อ้างอิงจากจันทร์แรม ทองศิริ, 2539. หน้า 8) เด็กหญิงเริ่มมี

ประจำเดือนครั้งแรก หน้าอก และ สะโพกเริ่มขยาย เด็กชายจะมีเสียงแตกพร่า มีการหลั่งน้ำอสุจิ เวลาหลับ วัยรุ่นส่วนใหญ่จึงมุ่งความสนใจไปที่ตนเอง พิจารณาลักษณะของตนที่เปลี่ยนไป ถ้า การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีสังคมยอมรับวัยรุ่นจะสบายใจแต่ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่เป็นที่ พอใจของวัยรุ่น วัยรุ่นจะเกิดความวิตกกังวล มีพฤติกรรมแปลกๆ ที่อาจเป็นปัญหาต่อไป เช่น วัยรุ่นที่รู้สึกตัวว่าอ้วนมากไป จะพยายามลดน้ำหนักด้วยวิธีการอดอาหาร หรือกินยาลดความ อ้วน ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพได้ (ฉวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม, 2527. หน้า 24-25 อ้างอิงจากจันทร์แรม ทองศิริ, 2539. หน้า 9)

● พัฒนาการทางด้านจิตใจ

คือ มีความปรารถนาใหม่ๆ และเป็นไปอย่างรุนแรง เกิดความกระวนกระวายใน เรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย มีจินตนาการมากขึ้นอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย ความ เชื่อมั่นเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ต่างๆ และความรู้สึกด้านสัมผัสมีความตื่นตัวมากขึ้น (ปิยวรรณ กุมภีรัตน์, 2546. หน้า 11)

● พัฒนาการทางด้านบุคลิกภาพและสังคม

Erikson กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยของความหาเอกลักษณ์ของตน ค้นหาความสามารถ ความต้องการที่แท้จริงของตนในอนาคต การค้นหาเอกลักษณ์จะเป็นไปด้วยดีแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่ กับการเรียนรู้ที่ได้รับมาตลอดระยะพัฒนาการ โอกาสที่เด็กเป็นอิสระจากสิ่งแวดล้อม และกลุ่ม เพื่อนที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากทั้งทางด้านทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรม การที่วัยรุ่นพยายาม ค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน ทำให้วัยรุ่นมีลักษณะนิสัยชอบอิสระ ชอบทดลอง ต้องการเป็นตัวของตัวเอง เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงต่อระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสนในบทบาท หน้าที่ตน บางครั้งก็อยากเป็นเด็กเพราะไม่ต้องรับผิดชอบอะไร แต่บางครั้งก็อยากเป็นผู้ใหญ่ที่มี สิทธิต่างๆ ในสังคม ความสับสนนี้ทำให้เด็กจับกลุ่มกันเอง สร้างลักษณะเฉพาะของกลุ่ม มี ค่านิยมของกลุ่ม ทดลองทำสิ่งต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งการยอมรับของสมาชิกในกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ มาก นักจิตวิทยาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มจะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน อย่างเห็นได้ชัดกับวัยรุ่นที่กลุ่มไม่ยอมรับ ดังนั้นกลุ่มเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นมากกว่าวัย อื่นของช่วงชีวิต (ปิยวรรณ กุมภีรัตน์, 2546. หน้า 11-12)

● พัฒนาการทางสติปัญญา

เป็นการพัฒนาทางสติปัญญา ที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สามารถคิดหาเหตุผลในด้าน ต่างๆ เพื่อหาทางแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัยรุ่นจะมีความจำดี วิเคราะห์เหตุการณ์ ต่างๆ ได้ดี ลักษณะพัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นสรุปได้ดังนี้

- เป็นวัยแห่งการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและบุคคลรอบข้างมีการสังเกตลองกระทำหรือลอง ผิดลองถูกในการแก้ปัญหา
- เป็นวัยแห่งการสร้างทัศนคติที่ต้งาม เช่น ทัศนคติประชาธิปไตย สังคม ค่านิยม

- เป็นวัยแห่งการคิดอย่างมีเหตุผล มีระบบ พิจารณาใคร่ครวญตามแนวคิดที่เป็นหลักของตน มีความสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี เป็นวัยที่เหมาะสมกับการศึกษาพัฒนาความสามารถในทุกด้าน อีกทั้งยังเริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ดีอีกด้วย
- เริ่มคิดถึงอนาคต และเริ่มรู้จักสำรวจตนเองว่าเหมาะสมสำหรับอาชีพใด มีวิธีการตัดสินใจในการคบเพื่อน เข้าสังคม และการเลือกคู่ครอง (ปิยวรรณ กุมภีรัตน์, 2546. หน้า 12)

2. พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดระยะหนึ่งของชีวิต เป็นระยะที่เด็กมีปัญหาต้องปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม (สุชา จันทน์เอม, 2533. ไม่มีเลขหน้า อ้างอิงจากศรีสุตา โภคา, 2541. หน้า 10) โดยเฉพาะวัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลายเป็นระยะที่เด็กวัยรุ่นสนใจเรื่องเพศ สนใจเพศตรงข้าม อยากรู้ อยากลองเกี่ยวกับเรื่องเพศ ประกอบกับสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากอารยธรรมตะวันตกแพร่เข้ามา มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็กวัยรุ่น จนทำให้เด็กวัยรุ่นเกิดความคิดอิสระ และประพฤติตนอย่างเสรีเกี่ยวกับเรื่องเพศมากขึ้น (ศรีสุตา โภคา, 2541. หน้า 10)

รวีวรรณ ศรีสุชาติ (มปป.) อ้างจากเอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น” การป้องกันและแก้ไขอย่างมีส่วนร่วมซึ่งจัดโดยคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี เมื่อวันที่อังคารที่ 19 ตุลาคม 2547 ณ ห้องประชุมอรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ อาคารศูนย์การแพทย์สิริกิติ์ ซึ่งได้เชิญผู้เข้าร่วมจากหน่วยงานทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น นักวิชาการ นักวิจัย แพทย์ ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง นักเรียน พระภิกษุและสื่อมวลชน มาร่วมกันระดมสมองแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์อันจะนำไปสู่แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

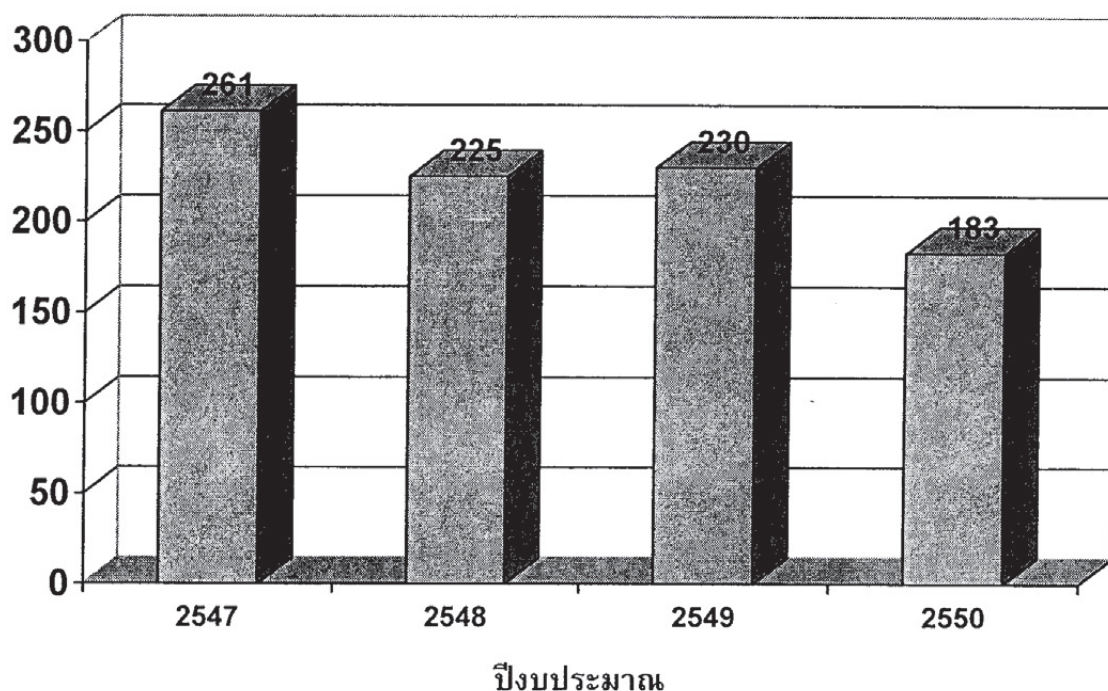
การบรรยายที่น่าสนใจ คือประเด็น “สถานการณ์พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น โดย รศ. พญ. สุวรรณ เรืองกาณจนเศรษฐี ผู้อำนวยการศูนย์สร้างเสริมสุขภาพวัยรุ่น คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี ได้นำเสนอผลการสำรวจภาคสนาม โดยสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เรื่อง “ประสบการณ์และทัศนะของวัยรุ่นต่อปัญหาพฤติกรรมทางเพศในปัจจุบัน : กรณีศึกษาตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 15 - 25 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 9 - 17 ตุลาคม 2547 จำนวนทั้งสิ้น 1,627 ตัวอย่าง ผลการสำรวจ พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 6.7 มีประสบการณ์ด้านการมีแฟน / คนรัก โดยร้อยละ 37.5 เคยมีแฟน / คนรักมากกว่า 1 คน ประเด็นที่น่าสนใจคือตัวอย่างถึงร้อยละ 11.2 มีแฟน / คนรัก มากกว่า 4 คน (5 คนขึ้นไป) และกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 42.4 คน เคยมี

ประสบการณ์ด้านเพศสัมพันธ์ โดยร้อยละ 16.1 เคยประสบปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ที่น่าตกใจคือร้อยละ 13.9 ระบุว่ายอมรับพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์กับผู้ที่ไม่รู้จักตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ผับ เชน และห้างสรรพสินค้า เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 91.5 เคยมีประสบการณ์การบริโภคข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องเพศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเคยดูหนังโป๊จากวิดีโอ / ซีดี การดูเว็บโป๊ และอ่านหนังสือโป๊ โดยกลุ่มตัวอย่างให้ทัศนะว่าปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริม / กระตุ้นให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การที่วีซีดี / ดีวีดีหนังลามกหาซื้อได้ง่าย และการแพร่ระบาดของเว็บไซต์ลามก ตลอดจนการลงภาพโป๊ / ลามกของสื่อหนังสือพิมพ์ / นิตยสารต่าง ๆ ก็มีส่วนกระตุ้นได้มากขณะที่ไม่มีที่ / แหล่งให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาเรื่องเพศ โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นในการแก้ปัญหาดังกล่าว ด้วยการสร้างระบบควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่น และการออกกฎ ระเบียบ เพื่อควบคุมความสัมพันธ์ทางเพศของนักเรียน / นักศึกษาในสถาบันการศึกษา

3. สถานการณ์การตั้งครรภ์ของพื้นที่อำเภอเมืองปาน

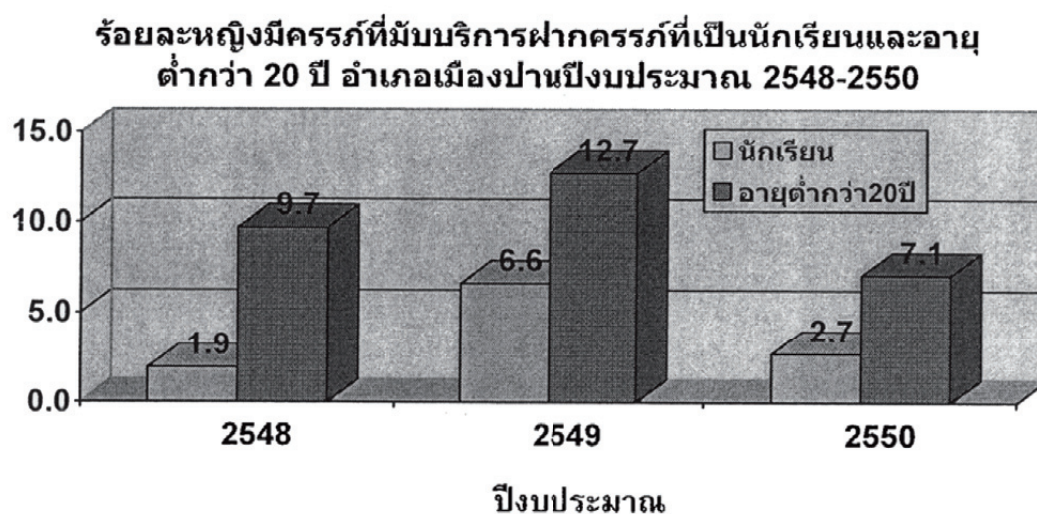
การตั้งครรภ์ของอำเภอเมืองปาน จำแนกรายปีงบประมาณ พบว่ามีการฝากครรภ์เฉลี่ยปีละ 224 คน โดยไปรับบริการฝากครรภ์ที่สถานอนามัยและโรงพยาบาลเมืองปาน ดังแผนภูมิ

จำนวนการฝากครรภ์อำเภอเมืองปานแยกรายปี ปีงบประมาณ 2547-2550

แหล่งข้อมูล รายงานการเกิด และการฝากครรภ์ อำเภอเมืองปาน

จากการฝากครรภ์พบว่ามีหญิงมีครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์

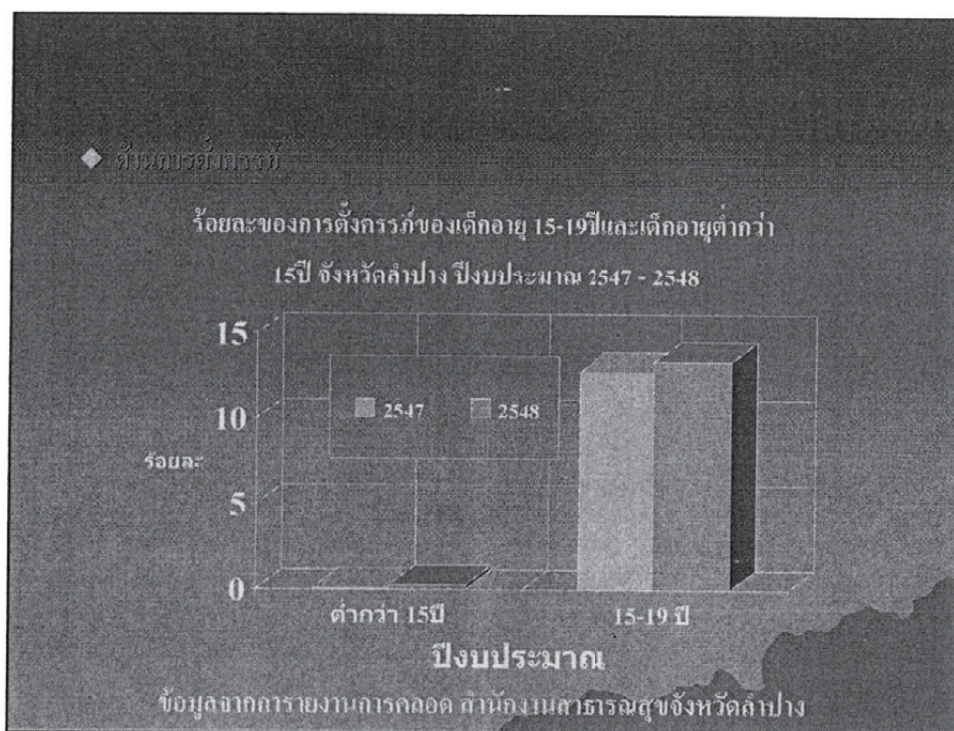
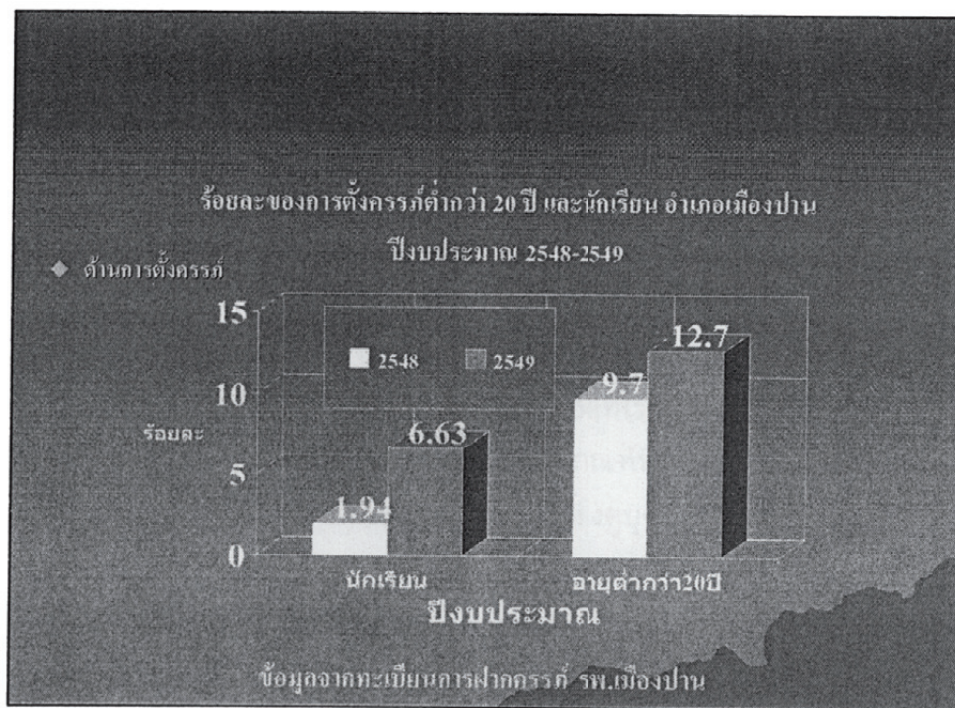

โดยในกลุ่มนักเรียนที่มารับบริการฝากครรภ์ทุกคนจะออกจากการศึกษาในโรงเรียน และหญิงที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี บางส่วนเป็นชนเผ่าที่ไม่ได้เรียนแล้ว มีหญิงที่มารับการฝากครรภ์อายุน้อยสุด 13 ปี ในปี 2549 (ชนเผ่ามูเซอ) และปี 2550 มีหญิงที่มารับการฝากครรภ์อายุน้อยสุด 15 ปี (ชนเผ่าเย้า)

ตารางแสดงการมารับการฝากครรภ์ของหญิงที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี อำเภอเมืองปานปีงบประมาณ 2547-2550 ดังนี้

ปีงบประมาณ	อายุแม่(คน)							
	13 ปี	14ปี	15ปี	16ปี	17ปี	18ปี	19ปี	รวม
2546	-	-	1	-	1	1	2	5
2547	-	1	1	5	6	11	8	32
2548	-	1	3	2	3	3	7	19
2549	1	1	-	3	3	6	9	23
2550	-	-	1	2	2	3	4	12
รวม	1	3	6	12	15	24	30	91

การฝากครรภ์ หญิงมีครรภ์จะมารับบริการฝากครรภ์ครั้งแรกที่สถานอนามัยหรือโรงพยาบาลตามเขตรับผิดชอบ โดยการตรวจยืนยันการตั้งครรภ์ ได้พบกับแพทย์เพื่อประเมินความเสี่ยงที่โรงพยาบาล ได้รับการดูแลครบตามเกณฑ์ ซึ่งปัญหาที่พบในกลุ่มนักเรียนที่ตั้งครรภ์คือการมารับบริการฝากครรภ์ช้าหรือไม่ได้รับการฝากครรภ์

เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละการตั้งครรภ์ของเด็กอายุ 15-19 ปี และเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จังหวัดลำปาง ในปีงบประมาณ 2547-2548 จากข้อมูลรายงานการคลอด สำนักงานสาธารณสุข จ.ลำปาง แล้วพบว่า

- ◆ ปี 2547 คลอดทั้งหมด 5,849 คน
 - อายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 8 คน ร้อยละ 25

- อายุ 15-19 ปี จำนวน 747 คน เป็นร้อยละ 13.65
- ◆ ปี 2548 มีผู้มาคลอดทั้งหมด 5,971 คน
 - อายุน้อยกว่า 15 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76
 - อายุ 15-19 ปี จำนวน 799 คน คิดเป็นร้อยละ 5.88

จากข้อมูลข้างต้นนี้ สามารถเชื่อมโยงข้อมูลไปสู่ระดับอำเภอได้ พบว่า ในปี 2547-2549 จำนวนของเด็กที่มารับการฝากครรภ์และมาคลอดที่โรงพยาบาล มีจำนวนสูงขึ้นทุกปี และอายุของเด็กก็ลดต่ำลงถึงจะไม่มาก แต่ก็ยังถือว่าเป็นเกณฑ์ที่น่าเป็นห่วง ของกลุ่มเด็กที่มีอายุน้อยและยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ต้องมารับภาระการเลี้ยงดูบุตร

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

• ประสพการณ์การมีเพศสัมพันธ์

จากการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น พบว่าประสพการณ์การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นอเมริกันในวัยรุ่นหญิง ร้อยละ 50 และ ในวัยรุ่นชาย ร้อยละ 55 ดังที่จันท์แรม ทองศิริ (2539) ได้ศึกษาในนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 และนักเรียนอาชีวศึกษาชั้นปวช.1-3 อำเภอเมือง จังหวัดน่าน จำนวน 500 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง และการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายพบว่า ร้อยละ 13.3 ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 และนักเรียนอาชีวศึกษา ชั้นปวช.1-3 มีประสพการณ์การมีเพศสัมพันธ์ สอดคล้องกับการศึกษาของสหภาพ พูลเกษร พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุ 15-17 ปี มีเพศสัมพันธ์ (ร้อยละ 13.08) จากการที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง (2548) ได้สำรวจข้อมูลพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของจังหวัดลำปางพบว่า นักเรียนชาย ร้อยละ 15.3 และ นักเรียนหญิง ร้อยละ 11.9 เคยมีประสพการณ์การร่วมเพศ

• อายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก

ในปี ค.ศ. 1998 จากการสำรวจพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นอเมริกันพบว่า อายุเฉลี่ยที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์คือ 15-19 ปี สำหรับการรายงานในประเทศไทยพบว่า วัยรุ่นในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเพศสัมพันธ์เมื่ออายุน้อย โดยอายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมีความแตกต่างกันระหว่างเพศชาย และเพศหญิง จากการศึกษาของระจิตตา ณ พัทลุง (2539) ในนักเรียนอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า เพศชายเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 15.8 ปี ส่วนเพศหญิงเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 14 ปี ในปีเดียวกันการศึกษาของจันท์แรม ทองศิริ (2539) พบว่า วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกตั้งแต่อายุ 12-19 ปี สอดคล้องกับ

การศึกษาของมานี ปิยะอนันต์ (2545) พบว่า นักเรียนมีเพศสัมพันธ์อายุน้อยสุดคือ 12 ปี

ส่วนการศึกษาของ ปวีณา สายสูง (2541) เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของ นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดน่าน พบว่า นักศึกษาชายเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 16.7 ปี ส่วนนักศึกษาหญิงมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 17.8 ปี

การศึกษาของสหภาพ พูลเกสร (2543) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกำแพงเพชรพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมากที่สุดเมื่อมีอายุระหว่าง 14-15 ปี

ส่วนการศึกษาของ ทวีวรรณ ซาลีเครือ (2541) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมทางเพศของ นักเรียนวัยรุ่นในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์พบว่า อายุเฉลี่ยของกลุ่มนักเรียนเมื่อ มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ 15.7 ปี ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ลำปาง (2548) พบว่า นักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของจังหวัดลำปาง มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุเฉลี่ยคือ 15 ปี ส่วนนักเรียนหญิงอายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก 15.1 ปี จากผล การศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า อายุที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะ มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจนำมาสู่ปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ปัญหา การทำแท้ง ปัญหาการติดโรคจากการมีเพศสัมพันธ์ได้มากขึ้น

• การใช้ถุงยางอนามัย

การศึกษาในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526-2533 มีรายงานเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย ของเด็กวัยรุ่นชายเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ รายงานว่าเด็กวัยรุ่นชายใช้ถุงยางอนามัย เมื่อมี เพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศมากกว่าใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงที่ไม่ใช่ หญิงบริการทางเพศ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาของนฤมล รัตนไพจิตร (2533) พบว่า ร้อยละ 59.1 ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยมีเพศสัมพันธ์ใช้ถุงยางอนามัย โดยใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมี เพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศมากที่สุด (ร้อยละ 50.8) รองลงมาใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมี เพศสัมพันธ์กับหญิงคนรัก (ร้อยละ 25) และเพื่อนหญิง (ร้อยละ 22.6)

ส่วนการศึกษาของสหภาพ พูลเกสร (2543) พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 65.3 มี เพศสัมพันธ์ครั้งแรกโดยไม่มีการใส่ถุงยางอนามัย นักเรียนชายมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก แฟน หรือเพื่อนสนิทจะไม่ใส่ถุงยางอนามัย ร้อยละ 87.9 เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการจะใส่ ถุงยางอนามัยทุกครั้ง (ร้อยละ 42.4) นักเรียนชายที่เคยมีเพศสัมพันธ์ทางปาก หรือทวารหนัก กับผู้ชายด้วยกัน (ร้อยละ 6.1) มีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง

จากการศึกษาของนนทพร แสนศิริพันธ์ (ม.ป.ป.) พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 83.7 ไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ทุกครั้ง การศึกษาของจันทร์แรม ทองศิริ (2539) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย (ร้อยละ 16.7) และกับคู่นอนโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย (ร้อยละ 36.1)

จากการศึกษาของศูนย์ระบาดวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2534) พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา นักเรียนชายเคยเที่ยวโสเภณีในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมาโดยใช้ถุงยางอนามัยเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 35.2) และ ไม่ใช้เลย (ร้อยละ 44) กลุ่มนักเรียนหญิงเคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชาย (ร้อยละ 2.4) โดยชายที่มีเพศสัมพันธ์ใส่ถุงยางอนามัยเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 31.3) และ ไม่ใส่เลย (ร้อยละ 37.5) จากการศึกษาของสุรศักดิ์ โค้วสุภัทร์ และคณะ (2535) พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาของวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 50 มีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่เกี่ยวข้องโสเภณี และ ร้อยละ 11 มีการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่น ส่วนการศึกษาของศรีสุตา โภคา (2541) พบว่า วัยรุ่นชายมีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก (ร้อยละ 9.6) แต่มีการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่นที่ไม่ใช่คนรักหรือหญิงบริการทางเพศ (ร้อยละ 40) และการศึกษาของสุมาลี โพธิ์ทอง (2528) พบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาชายที่มีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง (ร้อยละ 5.8) ใช้ถุงยางอนามัยบางครั้ง (ร้อยละ 41.7) และ ไม่ใช้ถุงยางอนามัย (ร้อยละ 52.5) นักเรียนชายมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง (ร้อยละ 5) ใช้ถุงยางอนามัยบางครั้ง (ร้อยละ 34.4) และ ไม่ใช้ถุงยางอนามัย (ร้อยละ 60.5)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัยของเด็กวัยรุ่นพบว่า เด็กวัยรุ่นชายใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศมากกว่าใช้กับหญิงที่ไม่ใช่หญิงบริการทางเพศ โดยมีแนวโน้มว่าเด็กวัยรุ่นชายใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงบริการทางเพศเพิ่มมากขึ้น ส่วนการใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงที่ไม่ใช่หญิงบริการทางเพศ เช่น เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหญิง และหญิงคนรักยังคงมีน้อย

● พฤติกรรมการมีคู่นอนมากกว่า 1 คน

หมายถึง การเปลี่ยนคู่นอน หรือชายที่มีเพศสัมพันธ์ด้วยจำนวน ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ซึ่งผลจากการเปลี่ยนคู่นอนจำนวนมากนี้เป็นสาเหตุ ที่ทำให้เกิดภาวะเสี่ยงสูงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (Weinarewee P, 1955. p. 44 อ้างอิงจากสุปรียา รามการุณ, 2544. หน้า 12) จากการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นต่อการติดเชื้อเอชไอวีในอเมริกาพบว่า วัยรุ่นหญิงอายุ 15-17 ปี ร้อยละ 45 มีคู่นอน 1 คน และร้อยละ 26 มีคู่นอน 3-5 คน ส่วนวัยรุ่นชายอายุ 18-19 ปี ร้อยละ 20 มีคู่นอน 3-5 คน ร้อยละ 20 มี คู่นอน 6-10 คน และอีกร้อยละ 11 มีคู่นอน 11 คน หรือมากกว่า และยังพบอีกว่าวัยรุ่นชายหญิงที่มีคู่นอนจำนวนมาก มีภาวะเสี่ยงสูงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ถึงร้อยละ 10 (National Institute of Child health and Human Development, 1994. p. 82 อ้างอิงจากสุปรียา รามการุณ, 2544. หน้า 12)

จากการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน พบว่า นักศึกษา (ร้อยละ 36.7) มีคู่นอนตั้งแต่ 1-5 คน หรือมากกว่า โดยส่วนใหญ่มีคู่นอนจำนวน 1-2 คน (ร้อยละ 31.7) (จันทร์แรม ทองศิริ, 2539. หน้า 36) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสหภาพ พูลเกษตร (2543) พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 65.31 มีคู่นอนมากกว่า 1 คน

และจากการศึกษาของนันทพร แสนสิริพันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 13.9 มีคู่นอนมากกว่า 1 คน เห็นได้ว่าปัญหาพฤติกรรมทางเพศที่พบในวัยรุ่นนั้น อยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากการที่วัยรุ่นปัจจุบันนี้เริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย มีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนมากกว่า 1 คนขึ้นไป และมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง โดยส่วนใหญ่จะใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงบริการทางเพศมากกว่าการใช้ถุงยางอนามัยกับเพื่อน หรือคูรัก ซึ่งอาจเกิดจากมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง สิ่งเหล่านี้จะเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้วัยรุ่นมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้

• อิทธิพลของเพื่อน

เมื่อเด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่น นอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย และจิตใจแล้ว เด็กวัยรุ่นยังต้องการเป็นอิสระจากการปกครองของบิดา มารดา ต้องการเป็นตัวของตัวเอง และแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง จากการศึกษาของปิยวรร กุมภีรัตน์ (2546) พบว่า ปัจจัยทางสังคมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้แก่ ปัจจัยทางด้านเพื่อน โดยเพื่อนมีอิทธิพลเรื่องการเป็นแบบอย่าง การให้คำปรึกษาเรื่องเพศสัมพันธ์ ส่วนการศึกษาของจันทร์แรม ทองศิริ (2539) พบว่า เพื่อนมีอิทธิพลในการชักนำให้กลุ่มตัวอย่างมีเพศสัมพันธ์ (ร้อยละ 95)

ส่วนการศึกษาของสหภาพ พูลเกษตร (2543) พบว่า การปรึกษาเรื่องเพศสัมพันธ์กับบุคคลที่สนิทสนมส่วนใหญ่จะปรึกษาเพื่อนรุ่นเดียวกัน (ร้อยละ 46.59) เคยถูกเพื่อนชวนในเที่ยวสถานเริงรมย์ หรือสถานบริการทางเพศ (ร้อยละ 22.45) เพื่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการไปเที่ยวสถานเริงรมย์หรือสถานบริการทางเพศ (ร้อยละ 58.86)

นอกจากนี้ยังพบว่า เพื่อนมีอิทธิพลต่อเด็กวัยรุ่นเกี่ยวกับการใช้หรือไม่ใช้ถุงยางอนามัย ดังที่ กอบกาญจน์ มัทธโน (2539) ได้ศึกษาการใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาชายในกรุงเทพมหานคร ที่เคยมีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์จำนวน 310 คน พบว่า การใช้ถุงยางอนามัยของนักเรียนอาชีวศึกษาชายกลุ่มนี้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ถุงยางอนามัยของเพื่อนสนิทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (กอบกาญจน์ มัทธโน, 2539. ไม่มีเลขหน้า อ้างอิงจากศรีสุตา โภคา, 2541. หน้า 19) สอดคล้องกับ คีจิลิส, แอดเลอร์ และเออร์วิน ได้ศึกษาความตั้งใจใช้ถุงยางอนามัยของเด็กวัยรุ่นชาย อายุ 14-19 ปี จำนวน 161 คน ที่มารับบริการในคลินิกสุขภาพของเด็กวัยรุ่นเมืองซานฟรานซิสโก ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า เด็กวัยรุ่นชายกลุ่มนี้มีความตั้งใจใช้ถุงยางอนามัย เมื่อมีกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกันนิยมใช้ถุงยางอนามัยกันอย่างแพร่หลาย (Kegeles, Adler & Irwin, 1989 อ้างอิงจาก ศรีสุตา โภคา, 2541. หน้า 19) และ การศึกษาของวิชาญ วิทยาศัย (2532) พบว่า เด็กวัยรุ่นชายไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการทางเพศเนื่องจากอายุเพื่อนเกรงจะถูกเพื่อนว่าตนเองไม่แน่วจริง (ร้อยละ 2.9) (วิชาญ วิทยาศัย, 2532. ไม่มีเลขหน้า อ้างอิงจากศรีสุตา โภคา, 2541. หน้า 19)

จากการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าเด็กวัยรุ่นชอบทำตามเพื่อน ต้องการให้เพื่อนยอมรับ ซึ่งเป็นไปตามระยะพัฒนาการของวัยรุ่น ดังนั้นเพื่อนจึงมีบทบาท และมีอิทธิพลต่อ

พฤติกรรมต่างๆ ของเด็กวัยรุ่นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของเพื่อนที่มีต่อพฤติกรรมทางเพศรวมไปถึงการใช้ถุงยางอนามัยของเด็กวัยรุ่นชาย (ศรีสุตา โภคา, 2541. หน้า 18-20)

• การใช้สารเสพติด

จากการสำรวจข้อมูลพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มนักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา จำนวน 4 วิทยาลัย จังหวัดลำปาง พบว่า นักศึกษาชาย ร้อยละ 52.1 เคยใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ และ ร้อยละ 84.3 เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ส่วนนักศึกษาหญิง (ร้อยละ 25) เคยใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ และร้อยละ 82.1 เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จากการศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยตัวแทนนักเรียนจาก 7 โรงเรียน ในจังหวัดลำปางพบว่า นักเรียนชาย (ร้อยละ 25.2) เคยใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ และ ร้อยละ 62.4 เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ โดยร้อยละ 6.4 ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนร่วมเพศในครั้งล่าสุดที่ร่วมเพศ ส่วนนักเรียนหญิง ร้อยละ 11.1 เคยใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ ร้อยละ 58.4 เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และร้อยละ 2.9 ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนร่วมเพศในครั้งล่าสุดที่ร่วมเพศ และจากการศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยตัวแทนนักเรียน 7 โรงเรียน พบว่า นักเรียนชาย ร้อยละ 14.9 เคยใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ และ ร้อยละ 36.8 เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ โดยร้อยละ 0.3 ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนร่วมเพศในครั้งล่าสุดที่ร่วมเพศ ส่วนนักเรียนหญิง ร้อยละ 4.3 เคยใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ และร้อยละ 35.7 เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ โดยร้อยละ 0.7 ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนร่วมเพศในครั้งล่าสุดที่ร่วมเพศ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง, 2548. ไม่มีเลขหน้า) จากการศึกษาของ มานี ปิยะอนันต์ และคณะ (2545) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนพบว่า นักเรียนเคยใช้ยาเสพติด (ร้อยละ 4.9) และจากการศึกษาของสหภาพ พูล เกสร (2543) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยมีเพศสัมพันธ์จะดื่มสุราเป็นบางครั้งก่อนการมีเพศสัมพันธ์ (ร้อยละ 25.6) และการมีเพศสัมพันธ์ภายหลังการดื่มสุราจะไม่ใช้ถุงยางอนามัย จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า การใช้สารเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้น วัยรุ่นนิยมใช้สารเสพติดประเภทบุหรี่ และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนการมีเพศสัมพันธ์นั้นทำให้วัยรุ่นไม่สามารถควบคุมตนเองได้ พฤติกรรมดังกล่าวอาจทำให้วัยรุ่นไม่มีการใช้ถุงยางอนามัยก่อนมีเพศสัมพันธ์ และมีโอกาสติดโรคจากการมีเพศสัมพันธ์ได้

• สื่อกระตุ้นทางเพศ และช่องทางที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์

จากการศึกษาของจุฑามาศ นุชนารถ (2531) พบว่า การมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสุพรรณบุรี มีความสัมพันธ์กับการที่นักเรียนมีเพื่อนสนิทที่มีพฤติกรรมการอ่าน หรือดูหนังสือเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ตลอดจนการที่มีเพื่อนสนิทชอบเที่ยวสถานเริงรมย์ และผลการศึกษาของสมชาย ลักษณะานุรักษ์ (2527) พบว่า การมีเพื่อนสนิท

ชอบเที่ยวสถานเริงรมย์ ชอบดื่มสุรา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันกามโรคของ นักเรียน นักศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาของสหภาพ พูลเกษตร (2543) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทาง เพศ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 22.5 เคยถูกเพื่อนชวนในเที่ยวสถานเริงรมย์ หรือสถานบริการทางเพศ ร้อยละ 58.9 เพื่อนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการไปเที่ยวสถาน เริงรมย์ หรือสถานบริการทางเพศ ร้อยละ 52.9 สถานที่พักอาศัยไม่ได้อยู่ใกล้กับสถานเริงรมย์ หรือสถานบริการทางเพศ ร้อยละ 77.7 กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ทำงานในสถานเริงรมย์ ร้อยละ 99.2 เคยไปเที่ยวสถานเริงรมย์หรือสถานบริการทางเพศ ร้อยละ 71.7 จำนวนครั้งของการไปเที่ยว สถานเริงรมย์ หรือสถานบริการทางเพศส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1-2 ครั้ง/เดือน เมื่อมีเวลาว่างกลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุดคือ ดูโทรทัศน์ (ร้อยละ 26.8) การรับรู้เรื่อง เพศสัมพันธ์ส่วนใหญ่ได้รับรู้เรื่องเพศสัมพันธ์จากสื่อ เช่น ภาพยนตร์ (ร้อยละ 20.4) และสื่อ วีดีโอซีดี (ร้อยละ 19.4)

ปิยวรรณ กุมภีรัตน์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรมที่นำไปสู่ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในจังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า

- ปัจจัยทางด้านสื่อต่าง ๆ ที่ให้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องเพศ และกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ
- ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศคือ การปลูกฝังขัดเกลา วัฒนธรรมชั้นพื้นฐานไม่สมบูรณ์จากปัญหาครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดลง ขาดการเอาใจใส่ดูแลสมาชิก การไม่ให้ความสำคัญของ การให้คำปรึกษา กระแสความทันสมัยของวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเลียนแบบเช่น กระแสของแฟชั่น การแต่งตัว ค่านิยม สื่อทันสมัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อ.เมืองปาน จ.ลำปาง ได้เสนอวิธีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

3.1 การดำเนินงานระยะที่ 1

(ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ 2550 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2550 รวม 7 เดือน ขยายระยะเวลาในการดำเนินงาน.ตั้งแต่เดือนกันยายน 2550 ถึงเดือนมีนาคม 2551 รวมทั้งสิ้น 14 เดือน)

กิจกรรม/ ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	ผู้ร่วมกิจกรรม	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1.เวที สร้างความเข้าใจ คณะทำงาน - ความเป็นมาของโครงการ - วิธีการดำเนินงาน - วางบทบาททีมทำงาน - แผนการดำเนินงาน รายละเอียดค่าใช้จ่าย	- เพื่อแจ้งรายละเอียดของกิจกรรมและวางแผนการดำเนินงานกับทีมวิจัยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	- ทีมวิจัยจำนวน 18 คน สถานที่ โรงพยาบาลเมืองปาน	เดือนที่ 1	- ทีมงานวิจัยมีความเข้าใจในการดำเนินงานวิจัย ทั้งในเรื่องของสภาพปัญหา ความเป็นมา บทบาทหน้าที่วิธีการดำเนินงาน แผนในการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นไปในทางเดียวกัน
2.ทบทวนบทเรียนปัญหาที่เกิดขึ้น ในกลุ่ม ▪ สถานศึกษา ▪ ครอบครัว ▪ ชุมชน	- เพื่อทบทวนบทเรียนปัญหาที่เกิดขึ้นจากพื้นที่และร่วมแลกเปลี่ยนถึงปัญหาสาเหตุที่เกิดขึ้น ดังนี้ ได้แก่ สถานศึกษา / สอ.และรพ. /	<u>สถานศึกษา</u> ได้แก่ ผอ.ฝ่ายปกครอง แนะนำอนามัย จำนวน 20 คน จำนวน 1 เวที เยาวชน 2 เวที เวทีละ 50 คน รวม 100 คน รวม 3 เวที จำนวน 120 คน <u>ครอบครัว</u> ได้แก่ ครอบครัวผู้ประสบปัญหา จำนวน 4 เวที (5	เดือนที่ 2-6	- ได้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละกลุ่ม และมีการเชื่อมประสานในปัญหาว่ามีความเกี่ยวข้องกับด้วยหรือไม่ ทั้งในส่วนของชุมชน ครอบครัว สถานศึกษา ซึ่งถ้าบางประเด็นปัญหา ที่มีการแลกเปลี่ยนกันอาจเป็นปัญหาที่เชื่อมกันมาตั้งแต่ระดับครอบครัว

		ตำบล แยกชนเผ่า 1 เวที) เวทีละ 20 คน รวม 4 เวที 80 คน <u>ชุมชนได้แก่</u> - อบต. นายก ปลัด ผู้นำทางการ(ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน)และหน่วยงานที่อยู่ในชุมชน และ ผู้รับผิดชอบ 1 เวที 30 คน - ผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี 1 เวที 30 คน รวม 2 เวที 60 คน * กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ 5 ตำบล รวมทั้งสิ้น 9 เวที จำนวน 260 คน		สถานศึกษา จนกลายมาเป็นปัญหาของชุมชน สังคม - ผู้นำในแต่ละกลุ่มได้มองเห็นปัญหาทั้งของตนเองและเชื่อมสู่กลุ่มอื่น ๆ
3. สรุปและทบทวนบทเรียนปัญหาที่เกิดขึ้นต่อจากระยะที่ 1	เพื่อทบทวนและสรุปบทเรียนปัญหาที่เกิดขึ้นจากพื้นที่และร่วมแลกเปลี่ยนถึงปัญหาสาเหตุที่เกิดขึ้น ดังนี้ ได้แก่ ครอบครัว / ชุมชน	จำนวนผู้เข้าร่วม 50 คน	เดือนที่ 7	- เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาของแต่ละกลุ่ม - สามารถเชื่อมโยงให้เป็นปัญหาเดียวกัน หาวิธีการปรับเปลี่ยนแก้ไข ปัญหาเบื้องต้นของตนเองในแต่ละกลุ่มได้
4. เข้าร่วมเวทีวันที่ 10	- เพื่อนำเสนอความก้าวหน้าของโครงการและร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับผู้เข้าร่วมเวที	- ตัวแทนทีมวิจัย จำนวน 3 คน	เดือน 1-7	- ได้เสนอแนวคิด ผลการดำเนินงานวิจัยให้กับผู้ที่เข้าร่วมเวที - ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวคิดใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

- ภูมิประเทศของอำเภอเมืองปาน

- **อาณาเขตติดต่อ**

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย และ อ.วังเหนือ จ.ลำปาง
 ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเมืองลำปาง
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ.แจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อ.ดอยสะเก็ด , อ.แม่ฮอน จ.เชียงใหม่ และ อ.แม่ทา
 จ.ลำพูน

ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีป่าต้นน้ำลำธารที่อุดมสมบูรณ์ ภูมิอากาศมี 3 ฤดู คือ ฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน

- **การปกครอง**

แบ่งการปกครองเป็น 5 ตำบล และมีทั้งหมด 56 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 34,850 คน เป็นชาย 17,612 คน หญิง 17,238 คน

- **การคมนาคม**

เส้นทางคมนาคมติดต่อกันทางบก ถนนสามารถเดินทางติดต่อกันได้แต่ไม่มีรถประจำทาง มีเฉพาะรถรับจ้างประจำหมู่บ้านบางแห่งเท่านั้น ระยะทางจากหมู่บ้านเหนือสุด ถึงหมู่บ้านทางใต้สุด 80 กิโลเมตร

- **อาชีพ**

ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ และรับจ้าง

- **สถานพยาบาลของรัฐ**

ประกอบด้วย โรงพยาบาลอำเภอ 1 แห่ง สถานีอนามัย 8 แห่ง มีเจ้าหน้าที่ประกอบด้วย แพทย์ 3 คน, ทันตแพทย์ 1 คน, เภสัชกร 3 คน พยาบาลวิชาชีพ 30 คน เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชุมชน 35 คน และเจ้าหน้าที่อื่นๆ อีก 60 คน

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ การศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง” เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน อำเภอเมืองปาน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กำหนดเป็นแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัวโดยชุมชนมีส่วนร่วม สามารถสรุปกระบวนการทำงานของทีมวิจัยผ่านกิจกรรมของโครงการ ได้ดังนี้

4.2 การดำเนินการก่อนได้รับอนุมัติโครงการ

จากสถิติข้อมูลของผู้มารับบริการคลินิกฝากครรภ์ของโรงพยาบาลเมืองปาน พบว่า มีข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ของคนในเขตอำเภอเมืองปาน มีช่วงอายุของมารดาที่อายุน้อยจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขผู้รับผิดชอบงาน จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้ ซึ่งอาจจะมีผลกระทบในภายภาคหน้า จึงได้เก็บรวบรวมสถิติข้อมูล และนำมาพูดคุยในที่ประชุมคณะกรรมการของโรงพยาบาลเมืองปาน โดยมีคุณประสิทธิ์ อัมปัญญา เป็นคณะกรรมการร่วม ในที่ประชุมลงความเห็นว่าการที่จะส่งเสริมสุขภาพของประชาชนควรมีกระบวนการเชิงรุกเข้าไปในชุมชน ควบคู่ไปกับการตั้งรับในสถานบริการ เพื่อหาเหตุ และต้นตอของปัญหา รวมทั้งแนวทางการแก้ไขของปัญหาในชุมชน ขณะเดียวกันก็รับทราบว่ามีหน่วยงานที่สนับสนุนการทำงานเชิงกระบวนการวิจัยในชุมชน จึงได้เสนอขอรับการสนับสนุนการทำวิจัยจากกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทั้งนี้สามารถแบ่งกิจกรรมออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

กิจกรรมที่ 1 สร้างความเข้าใจคณะทำงาน

กิจกรรมที่ 2 ทบทวนบทเรียนปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่ม

- สถานศึกษา
- ครอบครัว
- ชุมชน

กิจกรรมที่ 3 สรุปและทบทวนบทเรียนปัญหาที่เกิดขึ้นต่อจากระยะที่ 1

กิจกรรมที่ 4 สรุปกิจกรรมและแนวทางในการทำงานระดับชุมชน

กิจกรรมที่ 5 นำเสนอผลงานวิจัยสู่ชุมชน

4.3 ผลการดำเนินงาน

รายละเอียดของกิจกรรมแบ่งออกเป็น 5 กิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 1 สร้างความเข้าใจคณะทำงาน

ในกิจกรรมที่ 1 เป็นเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่คณะทำงาน เรื่อง ความเป็นมา โครงการ วิธีการดำเนินงาน การวางบทบาทของทีมวิจัย รวมถึงแผนการดำเนินงาน และเป็นการแจ้งรายละเอียดของกิจกรรมและวางแผนการดำเนินงานกับทีมวิจัยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2550 ณ บ้านสวนเฮือนแก้วรีสอร์ท จำนวนผู้เข้าร่วมเวทีทั้งสิ้น 22 คน ได้แก่ นักวิจัยและเจ้าหน้าที่ สกว.ลำปาง เวลา 9.00 – 15.00 น.

ประเด็นการพูดคุยเพื่อกำหนดเป็นเนื้อหาในการชวนคุย

- ความเป็นมาของโครงการ
- วิธีการดำเนินงาน
- วางบทบาททีมทำงาน
- แผนการดำเนินงาน

การวางแผนการดำเนินงานของทีมวิจัย ได้แบ่งบทบาทและพื้นที่การดำเนินงานดังนี้

1.พื้นที่ดำเนินงานวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ตำบล

- ตำบลเมืองปาน
- ตำบลบ้านขอ
- ตำบลแจ้ซ้อน
- ตำบลหัวเมือง
- ตำบลทุ่งกว๋าว

2. บทบาทของนักวิจัยที่จะต้องรับผิดชอบ

- เก็บข้อมูล
- จัดเวทีการประชุม
- ผู้ประสานงาน
- การเงิน

3. กลุ่มงานที่รับผิดชอบ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มสถานศึกษา : มีการประชุม 1 ครั้ง จำนวนคนทั้งหมด 20 คน
- กลุ่มเยาวชน : มีการประชุม 2 ครั้ง จำนวนคนทั้งหมด 100 คน
- กลุ่มครอบครัวผู้ประสบปัญหา+กลุ่มชนเผ่า : มีการประชุม 4 ครั้ง
- กลุ่มผู้สูงอายุ + กลุ่มสตรี : มีการประชุม 1 ครั้ง
- กลุ่มผู้นำชุมชน : มีการประชุม 1 ครั้ง

4. แผนการดำเนินงาน

4.1 กลุ่มสถานศึกษา

ส่วนที่ 1 ประเด็นที่ต้องการศึกษา

1. กลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยง ทั้งนี้จะดูข้อมูลของผู้ที่เปิดเผยได้
2. การจัดการแก้ไขปัญห ในระบบของโรงเรียน ทั้งทางด้านวิธีการของโรงเรียน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียน-การสอนให้แก่เด็ก และการดำเนินงานที่ผ่านมา
3. ข้อเสนอ/ทางออก/แนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ส่วนที่ 2 กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน มีดังต่อไปนี้

- ผอ.โรงเรียนในอำเภอเมืองปาน จ.ลำปาง
- ครูแนะแนว
- ฝ่ายปกครอง
- ครูอนามัย

4.2 กลุ่มเยาวชน

ส่วนที่ 1 ประเด็นที่ต้องการศึกษา

1. จำนวนคนที่ประสบปัญหา แบ่งออกเป็น
 - กลุ่มที่เปิดเผยได้
 - กลุ่มที่ไม่เปิดเผย
2. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น
3. การแก้ไขปัญหของเด็ก เช่น การทำแท้งของแม่ การเลี้ยงดูของพ่อ/แม่ของเด็ก
4. ความพึงพอใจต่อการแก้ไขปัญห (เป็นความเข้าใจต่อการเข้าร่วมแก้ไขปัญห ทั้งกลุ่มเด็ก-พ่อแม่)

ส่วนที่ 2 วิธีการหาข้อมูล

ชื่อกลุ่มเยาวชนและวิธีการในการหาข้อมูล (วิธีการของแต่ละตำบล จำนวน 50 คน)

ตำบล	ชื่อกลุ่มเยาวชน	วิธีการ
1.เมืองปาน	สมายคลับ	วิธีการกลุ่มสนทนา ยามคำคืน/กลุ่มย่อย
2.บ้านขอ	นนทวัตร	วิธีการกลุ่มสนทนา/กลุ่มย่อย/สัมภาษณ์บุคคล
3.ทุ่งกว๋าว	Be My Friends	วิธีการกลุ่มสนทนา/จนท. สง. /สัมภาษณ์บุคคล
4.แจ้ซ้อน	เอื้องดอย	วิธีการสนทนากลุ่มย่อย
5.หัวเมือง	โหล่งเต๊ะ	มีตัวแทนหมู่บ้าน/จนท. สง. เก็บข้อมูลเชิงลึก

4.3 กลุ่มผู้สูงอายุ+ กลุ่มสตรี

ส่วนที่ 1 ประเด็นที่ต้องศึกษา

1. บทเรียนที่เกิดขึ้นและคาดว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ ทั้งนี้เป็นการหา/เรียนรู้ พฤติกรรมเด็กที่นำไปสู่การหาวิธีการแก้ไข
2. บทเรียนที่ว่าถึงการอบรม-เลี้ยงดูของผู้ปกครองต่อเด็กในครอบครัว ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร

ส่วนที่ 2 วิธีการในการหาข้อมูล

1. โดยการใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มที่ต้องการทราบข้อมูล โดยใช้เครื่องอัดเทป ประกอบการสัมภาษณ์ (เพื่อที่จะได้เก็บข้อมูลได้ครบทุกประเด็น)
2. การใช้ Family Folder (แฟ้มครอบครัวเฉพาะกลุ่มที่มีปัญหา) และข้อมูลที่ต้องการเก็บ มีดังต่อไปนี้
 - 2.1 พฤติกรรม(ของเด็กที่มีปัญหาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง)
 - 2.2 ข้อมูลของแต่ละตำบล ประกอบด้วย
 - ตำบลแจ้ซ้อน มีจำนวนเด็ก 7 คน
 - ตำบลบ้านขอ มีจำนวนเด็ก 6 คน
 - ตำบลหัวเมือง มีจำนวนเด็ก 4 คน
 - ตำบลเมืองปาน มีจำนวนเด็ก 10 คน
 - ตำบลทุ่งกว๋าว มีจำนวนเด็ก 5 คน
 - 2.3 วิธีการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่
 - เก็บข้อมูลเชิงลึกเฉพาะ Case เป็นข้อมูลที่ได้จากเจ้าหน้าที่ / สาธารณสุขอำเภอเป็นผู้เก็บ / เป็นข้อมูลที่ได้จากคนที่ทำงานในพื้นที่ เป็นผู้เก็บ
 - สรุปข้อมูล Case ที่เกิดขึ้นจากการเข้าพื้นที่หาข้อมูล

2.4 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

- กลุ่มสตรีที่เกี่ยวข้องกับปัญหา
- กลุ่มผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

4.4 กลุ่มครอบครัวผู้ประสบปัญหา+กลุ่มชนเผ่า

ส่วนที่ 1 ประเด็นที่ต้องการศึกษา

1.1 ข้อมูลที่ลงไปเก็บ(ต้องการศึกษา)

- ประเพณีการแต่งงาน : บางกลุ่ม จะมีประเพณีแต่งงานหลังท้อง คือ จะต้องตั้งครรภ์ก่อน ถึงจะแต่งงานได้
- การเลือกคู่ครอง
- การวางแผนครอบครัวที่ถูกวิธี
- การใช้วิธีคุมกำเนิด
- โภชนาการที่ถูกต้อง (อาหาร/สุขภาวะที่ถูกอนามัย)
- การดูแลสุขภาพ
- ภูมิปัญญา/การดูแลรักษา (ก่อนท้อง/ระหว่างท้อง/หลังท้อง)
- กฎระเบียบหมู่บ้าน/ประเพณี/การถือผี/ศาสนาหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 วิธีการในการหาข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย	หมู่บ้าน
1.เผ่ากะเหรี่ยง (ปกากะญอ)	บ.แม่หมีใน
2.เผ่ามูเซอ	บ.ปางม่วง
3.เผ่าม้ง	บ.ใหม่พัฒนา(แม่กำ)
4.เผ่าเย้า/เมี่ยน	บ.แม่แจ่มปางใน

21. ข้อมูลจาก Case ที่ได้วางกลุ่มเป้าหมายไว้ข้างต้น (โดยแบ่งกลุ่มเด็กที่ตั้งครรภ์อายุต่ำกว่า 18ปี)

2.2 สอบถามวิธีคิด/สนทนากลุ่ม

4.5 กลุ่มผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 1 ประเด็นที่ต้องการศึกษาเน้นกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่ จำนวน 31 คน ได้แก่

1.1 กลุ่มภาครัฐ

- นายก อบต. จำนวน 5 คน
- ปลัด อบต. จำนวน 5 คน
- ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน จำนวน 7 คน
 - ต. เมืองปาน ม.4
 - ต. แจ้ซ้อน ม.4
 - ต. บ้านขอ ม.2
 - ต. หุ่นกว่าว ม. 2 ,8,14
 - ต. หัวเมือง ม.4

1.2 สถานที่ท่องเที่ยว

- อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน จำนวน 1 คน
- อุทยานห้วยแอ่ง จำนวน 1 คน

1.3 สถานผู้ประกอบการ (เจ้าของธุรกิจ)

- ร้านเพชรดอยงาม จำนวน 1 คน
- ร้านแม่มอญสวรรค์ จำนวน 1 คน
- ร้านโชคยาตา จำนวน 1 คน

1.4 หน่วยรักษาความปลอดภัย

- เขตพื้นที่ ต.เมืองปาน จ.ลำปาง จำนวน 1 คน
- เขตพื้นที่ ต.แจ้ซ้อน จ.ลำปาง จำนวน 1 คน

1.5 กลุ่มต่าง ๆ

- กลุ่ม อสม. จำนวน 5 คน
 - ต. เมืองปาน ม.1
 - ต. แจ้ซ้อน ม.2
 - ต. บ้านขอ ม.12
 - ต. หุ่นกว่าว ม.1
 - ต. หัวเมือง ม.15
- กลุ่มผู้นำสตรี จำนวน 1 คน
- กลุ่ม สจ. จำนวน 1 คน

ส่วนที่ 2 วิธีการในการหาข้อมูล

- 2.1 ใช้วิธีการนำเสนอข้อมูล / ผลที่เกิดขึ้นจากการลงพื้นที่หาข้อมูล ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนการหา แนวทาง-ทิศทางการพัฒนาและร่วมกันเข้ามาแก้ไขปัญหาให้กลับมาดีขึ้น
- 2.2 ส่งหนังสือเชิญไปสู่นายอำเภอ (เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินงาน)

กิจกรรมที่ 2 ทบทวนบทเรียนปัญหาที่เกิดขึ้นตามกลุ่มที่กำหนดไว้

กิจกรรมที่ 2 เป็นการจัดเวทีเพื่อทบทวนบทเรียนปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่ม สถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน การจัดกิจกรรมในครั้งนี้เพื่อทบทวนบทเรียนปัญหาที่เกิดขึ้นจากพื้นที่และร่วมแลกเปลี่ยนถึงปัญหาสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยการทบทวนบทเรียนการดำเนินงานของทีมวิจัยได้มีการกำหนดพื้นที่ในการศึกษา ออกเป็น 5 ตำบล คือ ต.เมืองปาน , ต.บ้านขอ , ต.หัวเวียง , ต.แจ้ซ้อน , ต.ทุ่งกว้าว กลุ่มงานที่รับผิดชอบแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา , กลุ่มเยาวชน , กลุ่มครอบครัวผู้ประสบปัญหา + กลุ่มชนเผ่า , กลุ่มผู้สูงอายุ + กลุ่มสตรี และกลุ่มผู้นำชุมชน

ก่อนการจัดกิจกรรมศึกษาข้อมูลที่แบ่งออกตามพื้นที่ 5 ตำบล ทางทีมวิจัยและทีม สกว. ลำปาง ได้ร่วมกันออกแบบ เครื่องมือที่จะช่วยตีกรอบกำหนดประเด็นคำถาม ในการหาข้อมูลสภาพปัญหา การศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครุฑของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน เพื่อได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น และชัดเจนที่สุด จึงได้แบ่งระดับการสืบค้นข้อมูลออกเป็น ระดับครอบครัว ระดับสังคม และระดับชุมชน ดังนี้

การแก้ไขปัญหา	กลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง	ข้อมูลที่จะได้	กระบวนการ/วิธีการ
ระดับครอบครัว	○ พ่อแม่ ○ ผู้ปกครอง	○ เวทีชนเผ่า	○ ทำอะไรต่อ / ทำอย่างไร - ทบทวน / ความรู้-บริบท เพื่อนำไปเป็นบทเรียน Ex.ครอบครัว ทำอย่างไรเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมา
ระดับสังคม	○ โรงเรียน ○ เพื่อน ○ เพื่อนบ้าน	○ เวทีครู/ผู้บริหาร ○ เวทีเยาวชน ○ เวทีชนเผ่า	○ ทำอย่างไร - ทำโครงการที่ทุกคนมีส่วนร่วม (เด็ก,ครู,โรงเรียน) - ศึกษาบทบาท / พฤติกรรมของครูที่มีต่อนักเรียน

			- ด้านการศึกษา / จัดทำหลักสูตร - การศึกษาข้อมูลที่ได้มาก เพื่อออกแบบกิจกรรม - Ex การทำTime line เพื่อให้ได้ข้อมูลกิจกรรมของเด็ก 24 ชม.
ระดับชุมชน	○ ผู้นำ ○ สถานีอนามัย ○ โรงพยาบาล ○ ตำรวจ	○ เจ้าหน้าที่ 5 ตำบล ○ อบต. ○ กลุ่มผู้สูงอายุ / สตรี / ผู้นำ	○ ทำอย่างไร - รวบรวมแนวทาง / วิธีการที่นำมาปรับใช้ และคนในชุมชนจะต้องยอมรับกับแนวทาง / วิธีการปฏิบัติด้วย

กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา

เวทีกลุ่มผู้บริหารจัดขึ้นในวันที่ 25 มิถุนายน 2550 สถานที่โรงเรียนเมืองปานวิทยา ประกอบด้วยตัวแทนผู้บริหารและคณะครูประจำชั้น ครูแนะแนวโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม, โรงเรียนทุ่งอุดม, โรงเรียนแจ้ซ้อนวิทยา, โรงเรียนเมืองปานวิทยาและโรงเรียนเมืองปานพัฒนวิทย์ จำนวน 42 คน เพื่อร่วมสะท้อนสภาพปัญหาและสถานการณ์ของการตั้งครรภ์ที่อยู่ในวัยเรียนในแต่ละพื้นที่

• คุณประสิทธิ์ อัมปัญญา (หัวหน้าโครงการ) เล่าที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

การศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน จากข้อมูลที่ได้เป็นการศึกษาพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อ HIV ในนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 5 ของ จังหวัดลำปาง พบว่า นักเรียนชายร้อยละ 15.3 เคยมีประสบการณ์การร่วมเพศ ตั้งแต่อายุ 15 ปี , นักเรียนหญิง ร้อยละ 11.9 เคยมีประสบการณ์การร่วมเพศ ตั้งแต่อายุ 15.1 ปี และข้อมูล ในปี 47-48 พบว่า ร้อยละการตั้งครรภ์ของเด็กอายุ 15-19 ปี และเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ของ จังหวัดลำปาง มีอัตราด้านการตั้งครรภ์เพิ่มขึ้น (อ้างอิงข้อมูลจากรายงานการคลอด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง) ในส่วนของอำเภอเมืองปานนั้นสถิติการตั้งครรภ์ติดอันดับต้น ๆ ของเด็กที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียน (เทียบจากปริมาณในตัวเมือง) คือร้อยละการตั้งครรภ์ต่ำกว่าอายุ 20 ปี ในปี 48 จาก 1.94 % เพิ่มขึ้นเป็น 6.63% และในปี 49 จาก 9.7 % เพิ่มขึ้นเป็น 12.7% ถือว่ายังอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง เกิดข้อสังเกตว่า อำเภอเมืองปาน

อยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลจากตัวเมือง / แหล่งสถานเริงรมย์ แต่ทำไมถึงมีจำนวนเด็กตั้งครรภ์เพิ่มขึ้น และอยู่ในปริมาณมากกว่าในอำเภอเมือง และผลที่ตามมาคือเด็กมีการตั้งครรภ์ในขณะที่ร่างกายยังไม่พร้อม จนทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ ทางด้านร่างกาย จิตใจ ที่มีต่อมารดาวัยรุ่นและบุตร ปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร เช่นบุตรถูกทอดทิ้ง / นำเด็กมาให้พ่อแม่ ตา ยายเลี้ยง และแม่ วัยรุ่นต้องออกจากสถานศึกษา/พักการเรียนชั่วคราว พบว่า กลุ่มที่มีการตั้งครรภ์ไม่ได้ประกอบอาชีพมากกว่าครึ่งหนึ่งเพราะต้องมารับหน้าที่เป็นแม่บ้านเลี้ยงลูกแทนการกลับมาเรียนหนังสือ เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าว จึงเกิดแนวความคิดการดำเนินโครงการการศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ที่อยู่ในวัยเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมืองปาน ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ของนักเรียน จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ มากำหนดแนวทางการป้องกันร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมให้กับวัยรุ่นตั้งครรภ์และครอบครัวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาาร่วมกัน จากการร่วมหารือในเวทีกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาครั้งนี้ เพื่อต้องการให้กลุ่มผู้บริหารของสถานศึกษา อำเภอเมืองปาน ทั้ง 5 ตำบล ได้มาแสดงความคิด / ทัศนะเกี่ยวกับการทางแนวทางร่วมกันการแก้ไขปัญหา เพื่อหาทางออกโดยเด็ก ชุมชนโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมร่วมกัน

• หารือเรื่องปัจจัยเสี่ยง

เหตุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น แบ่งออกเป็น ปัจจัยนำ (ปัจจัยเฉพาะบุคคลที่จูงใจให้เกิดพฤติกรรมทางเพศเช่น เพศ อายุ ทัศนคติ) ปัจจัยเอื้ออำนวย (สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมทางเพศ เช่น บ้าน สถานที่ท่องเที่ยว)สุดท้ายคือ ปัจจัยสนับสนุน (สิ่งที่เอื้ออำนวยความสะดวก/ทำให้ง่ายต่อการเกิดพฤติกรรมทางเพศ เช่น อิทธิพลของเพื่อน การดื่มสุรา สื่อกระตุ้นทางเพศ)

ปัจจัยทั้ง 3 ข้อนั้น เน้นปัจจัยเอื้ออำนวยและปัจจัยสนับสนุน มากกว่า เพราะสามารถนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ของเด็กได้ โดยเฉพาะสภาพในอำเภอเมืองปานนั้นมีความหลากหลายของแหล่งทรัพยากรทางสังคม เชื้อชาติ วัฒนธรรม และทางธรรมชาติมากมาย เป็นสภาพพื้นที่มีอากาศดี มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหลายแหล่ง เช่น อุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน และบ้านพักตากอากาศหลายแหล่ง ด้วยสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวย จะเป็นแหล่งจูงใจให้มีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น

เมื่อพูดถึงสภาพพื้นฐานทางครอบครัว ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พ่อแม่เป็นเกษตรกร จึงไม่ค่อยมีเวลาดูแลลูกหลาน เพราะต้องใช้เวลายุ่งกับไร่นาของตน ถ้าเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ ต้องไปทำไร่นาทั้งวัน ปล่อยให้ลูกหลานอยู่บ้านตามลำพัง เมื่อพ่อแม่ไม่อยู่ ไม่มีใครมาห้ามปราม เด็กจึงออกไปคบกับเพื่อน (ทั้งหญิง-ชาย) , อีกทั้งสิ่งยั่วยุ ทั้งเหล้า และสิ่งเสพติดก็หาได้

ง่าย ราคาถูกกว่าในตัวเมือง(เหล่าเถื่อน)ร้านค้ายังขายเหล้า บุหรี่ให้แก่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี อยู่ การปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้เด็กเยาวชนได้ใจ ทำตามใจชอบ เกิดเป็นปัญหาที่ครอบครัว ชุมชน และสังคมต้องให้ความสนใจ

- ประเด็นแลกเปลี่ยนในกลุ่มสถานศึกษา ใน อ.เมืองปาน

- โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม

โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยา เป็นโรงเรียนขยายโอกาสของ อ.เมืองปาน จากสถานการณ์เรื่องเพศศึกษาที่พบภายในโรงเรียน เด็กนักเรียนยังมีการเรียนแบบเรื่องเพศและคิดว่าเป็นค่านิยมอย่างหนึ่ง ถ้าเพื่อนมีแฟน ตัวเองต้องมีบ้าง แต่ปัญหาท้องในวัยเรียนนั้นยังไม่เกิดขึ้น อาจารย์ผู้สอนเล่าถึงความคิดของผู้ปกครองต่อการที่เด็กท้องในวัยเรียนว่า ถ้าเด็กท้องก็จะให้เด็กแต่งงาน หรือเรียกสินสอด (มัดมือแล้วก็อยู่ด้วยกันเลย)

การทบทวนปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ครูไม่มีข้อมูลว่าเด็กท้อง เพราะเด็กเองไม่ยอมเปิดเผย/ไม่กล้าบอก ครูจะรู้อีกทีก็สายไปแล้ว เด็กจึงต้องถูกออกจากโรงเรียนไป จากสถานการณ์ที่ประสบทางโรงเรียนพยายามจัดหาหลักสูตร **Sexology** ให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษามากขึ้น และทางโรงเรียนจะสร้างทางออก ให้เด็ก ครู และผู้ปกครอง ได้ทราบข้อมูลระหว่างกัน

- โรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา

กรณีเรื่องเพศศึกษาของเด็กโรงเรียนทุ่งอุดมวิทยานั้นพบข้อมูลของเด็กที่แต่งงานแล้ว มาเรียนหนังสือ โดยที่ครูไม่ทราบข้อมูลมาก่อน ทางโรงเรียนจึงเป็นห่วงว่าเด็กจะท้องในวัยเรียนเพราะอยู่ร่วมกัน หลับนอนกับสามีแล้ว จึงเรียกเด็กและผู้ปกครองมาคุยว่า จะมีแนวทางไหนบ้างที่จะให้เด็กได้เรียนหนังสือจนก่อนแล้วค่อยอยู่กินกันแบบครอบครัว ทางอาจารย์จึงเสนอว่า ถ้าให้เด็กแยกบ้านกันอยู่ จะได้หรือไม่ แต่เด็กกลับเลือกอยู่กับสามี ถ้าไม่ได้อยู่ด้วยกันก็จะไม่กลับไปเรียนหนังสือ

การนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาทบทวน ถ้ามองเรื่องของเด็กที่อยู่กินกับสามีแล้วแต่ยังไม่เรียนแล้วไม่เกิดปัญหาดตามมา เช่น ตั้งท้อง ก็ควรที่จะให้โอกาส แต่ถ้าทางโรงเรียนยังมองว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎ แต่เด็กไม่มาเรียนอีก ก็เป็นเรื่องที่น่านำมาหาวิธีการแก้ไขต่อไป

- โรงเรียนเมืองปานพัฒนวิทย์

สถานการณ์การที่พบเป็นเรื่องของเด็กนักเรียนที่ท้องก่อนวัยเรียน เพราะขาดการป้องกันของชาย-หญิง สาเหตุนี้ทางโรงเรียนมองว่า เด็กอาจจะขาดความรู้-ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาและการป้องกันการตั้งท้อง วิธีการคุมกำเนิด (ยาคุม/ถุงยางอนามัย) ที่ถูกวิธี หรือการสร้างค่านิยมเรื่องเพศให้แก่เด็ก เรื่องการป้องกันโรคติดต่อและการมีเพศสัมพันธ์ , คำสอนเรื่องเพศจากโรงเรียน พ่อแม่ สื่อต่างๆ ยังไม่สามารถเข้าถึงเด็กได้(เด็กยังไม่ให้ความสนใจที่จะเรียนรู้

นัก และการสร้างองค์ความรู้เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ด้วย ยาคุม – การใช้ถุงยางอนามัย เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์และสิ่งสำคัญ คือ การเรียนแบบพฤติกรรมของเพื่อนที่เคยมี ประสบการณ์เรื่องเพศมาก่อน

กรณีตัวอย่างที่พบภายในโรงเรียน คือ เด็กนักเรียนตั้งท้อง เพราะขาดการป้องกันด้วย การใช้ถุงยางอนามัยของฝ่ายชาย จนทำให้ตั้งท้องโดยไม่ได้ตั้งใจ อีกกรณีคือการถูกหลอกไปมี เพศสัมพันธ์กับผู้ชายที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน เด็กเองเชื่อใจเพราะว่ารู้จักกันดี จึงทำให้ตั้งครรภ์ ขึ้น จนเด็กต้องออกจากโรงเรียน

- โรงเรียนแจ้ซ้อนวิทยา

สถานการณ์ที่พบ ส่วนหนึ่งมาจากเหตุปัจจัยทางสังคม ประเพณี บางครอบครัวยินยอม ด้วยเหตุเงื่อนไขตามกรอบประเพณีของชุมชน เพราะ อำเภอเมืองปานมีกลุ่มของชนเผ่ารวมอยู่ บางประเพณีของชนเผ่า ต้องการให้เด็กท้องก่อนแล้วค่อยแต่งงานก็มี และในกลุ่มของเด็กนักเรียนมี สองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ตั้งใจเรียน แล้วต้องการหางานทำดี ๆ (เด็กเรียน) และอีกกลุ่มเป็นเด็กที่มา เรียนไปวัน ๆ ขอให้ออกไปไ้ ๆ (เด็กกลุ่มนี้ ถูกมองว่าน่าเป็นห่วง นอกจากจะไม่ตั้งใจเรียนแล้ว ยังให้ความสนใจเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศด้วย)

แนวทางของโรงเรียนกับการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ทางอาจารย์มีมาตรการเพิ่มการ ฝึกระวัง และติดตามกลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยง ทั้งการดูแลภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อเป็น การสร้างระบบดูแลนักเรียนในการศึกษากลุ่มเสี่ยงและร่วมหารือ แนวทางการป้องกันปัญหา ร่วมกับผู้ปกครองของเด็ก

- โรงเรียนเมืองปานวิทยา

โรงเรียนเมืองปานวิทยา พบสถานการณ์เด็กท้องก่อนวัยเรียน คือ มีกรณีเด็กท้อง 1 รายและแอบทำแท้งไปแล้ว ปัญหานี้ครูไม่ทราบมาก่อน ทางโรงเรียนจึงหาแนวทางเพื่อป้องกัน ปัญหาที่จะเกิดขึ้นซ้ำขึ้นมาอีก ด้วยการให้ฝ่ายส่งเสริม สร้างมาตรการการควบคุม กับเด็กที่มีความ เสี่ยงเรื่องเพศมาคุยกัน แล้วสร้างข้อตกลงทั้งสองฝ่าย (ทางโรงเรียนและเด็ก) ให้รับรู้ทาง โรงเรียนจะมีมาตรการอย่างไรถ้ายังประพฤติตัวไม่เหมาะสม และฝ่ายส่งเสริมยังสร้างความรู้ เรื่องเพศศึกษาให้เด็กในโรงเรียนเพื่อเป็นการสร้างการเรียนรู้

การทบทวนปัญหาของทางโรงเรียน มองในเรื่องการสอนเพศศึกษาแก่เด็ก ว่าอาจจะ เป็นตาดบสองคม คือ สิ่งแรกเด็กจะมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์(แต่ไม่ทำ) และสิ่ง ที่สองเด็กอาจจะนำความรู้ที่ได้มาใช่เกี่ยวกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชาย เช่นเมื่อรู้ วิธีการกินยาคุม ทั้งทั้งธรรมชาติและฉุกเฉิน เด็กก็จะใช้วิธีการป้องกันเหล่านี้ได้ง่ายขึ้น หรือใช้กับ คนอีกหลาย ๆ คน ได้

- สถานื่อนามัย

เจ้าหน้าที่ทางสถานื่อนามัย มองสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ใน อำเภอเมืองปาน นั้นยังน่าเป็นห่วง เพราะ อำเภอเมืองปานมีปัจจัยเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์เด็ก เช่น มีร้านอาหารตอนกลางคืนมากมาย การมีโทรศัพท์ติดต่อกันง่ายขึ้น (จะนัดที่ไหนก็โทรหากันทำได้ง่าย) พ่อ-แม่ไม่ค่อยอยู่บ้าน เพราะต้องออกไปทำไร่ ทำนา กว่าที่จะมาก็เย็น (ไม่มีเวลาอบรม ดูแลบุตรหลาน) และสภาพพื้นที่ของอำเภอมีสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักตากอากาศจำนวนมาก ผู้ใหญ่จึงสอดส่องได้ยาก และสุดท้ายสภาพของการค้าขายสิ่งมอมเมาเช่น เหล้า บุหรี่ ให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี อย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย(โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลได้ไม่ทั่วถึง)

● สรุปข้อมูล/สภาพปัญหา

ข้อมูลที่ได้จากสภาพปัญหาการศึกษาปัจจัย และแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมืองปาน แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

○ ระดับครอบครัว

ระดับนี้เป็นขั้นพื้นฐานและความสัมพันธ์ของเด็ก พ่อ แม่ และญาติพี่น้อง ถ้าพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดี รู้จักวิธีอบรมสั่งสอนเด็ก เมื่อเด็กเติบโตมาก็จะนำแบบอย่างที่มาปฏิบัติ แต่ปัญหา/ข้อจำกัดที่พบนั้น ส่วนใหญ่มาจากพ่อแม่ไม่มีเวลาเพราะต้องออกไปทำงาน(ในถิ่น-นอกถิ่น) บางบ้าน ทำงานยังต่างถิ่นต้องละภาระเลี้ยงลูกหลานให้คนแก่-คนเฒ่าเลี้ยง เด็กจึงขาดความรักจากพ่อแม่ แต่พยายามหาสิ่งทดแทนและให้ความรักแก่ตน , พ่อ-แม่ขาดความระมัดระวังและแสดงเป็นแบบอย่างเรื่องเพศให้ลูกได้เห็น มองเป็นเรื่องที่น่าอายไม่ควรอธิบายและไม่ควรพูดถึง ที่มองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด เด็กอยากรู้อยากเห็นจึงมีพฤติกรรมการทดลองและเรียนแบบ /ค่านิยมต่อการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับกลุ่มชนเผ่า ที่คิดว่าต้องการให้มีลูกจะได้หันใช้ทำงาน , บางครอบครัวเห็นค่าต่อสินสอดที่ฝ่ายชายมอบให้ เมื่อรู้ว่าลูกมีเพื่อนชายก็จับหมั้นกันโดยไม่คิดว่าอนาคตข้างหน้าจะเกิดปัญหาอะไรตามมา เช่น การหย่าร้าง แล้วทิ้งลูกหลานให้เลี้ยง สุดท้ายคือ วิธีการสอน/องค์ความรู้ในอดีตไม่ถูกนำมาทบทวน ว่าคนสมัยเมื่อก่อนเขามีวิธีการสอนลูกหลานเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาได้อย่างไรเป็นต้น สิ่งที่ตามมาถ้าเด็กต้องก่อนวัยเรียนบทความไม่พร้อม ลูกที่เกิดมาจะกลายเป็นภาระที่ผู้ปกครองต้องดูแลกลายเป็นปัญหาทางสังคมที่น่าเป็นห่วง

○ ระดับสังคม

กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็กคือ โรงเรียน เพื่อนในชั้น และเพื่อนบ้าน เด็กจะใช้เวลากับโรงเรียน (ครูสามารถดูแลเด็กได้เพียง 8 ชั่วโมงตั้งแต่ 8.00น.-16.00น หลังจากเลิกเรียนแล้วไม่สามารถดูแลได้) ส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน มากกว่าใช้เวลาอยู่กับบ้านและครอบครัวเสียอีก พ่อแม่บางคนยังไม่รู้ว่าเมื่อลูกมาโรงเรียนในแต่ละวันลูกทำอะไรบ้าง เพื่อนของลูกแต่ละคนเป็นอย่างไร มีนิสัยอย่างไร เมื่อเด็กใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน พฤติกรรมการเรียนแบบหลาย ๆ อย่างมักจะถูกถ่ายทอด เช่น เมื่อเพื่อนมีแฟน เราก็ต้องมีบ้าง ถ้าไม่มีก็อายเพื่อน บางคนมีแฟนแต่พ่อแม่ก็ดักกันเพราะอยากให้ลูกเรียนจบก่อน ลูกจึงแอบคบหากับเพื่อนชาย จนถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ และท้องในวัยเรียน (ไม่กล้าปรึกษา/พูดคุยกับพ่อแม่ได้จึงต้องปรึกษากับเพื่อนแทน เพื่อนยังเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ตรง และในที่สุดต้องหาทางออกกันเอง เช่น ทำแท้ง กินยาขับ) เด็กบางคนทำแท้งไม่สำเร็จ จนท้องขึ้นมา เมื่อโรงเรียนรู้ก็ให้เด็กออกจากโรงเรียน จนเด็กต้องกลับไปคลอดลูกและหาที่เรียนใหม่ บางคนก็ไม่ได้เรียนเพราะต้องเลี้ยงลูกแทน

ในส่วนของผู้ที่บ้านก็มีความสำคัญในระดับนี้ บางคนมองว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ ถ้าเด็กท้องก็แต่งงานแล้วออกมาอยู่ด้วยกัน แทนที่จะช่วยสอดส่องดูแลเด็กแต่กลับเมินเฉย ดังนั้นการกลับมาทบทวน ของทุกฝ่าย จะต้องร่วมกันพิจารณา และแก้ไขปัญหาแบบแบ่งแยกอยู่ ด้วยการแก้ตามข้อจำกัดที่พบ เพราะข้อมูลบางส่วนยังไม่มีรวบรวมไว้ เด็กเองก็ไม่กล้าบอกความจริงกับพ่อแม่/ครู แต่กลับปรึกษากับเพื่อนเพื่อหาทางออกเองเท่านั้น

○ ระดับชุมชน

ระดับชุมชนถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นแรงหนึ่งในการดูแลเด็กและเยาวชน กลุ่มคนที่มาเกี่ยวข้องในระดับนี้ คือ โรงพยาบาล สถานีอนามัย อบต. สถานีตำรวจ เห็นว่าในส่วนของกลุ่มทำงานงานนี้ เชื่อได้ว่า บางกลุ่มมีข้อมูลในทางลับ /มีการเข้ามาใกล้ชิดกับปัญหา เช่น ถ้าเกิดกรณีเด็กท้องขึ้นมา สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงก็คือ ทำอย่างไรก็ได้ที่ไม่ใช่พ่อแม่และครูที่โรงเรียนรู้เพราะกลัวจะถูกออกจากโรงเรียน ฉะนั้นเด็กจึงหาทางด้วยการไปพบหมอที่อนามัยแทน บางคนมาขอทำแท้ง หรือบางคนทำแท้งแล้วเกิดอาการตกเลือดก็มารักษาที่อนามัย การที่ชุมชนช่วยสอดส่องดูแล เช่น การให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่เด็ก ที่สำคัญจะต้องมีการทบทวนว่าเด็กมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้นหรือไม่ ในส่วนการดูแลของสถานีตำรวจถือว่ายังไม่ทั่วถึง เพราะเวลาเด็กจะมีพฤติกรรมที่เสียหาย ส่วนใหญ่จะเกิดที่บ้าน ตำรวจเองก็ไม่สามารถจะดูแลได้อย่างเต็มที่ แต่ตำรวจอาจจะช่วยปราบปรามในเรื่องการมั่วสุม การดูแลร้านค้าที่ขายเหล้า บุหรี่ให้แก่เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

จะเห็นได้ว่าในแต่ละกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะมีการแก้ไขปัญหากันแบบแยกส่วน ข้อมูลกระจายตัว เพราะแต่ละภาคส่วนไม่เคยนำมาหารือกัน การออกแบบแนวทางเพื่อการแก้ไขปัญหาจึงทำได้ยาก และงบประมาณที่ลงมาช่วยเหลือก็อยู่ในวงแคบ

ฉะนั้นวิธีการที่เข้ามาแก้ไขปัญหาได้เบื้องต้น ชุมชนเองควรจะทำให้ความสนใจ ช่วยกัน ปลูกฝังสิ่งที่ดีงามทั้งหลาย ไม่แยกส่วนการดูแล ช่วยหากิจกรรมให้เด็กทำเช่น โครงการชุมชนเข้มแข็ง มีให้เด็กมกมุ่นแต่เรื่องเพศ ถ้ากลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกันดูแลปัญหาเด็กที่เสี่ยงในเรื่องต่าง ๆ ก็จะเป็นบางลงหรือไม่

กลุ่มเยาวชน

เวทีกลุ่มเยาวชนจัดขึ้นในวันที่ 25 พฤษภาคม 2550 ณ โรงเรียนเมืองปานวิทยา โดยมีตัวแทนนักเรียนโรงเรียนเมืองปานวิทยาคมในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3-6 เข้าร่วมกิจกรรม จำนวนผู้เข้าร่วม 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทบทวนสถานการณ์ของการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นถึงความรู้และความเข้าใจสถานการณ์ดังกล่าว และบทเรียนที่เคยได้รับรู้

อำเภอเมืองปาน จ.ลำปาง มีลักษณะสภาพพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง เด็กบางส่วนเมื่อจบการศึกษาในอีกระดับจึงออกไปเรียนนอกชุมชน และอีกบางส่วนเรียนที่โรงเรียนในอำเภอ ปัญหาที่ตามมา คือ ปัญหาการตั้งครรภ์และการทำแท้งเถื่อน เพราะเด็กที่เข้าไปเรียนในเมืองต้องไปพักค้าง อยู่ห่างไกลจากความดูแลของผู้ปกครอง บางส่วนขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้อง หรือการที่ผู้ปกครองยังมองเรื่องเพศศึกษาเป็นเรื่องไกลตัว/เรื่องที่ไม่สมควรจะพูดกับลูก เป็นต้น เด็กบางคนมีความรักในวัยเรียนแต่ขาดความรู้ในการป้องกัน เมื่อตั้งครรภ์ก็ไม่ได้เรียนหนังสือต่อเพราะทางโรงเรียนมีกฎและให้เด็กลาออก , บางรายรู้ว่าตัวเองท้องแล้วแอบไปทำแท้งเองก็มี และที่น่าตกใจคือทำแท้งเถื่อนแล้วตกเลือด ก็กลับมารักษาที่โรงพยาบาล/สถานีนอนามัย จากสถานการณ์ที่ผ่านมา พบว่าอายุของเด็กที่ตั้งครรภ์ลดลงเรื่อย ๆ และยังมีการทำแท้งที่ผิดกฎหมายเกิดขึ้นอยู่

จากการหารือในเวทีครั้งนี้ ได้กำหนดประเด็นเกี่ยวกับเยาวชนโรงเรียนเมืองปานวิทยามีกลุ่มหมายเป็นเด็กใน ต.เมืองปาน และ ต.แจ้ซ้อน จำนวน 20 น ร่วมกับทีมวิจัยจาก หมอโรงพยาบาลเมืองปาน , อบต.เมืองปาน , ทีมผู้ติดตาม , และหมอนอนามัย บ้านทุ่งข่วง+กลุ่มสสอ.ร่วมกันติดตามประเด็นเกี่ยวกับเยาวชน

จัดกระบวนการเพื่อสืบค้นข้อมูล

เริ่มกระบวนการเสวนาจากการแนะนำคณะนักวิจัย เป็นการทำความรู้จักและสร้างความสัมพันธ์ ด้วยการเล่นเกมผีง้าย้าง ในตอนแรก ๆ น้อง ๆ ใ้มา ก็ยังมีการเขินอาย และไม่รู้จักกัน เพราะเป็นกลุ่มที่อาจารย์คัดเลือกมา เนื่องจากเป็นเพื่อนกับเด็กที่มีความเสี่ยงหรือเคยตั้งครรภ์/ทำแท้งมา วิธีการเล่นเกมเริ่มขึ้นพร้อมกับปรบมือเล่นเกมตามคำ ลักษณะของเกมเป็นการจับกลุ่มของผีงและรังผีง น้อง ๆ เริ่มสนิทและเป็นกันเองมากขึ้น

การดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ที่มวิจัยได้เสนอข้อคิดเห็นว่า การสืบข้อมูลในวันนี้ไม่ควรเจาะประเด็นลงไปทีเดียวตรง ๆ เพราะเด็กอาจจะไม่กล้าที่จะพูด/แสดงความคิดเห็นออกไป/ไม่กล้าที่จะบอกข้อมูล ที่มวิจัยจึงต้องคิดกระบวนการที่จะได้ข้อมูลออกมาจากเด็ก จึงใช้วิธีการ จัดกลุ่มแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มย่อย เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และกล้าแสดงความคิดเห็น และแต่ละกลุ่มต้องแสดงความคิดเห็นวนไปทุกคำถามตามเวลาที่กำหนด (ถ้าคำตอบซ้ำกับกลุ่มที่แล้ว สามารถใส่คะแนนหลังข้อที่เห็นด้วยลงไปได้) ใช้ชื่อกิจกรรมว่า **สถานีสำรวจใจ** แบ่งกลุ่มคำถามออกเป็น 6 ข้อ คือ

- สถานการณ์เรื่องเพศใน อำเภอเมืองปานเป็นอย่างไร
- คำสอนเรื่องเพศของผู้ใหญ่ที่มีต่อเรามีอะไรบ้าง
- สิ่งที่ยากรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ
- พูดถึงเรื่องเพศนึกถึงอะไร
- แหล่งข้อมูลเรื่องเพศมาจากไหน
- ถ้ามีสถานการณ์เด็กท้องเกิดขึ้นรู้แล้วจะทำอย่างไร

สถานีที่ 1 สถานการณ์เรื่องเพศใน อ.เมืองปานเป็นอย่างไร

ข้อสรุปของประเด็นนี้น้อง ๆ ในแต่ละกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์เรื่องเพศใน อ.เมืองปานโดยรวมว่า เด็กวัยรุ่นทั้งชายและหญิงที่คบหากันมา(แฟน)แล้วมีเพศสัมพันธ์เกิดจากความอยากรู้อยากลอง รวมถึงการเห็นเพศตรงข้ามที่มีหน้าตา รูปร่างสวยก็อยากมีความสัมพันธ์ด้วย หรือบางคนคิดว่าอยากมีความรักที่ยั่งยืนจนแต่งงานในอนาคต บางกลุ่มก็มีพฤติกรรมเลียนแบบกับเพื่อน ถ้าเพื่อนมีแฟนแล้วมีอะไรกันเป็นเรื่องที่เจ๋งและเทห์ แต่กลุ่มที่คิดอย่างนี้ยังมีน้อยอยู่ บางกรณีก็เป็นความยินยอมของทั้งสองฝ่าย(เป็นแฟนกันมานาน)เมื่อมาอยู่ด้วยกันสองต่อสองตามสถานที่ท่องเที่ยวหรือมีงานเลี้ยงสังสรรค์ ตามงานประเพณี งานวันเกิด เมื่อกินเหล้าก็เกิดอารมณ์ และขาดสติ อยากมีความสุข แต่ไม่ทันระวังตัวปล่อยเลยตามเลย ก็เกิดปัญหาท้องโดยไม่ตั้งใจขึ้นมา และทางออกคือการทำแท้งเถื่อน

สถานที่ 2 คำสอนเรื่องเพศของผู้ใหญ่ที่มีต่อเรามีอะไรบ้าง

การสอนเรื่องเพศของผู้ใหญ่ต่อเด็กนั้น น้องเล่าว่าพ่อแม่จะบอกเมื่อน้อง ๆ เริ่มเป็นวัยรุ่น ประมาณ ม.1/ หรือ ม.2 ก็จะเริ่มสอนลูกหลานของตน คำบอกกล่าว/คำสอนที่น้อง ๆ บอกมาว่าพ่อแม่มักจะพูดอยู่เสมอให้ได้ยินเวลาคบเพื่อนหรือเวลาออกไปเที่ยวกับเพื่อน คือ ให้รักษาวงสวนต์ อย่าไปเที่ยวหรืออยู่ด้วยกันสองต่อสอง มีแฟนในวัยเรียนได้แต่ห้ามกินเลย จะต้องรอให้ถึงเวลาอันควรก่อน จะทำอะไรต้องคิดก่อนทำ ไม่ใช่ทำแล้วค่อยคิดเช่นเรื่องการคบหากับเพื่อนต่างเพศเป็นแฟน ถ้ามีอะไรกันแล้วพลาดขึ้นมาผลกระทบจะต้องตกเป็นของฝ่ายผู้หญิงทั้งพ่อแม่จะต้องอับอาย อนาคตการเรียนก็เสีย ผู้หญิงต้องออกจากโรงเรียน จะทำอะไรก็ควรคิดถึงอนาคตเพราะว่าเรายังโตเป็นผู้ใหญ่ อยากจะให้ตั้งใจเรียนให้จบมีการงานทำก่อนแล้วค่อยคิดเรื่องการมีแฟน แต่ถ้ามีแฟนแล้วพ่อแม่ก็ไม่ห้ามอะไรแต่อยากให้รู้จักการป้องกัน เรื่องการท้องและโรคเอดส์ คบแล้วต้องอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ และที่สำคัญผู้ชายต้องให้เกียรติผู้หญิงเสมอ

ข้อสรุปเกี่ยวกับการสอนเรื่องเพศของผู้ใหญ่ต่อน้องๆ ยังเป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่จะต้องเข้าใจเด็กเวลาจะสอนต้องอธิบายเหตุผลให้ฟัง ไม่ใช่พูดไปอย่างเดียว เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ ถ้าพ่อแม่อบรมดีเด็กจะเชื่อใจในเหตุผลที่พ่อแม่ต้องการจะบอก แต่ถ้าไม่สนใจแล้วแต่เด็กจะทำ ก็จะทำให้เด็กคิดว่าพ่อแม่ไม่ได้ทำอะไร จะทำอะไรก็ได้

ทีมวิจัยจึงตั้งคำถามต่อให้เด็กว่าแล้วมีข้อไหนที่เราทำได้ น้อง ๆ ให้ความเห็นต่อมาว่า คำสอนทั้งหมดที่พ่อแม่สอนมีอยู่หลายข้อที่ตนทำได้ คือ การรักษาวงสวนต์ ไม่ออกไปเที่ยวหรืออยู่เพียงลำพังสองต่อสองกับผู้ชาย และผู้ชายต้องให้เกียรติผู้หญิงไม่ทำอะไรเกินเลย และเราในฐานะที่เป็นนักเรียนจะต้องรู้จักหน้าที่ของตนและต้องตั้งใจเรียนหนังสือ/แบ่งเวลาให้ถูกว่าเวลาไหนเวลาเรียนเวลาไหนเที่ยว

สถานที่ 3 สิ่งที่ยากรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ

สิ่งที่น้องอยากรู้เป็นเรื่องเกี่ยวกับเพศศึกษาที่ทางโรงเรียนคงก็การสอนบ้างในระดับหนึ่ง และส่วนของการให้ความรู้จะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นผู้เฉลยข้อสงสัยให้แก่ น้อง ๆ โดยมีคำถามดังนี้

• วิธีการคุมกำเนิดและวิธีการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีวิธี

ความรู้เพิ่มเติม : วิธีการคุมกำเนิดมีอยู่ 2 วิธีคือการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวและแบบถาวร วิธีการแบบชั่วคราว คือ การใส่ถุงยางอนามัย , การกินยาคุม/การฉีดยาคุม (ยามีแบบ 21 และ 28 เม็ด ต้องกินยาตามลูกศรในวันที่ประจำเดือนมาวันแรกกินไปเรื่อยจนกว่าจะหมดแล้วเริ่มยาแผงใหม่อีก และต้องกินยาก่อน 7-10 วันก่อนมีเพศสัมพันธ์ แต่การใช้วิธีนี้จะป้องกันได้ถ้าถ้าเราลืมกินยา ส่วนของการคุมกำเนิดแบบถาวร ใช้วิธีการทำหมันของชาย/หญิง

- โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ มีอะไรบ้าง

ความรู้เพิ่มเติม: โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ มีดังนี้ โรคหนองใน , โรคเอดส์ เป็นมาที่สุด , โรคหูดหงอนไก่ , โรคเริมที่อวัยวะ และโรคซิฟิลิส เป็นต้น การป้องกันโรคเหล่านี้วิธีที่ง่ายที่สุดคือการสวมถุงยางอนามัยทุกครั้ง

- การตั้งครรภ์เกิดจากอะไร

ความรู้เพิ่มเติม : การตั้งครรภ์เกิดจากเชื้อสpermของฝ่ายชายผสมกับไข่ในมดลูกหรือท่อนำไข่ของฝ่ายหญิง มาปฏิสนธิกัน แต่ถ้าฝ่ายชาย/หญิงมีการคุมกำเนิดร่วมด้วยจะเป็นการป้องกันการปฏิสนธิ ก็จะไม่ท้อง

- การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกผู้หญิงจะมีเลือดออกหรือไม่

ความรู้เพิ่มเติม : การที่มีเลือดออกนั้นคือ อวัยวะเพศชายมีขนาดใหญ่กว่าช่องคลอด และเกิดจากเยื่อพรหมจารีฉีกขาด จึงทำให้มีเลือดออกที่บริเวณอวัยวะเพศหญิงบางกรณีถ้ามีเพศสัมพันธ์กันผู้หญิงก็อาจจะไม่มีเลือดออกเสมอไป เพราะว่าเยื่อพรหมจารีมีความบางอาจจะฉีกขาดจากการออกกำลังกายหรือกิจกรรมที่โลดโผน

- แค่อารมณ์ดี ผู้ชายจะเกิดอารมณ์ทางเพศหรือไม่

คำตอบเพิ่มเติม : การเกิดอารมณ์อยู่ที่บรรยากาศ/สถานที่ที่เป็นใจ และการเกิดอารมณ์ต้องการของทั้งสองฝ่าย ส่วนการจับมือของความรู้สึกแบบธรรมดาเพื่อนกับเพื่อนคงไม่เกิดอารมณ์

- การนับหน้า 7 หลัง 7 จะท้องหรือไม่

คำตอบเพิ่มเติม : วิธีนี้ไม่แนะนำเพราะไม่ปลอดภัย ถ้าจะใช้ต้องแน่ใจว่ารอบประจำเดือนมาปกติ 28 วัน เช่น ประจำเดือนมาวันแรกวันที่ 7 (นับหน้า 7) ช่วงเวลาที่ปลอดภัยคือ วันที่ 1-7 ส่วนการนับหลัง 7 เวลาที่ปลอดภัยคือ 7-13 เป็นต้น

- การร่วมเพศโดยใช้ถุงยางอนามัยกับผู้ติดเชื้อ จะติดเชื้อหรือไม่

คำตอบเพิ่มเติม : การร่วมเพศแล้วใส่ถุงยางด้วยจะป้องกันการติดเชื้อ แต่ถ้ามีเพศสัมพันธ์ที่รุนแรงจนถุงยางแตกก็อาจจะเสี่ยงได้ และการถอดถุงยางที่ถูกวิธีจะต้องถอดออกตอนที่อวัยวะแข็งตัว

- การปล่อยข้างนอกจะท้องไหม

คำตอบเพิ่มเติม : การปล่อยน้ำอสุจิออกมาข้างนอกไม่สามารถป้องกันการท้องได้ เพราะขณะที่มีเพศสัมพันธ์อาจจะมีการหลั่งอสุจิออกมา

- ถ้ามีเพศสัมพันธ์เหมือนผู้ใหญ่จะผิดไหม

คำตอบเพิ่มเติม : การทำเหมือนผู้ใหญ่จะต้องดูความพร้อมต่อผลกระทบที่ตามมา ต้องมีการป้องกัน ถ้าไม่ป้องกันอาจจะท้องหรือติดเอดส์ได้

สถานีที่ 4 พูดถึงเรื่องเพศนึกถึงอะไร

แบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของผู้ชาย และส่วนของผู้หญิง ถ้าพูดถึงเรื่องเพศจะนึกถึง การฉีดยาคุม จะเริ่มเป็นเมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่น ส่วนใหญ่เกิดในเวลาเข้าจะเป็นการฉีดยาว่ามีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง , คุยอย่างอนามัย ส่วนใหญ่ฝ่ายชายจะเป็นผู้ที่สวมใส่เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์และติดเชื้อ/แพร่เชื้อกับผู้หญิง , การลวนลามทางเพศกับผู้หญิงตามสถานที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลวนลามทางสายตาคำพูด/การกระทำ เช่น ข้างบ้าน ตามริมถนน สถานที่เปลี่ยว ๆ , สื่อลามกกระตุ้นอารมณ์ จะได้รับอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต VCD หนังสือเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ , การช่วยเหลือตัวเองเพื่อสนองต่อความต้องการ เป็นต้น

การพูดเรื่องเพศของผู้หญิงจะนึกถึง การมีประจำเดือน , การคุมกำเนิดด้วยวิธีการต่างๆ , การถูกล่วงละเมิดทางเพศจากผู้ชาย , การถูกข่มขืนแล้วท้องต้องออกจากโรงเรียน เป็นต้น

สถานีที่ 5 แหล่งข้อมูลเรื่องเพศมาจากไหน

แหล่งเรียนรู้เรื่องเพศมีสองส่วน คือ การให้ความรู้และแหล่งเรียนรู้ที่ผิดๆ ในส่วนที่เป็นแหล่งให้ความรู้ จะมาจากหนังสือ/เอกสาร ตามโรงเรียน , ทางโรงพยาบาล และแหล่งเรียนรู้ที่ให้ข้อมูลผิด มาจากสื่อทางอินเทอร์เน็ต VCD คลิปวิดีโอ หนังสือ/ละคร นื่อง ๆ ให้ความเห็นว่าสื่อที่หาข้อมูลเรื่องเพศได้ง่าย สะดวก รวดเร็วที่สุดและมีมากคือ จากทางอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้ส่วนใหญ่ของน้อง ๆ จะเรียนรู้เอง ไม่กล้าพูดกับพ่อแม่ ตรง ๆ เพราะพ่อแม่บางครอบครัวยังไม่เปิดกับเรื่องนี้ และเด็กก็ไม่รู้จะปรึกษาใครถ้ามีปัญหา/อยากรู้เรื่องเพศศึกษา

สถานีที่ 6 ถ้ามีสถานการณ์เด็กท้องเกิดขึ้นแล้วจะอย่างไร

น้องๆ ให้ความเห็นกับสถานการณ์เด็กท้องถ้าเกิดขึ้นจะอย่างไร สิ่งแรกที่น้อง ๆ คิดถึงคือการไปปรึกษาเพื่อนสนิทหรือเพื่อนที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ว่าจะต้องทำอย่างไรถึงจะเอาเด็กออก ไปทำแท้งที่ไหน วิธีไหนดี และทำอย่างไรถึงจะให้พ่อแม่ไม่รู้เรื่อง วิธีส่วนใหญ่ที่เด็กท้องใช้คือ การกินยาขับเลือด (ยาสตรีเบนโล , ยาสตรีบัวแก้วกินร่วมกับยาดอง) ถ้าเด็กไม่

ออกก็ไปทำแท้งด้วยวิธีการใช้ยาสด /ทำแท้งเดือนครั้งละ 2,000 บาท (บางคนโชคร้ายถึงกลับตกเลือดต้องรีบไปพบหมอก็มี) บางรายท้องแล้วก็ลาออกจากโรงเรียนเพื่อออกไปเลี้ยงลูก เมื่อลูกโตก็กลับไปเรียนใหม่แล้วทิ้งลูกให้พ่อแม่เลี้ยง กลายเป็นภาระที่พ่อแม่ต้องรับผิดชอบเพิ่มอีก

ในกรณีที่เด็กคลอดออกมาแล้วไม่มีใครรับผิดชอบก็จะนำไปทิ้งไว้ตามที่ต่าง ๆ หรือเอาไปฝากเลี้ยงที่สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า เมื่อเด็กเหล่านั้นโตขึ้นมาอาจจะกลายเป็นเด็กที่ไม่สมบูรณ์ทางร่างกาย เพราะตอนที่แม่ท้องได้กินยาขับเด็กออก เด็กบางรายถึงกับร่างกายพิการไปบางส่วน แขน ขา ไม่สมบูรณ์ครบเป็นต้น

• ประเด็นที่แลกเปลี่ยนวงใหญ่

เมื่อหารือในแต่ละกลุ่มแล้ว ได้มีการตั้งคำถามถึงวิธีการที่จะมีทางออกร่วมกันอย่างไร? น้อง ๆ ได้แสดงความคิดเห็นว่า อยากให้กลุ่มพ่อแม่ โรงเรียน และนักเรียน เข้ามาพูดคุยกันในเรื่องเพศศึกษา ให้พ่อแม่ได้รู้ว่าเด็ก ๆ มีความคิดอย่างไรต่อเรื่องนี้ ต้องการให้พ่อแม่รับรู้/เข้าใจถึงปัญหา เวลาเด็กมีปัญหาสามารถปรึกษาพ่อแม่ได้ บางคนบอกว่า ไม่กล้าที่จะพูดคุยเรื่องเพศกับพ่อแม่ พูดเรื่องนี้ที่ไรต้องโดนดุทุกครั้ง แต่ถ้าทางโรงเรียนมีการชักชวนพ่อแม่เด็กมาพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ ผลที่ดีน่าจะเกิดขึ้น พ่อแม่มีความรู้เรื่องเพศและเข้าใจถึงวัยและความต้องการของลูกได้ ส่วนของทางโรงเรียนเด็ก ๆ ต้องการหาแนวทางร่วมกันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทางทีมวิจัยมองว่ากลุ่มเด็กที่มาร่วมหารือในวันนี้ จะสามารถเป็นแกนนำหลักสำคัญของโรงเรียนในการทำกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กท้องและการทำแท้งเถื่อน (สามารถให้ความรู้ที่ถูกต้องกับเพื่อน ๆ ได้)

นอกจากนี้ทางทีมวิจัยยังได้เก็บข้อมูลเชิงลึก ของกลุ่มเยาวชนกลุ่มเยาวชนตำบลหัวเมือง กลุ่มโล่งเต่า โรงเรียนเมืองปานพัฒนวิทย์ มีรายละเอียดดังนี้

สาเหตุ ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

1. การเลียนแบบสังคมที่ผิด การดูสื่อลามกแล้วนำมาปฏิบัติตาม
2. ไม่เชื่อฟังพ่อแม่
3. อยากรู้ อยากลอง ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ รักสนุกขาดการป้องกัน
4. การแต่งกายไม่มิดชิด ขอบโป้เปลือยของผู้หญิง
5. ครอบครัวยากจนความอบอุ่น พฤติกรรมเลียนแบบจากบิดามารดา
6. การรวมกลุ่มมั่วสุมกันของวัยรุ่นตามสถานที่ต่าง ๆ
7. การดื่มสุราของวัยรุ่น ร้านค้าจำหน่ายสุรา(เถื่อน)ให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี
8. ขาดความรู้ ขาดการป้องกัน นึกว่าครั้งเดียวไม่มีการตั้งครรภ์
9. ปลอ่ยให้ท้อง เพื่อที่จะให้ผู้ชายยอมรับ

10. การไปทำงานหารายได้พิเศษของนักเรียนในสถานที่ไม่เหมาะสม เช่น ร้านอาหาร
11. เด็กใช้เครื่องมือสื่อสารนัดกันออกมาพบกันตามลำพัง ในสถานที่เปลี่ยว

ปัญหาที่ตามมา

1. เป็นภาระให้แก่พ่อแม่ และสังคม
2. สร้างความอับอายให้แก่ครอบครัว เป็นที่ติฉินนินทาของชาวบ้าน
3. ปัญหาการทำแท้ง
4. เกิดปัญหาหย่าร้าง
5. เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต เนื่องจากเด็กมีความกังวลมาก
6. โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
7. ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง เด็กขาดความอบอุ่น และสุขภาพร่างกายเด็กที่คลอดออกมาอาจจะไม่สมบูรณ์
8. เสียอนาคตทางการเรียนและการทำงาน
9. การฆ่าตัวตายเพื่อหนีปัญหา
10. เกิดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม

การแก้ไขปัญหา

1. ตั้งใจเรียน ถ้ามีแฟนผู้ชายก็ควรให้เกียรติผู้หญิง
2. ไม่ชิงสุกก่อนห่าม ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง
3. ให้คิดถึงความรู้สึกของบิดามารดา
4. ผู้หญิงควรแต่งกายให้เรียบร้อย มิดชิด
5. ให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติตนเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น และการคุมกำเนิดเมื่อเกิดการพลาดพลั้ง
6. จัดกิจกรรมให้วัยรุ่นทำ เพื่อลดเวลาที่วัยรุ่นนำไปมั่วสุมกัน
7. ไม่ควรอยู่กันตามลำพังสองต่อสอง
8. ร้านค้าไม่ควรจำหน่ายสุรา(เถื่อน)ให้แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี
9. พ่อแม่ ควรเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่ลูก สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นในครอบครัว
10. ควรมีการปราบปรามสื่อลามกอย่างเคร่งครัด

• ข้อมูลแสดงการเปรียบเทียบกลุ่มเยาวชนที่ได้ศึกษาข้อมูล

ประเด็นข้อมูลที่ศึกษา	ความแตกต่าง	
	ชาย	หญิง
1. การป้องกันในการตั้งครรภ์	ไม่สนใจว่าผู้หญิงจะท้องหรือไม่ แต่จะใช้ถุงยางเพื่อป้องกันโรคเอดส์	เกิดจากความประมาทและไม่ตั้งใจและไม่คิดว่าจะท้องปล่อยให้ท้องเพื่อผูกมัดผู้ชาย
2. การจัดการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์	ไม่สนใจไม่แคร์ หาแฟนใหม่ไปเรื่อยๆ	ปรึกษาเพื่อน อาจจะ去做แท้งโดยไม่มีความรู้ หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์
3. ความรู้เรื่องการคุมกำเนิด	ไม่มีความรู้ บางครั้งรู้แต่ไม่ปฏิบัติ	ไม่มีความรู้หรือบางครั้งสถานการณ์มันพาไป
4. การเข้าถึงสื่อของวัยรุ่น	เข้าถึงได้ง่ายผู้ชายกล้าพูดกับเพื่อนได้มากกว่าผู้หญิง	ถือเป็นเรื่องน่าอาย จึงขาดความรู้
5. ค่านิยมในการมีแฟน	มีแฟนได้หลายคน คบผู้หญิงได้ในเวลาเดียวกันหลายๆคน	รักเดียวใจเดียว

กลุ่มผู้นำ สตรี และผู้สูงอายุ

เวทีกลุ่มผู้นำ สตรี และผู้สูงอายุ ในวันที่ 9 กรกฎาคม 2550 ณ สถานที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขอ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง จำนวนผู้เข้าร่วม 34 คน ประกอบไปด้วยตัวแทนกลุ่มแม่บ้าน ผู้สูงอายุ และผู้นำชุมชน วัดอุปประสงค์เพื่อต้องการถอดองค์ความรู้ในอดีตของการเลี้ยงดูบุตร ความคาดหวังในการแก้ไขปัญหาระดับชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

การจัดเวทีในครั้งนี้ เป็นประเด็นของกลุ่มผู้สูงอายุและผู้นำชุมชน ทั้งสองกลุ่มที่ร่วมหารือล้วนแต่เป็นส่วนสำคัญ ที่สามารถช่วยดูแลกับปัญหาเด็กท้องในวัยเรียน โดยเฉพาะคนสูงอายุจะมีวิธีการ บทเรียนในการสอนลูกหลานให้รู้จักป้องกันรักษนวลสงวนตัว ไม่ซิงสุกก่อนห่ม

สิ่งที่ควรนำไปทบทวน มองว่า ในสมัยเมื่อผู้สูงอายุยังเด็ก พ่อแม่ได้มีวิธีการสอนเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างไร ด้วยวิธีการใด ในการประชุมประเด็นผู้บริหารครั้งก่อน ดายอย คำธิ (ประธานกลุ่มผู้สูงอายุ) เล่าว่า คนสมัยก่อนจะสอนลูกหลานด้วยการใช้นิทาน สมัยเมื่อก่อนคนแก่-คนเฒ่าจะมีวิธีการสอนเรื่องเพศแก่ลูกหลานของตน ด้วยวิธีการใช้ภาพและเสียง คือ ภาพ (เป็นรูปคำสอนตามวัด วิหาร) การสอนด้านเสียง(จะเป็นคำสอนของคนแก่คนเฒ่า, เรื่องแต่งหรือ บทกลอนสอนหญิง) ดายอย (นักวิจัย) มองว่าปัจจุบันสื่อต่างๆ มีมากและพ่อแม่ก็ไม่ได้สอนเรื่องเพศกับเด็กจึงทำให้เด็กมีพฤติกรรมรักในวัยเรียนและเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

ดังนั้นผู้ใหญ่จึงต้องมีการทบทวนการหาคำสอนให้แก่เด็ก ให้เด็กเห็นว่าสิ่งที่ทำเป็นเรื่องที่ไม่ดี เป็นการสร้างจิตสำนึก และค่านิยมที่ถูกต้อง ในส่วนของกลุ่มผู้นำ ได้มองสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ว่า ทุกส่วนควรจะช่วยกันดูแล โดยเฉพาะครอบครัวจะต้องให้ความดูแลเด็กมากเป็นพิเศษ เพราะพ่อแม่บางคนออกไปทำงานต่างพื้นที่ จึงไม่มีเวลาดูแลทั้งลูกหลานอยู่กับคนแก่-คนเฒ่า และในฐานะของผู้นำจึงเป็นตัวกลางหนึ่งที่คอยเชื่อมและประสานความเข้าใจ/ ช่วยดูแลลูกหลาน ถ้าใครประพฤติไม่มี ผู้นำก็จะบอกกล่าวกับผู้ปกครองให้ดูแลเด็กมากขึ้น

กระบวนการที่ได้ออกแบบเพื่อสืบค้นข้อมูล ทางคณะวิจัยได้ตั้งคำถามออกเป็น 4 หัวข้อ และแบ่งกลุ่มของคนที่มาเข้าร่วม(กลุ่มผู้นำ – กลุ่มสตรี - ผู้สูงอายุ) ออกเป็น 5 ตำบล แล้วให้ทีมวิจัยช่วยเป็นพี่เลี้ยงในแต่ละกลุ่ม บทบาทของพี่เลี้ยงช่วยจับประเด็น จดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาเรื่องเด็กท้องในวัยเรียน จากนั้นในแต่ละกลุ่มให้ส่งตัวแทนออกมาอภิปรายข้อมูลที่รับผิดชอบและร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นนั้น ดังนี้

คำถาม

เมื่อท่านเจอปัญหาเด็กท้องของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน ในชุมชนของท่าน

- ท่านปฏิบัติอย่างไรต่อปัญหาที่เกิดขึ้น?
- ท่านดำเนินการแก้ไขปัญหายังไง?
- ปัจจัยที่ทำให้เกิดกรณีเด็กท้องในวัยเรียน?
- ผลกระทบต่อชุมชน เมื่อเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน?

ด.แจ้งชวน

● ท่านปฏิบัติอย่างไรต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

- แนะนำให้ไปปรึกษากับเจ้าหน้าที่อนามัย เรื่องการทำแท้ง และการฝากท้อง
- แนะนำให้เด็กไปทำแท้ง โดยกินยาขับเลือด , การใช้ยาสอด และการทำแท้งที่คลินิก
- แนะนำให้แต่งงาน เนื่องจากท้องโตขึ้นเรื่อย ๆ
- เป็นผู้ไกล่เกลี่ย/ตกลงกับพ่อแม่ เพื่อรักษาชื่อเสียงของทั้ง 2 ฝ่าย

- เป็นปัญหาของชุมชนและครอบครัว ผู้นำไม่มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้อง
- ผู้สูงอายุแนะนำให้เด็กแต่งงานกัน และเก็บลูกเอาไว้
- ให้เด็กออกจากโรงเรียน เพื่อหางานส่งลูกที่เกิดมาเรียนหนังสือ
- แนะนำให้ออกจากโรงเรียน แล้วส่งไปเรียนที่อื่นแทน (ต่างจังหวัด)

● **ท่านดำเนินการแก้ไขปัญหายังไร**

- ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ในกลุ่มของผู้นำ , แม่บ้าน , อสม.
- ส่งเด็กไปอยู่ที่อื่น แล้วหาพ่อ-แม่บุญธรรมให้
- แนะนำให้อยู่ร่วมกัน หมั่นหมายและ แต่งงานกัน
- อบต.สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับเยาวชน เช่น ทักษะชีวิต กฎหมายสัญจร และการค้ามนุษย์ เป็นต้น
- โรงเรียนแนะนำในที่ประชุมผู้ปกครอง เรื่องการดูแลนักเรียนในช่วงวันหยุด , ปัญหาวัยรุ่น , การสร้างความเข้าใจกับวัยรุ่น
- ให้เด็กแยกออกจากกัน
- แนะนำการตั้งครรภ์, ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่เด็ก

● **ปัจจัยที่ทำให้เกิดกรณีเด็กท้องในวัยเรียน**

ตัวเด็ก

- มีเพศสัมพันธ์อย่างเสรี
- เทียวกลางคืน ดื่มเหล้า
- มีเวลาว่างเกินไป
- การมั่วสุมกับเพื่อน
- มีโทรศัพท์นัดพบกันง่าย
- ถูกหลอก
- อยากรู้ อยากลอง
- คบเพื่อนที่เสเพล
- การเรียนแบบเพื่อน

ครอบครัว

- ครอบครัวแตกแยก
- ขาดประสบการณ์การเลี้ยงดู
- การศึกษามีน้อย
- ฐานะทางเศรษฐกิจแย่
- ขาดผู้ชี้แนะ

- มีค่านิยมที่ผิด
- ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน ตามใจลูก
- ไม่เข้าใจวัยรุ่น
- ผู้ปกครองไม่อยู่บ้าน เด็กอยู่บ้านเพียงตามลำพัง
- มีแหล่งพบปะกันชุมชน
- มีตู้โทรศัพท์สาธารณะบริการ
- มีสื่อมากมาย
- สื่อลามกหาได้ง่าย

● ผลกระทบต่อชุมชน เมื่อเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

- เกิดปัญหาในชุมชน
- ชุมชนไม่ยอมรับในตัวเด็ก
- เด็กไม่มีโอกาสเรียนต่อ
- มีแบบอย่างผิด ๆ เกิดขึ้นในชุมชน
- เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยก

 ต.หัวเมือง

● ทำนปฏิบัติอย่างไรต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

- แนะนำให้เด็กไปฝากครรภ์
- การให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานในชุมชนยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน
- การใช้ความช่วยเหลือส่วนบุคคล

● ทำนดำเนินการแก้ไขปัญหายังไร

- จัดทำครอบครัวอบอุ่น
- จัดตั้งเครือข่ายครอบครัว / ผู้นำ / อบต. / แม่บ้าน / พระ ให้เป็นตัวแทนระหว่างองค์กรต่างๆ ร่วมกันแก้ไขปัญหา

● ปัจจัยที่ทำให้เกิดกรณีเด็กท้องในวัยเรียน

- สิ่งแวดล้อม
- สื่อต่าง ๆ สื่อลามก
- ความอยากรู้ อยากลอง
- การดูแลของผู้ปกครอง
- ทศนคติของเด็กในทางที่ผิดเกี่ยวกับการตั้งครรภ์

- เด็กขาดความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ให้ความรู้ที่ถูกต้อง
- ผู้นำ / ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ มองไม่เห็นปัญหา
- เป็นเรื่องของครอบครัวคนอื่น ต้องปกปิด
- ชุมชนขาดการให้อภัย
-

● **ผลกระทบต่อชุมชน เมื่อเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน**

- เกิดปัญหาสังคม เช่น เด็กถูกนินทา
- เด็กเกิดมด้อย ไม่ได้ได้รับความสนใจ ความอบอุ่น
- เด็กถูกทอดทิ้ง
- เป็นภาระของสังคม เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้องต้องรับเลี้ยงดู
- อาจเป็นแบบอย่าง เลียนแบบในกลุ่มวัยรุ่น
- เกิดปัญหายาเสพติดตามมา

 ด.เมืองปาน

● **ท่านปฏิบัติอย่างไรต่อปัญหาที่เกิดขึ้น**

ประเด็นที่ 1 เด็กท้องโดยผู้ปกครองไม่รู้

- ให้ชุมชนทำหน้าที่ประสานและสร้างความเข้าใจ ระหว่างเด็กและผู้ปกครอง
- ชุมชนเองจะต้องมีความรู้และกลับมาอบรมผู้ปกครองและเด็ก
- ให้คณะกรรมการหมู่บ้านคอยสอดส่องดูแล ให้คำแนะนำ

ประเด็นที่ 2 ทั้งเด็กและผู้ปกครองทราบปัญหา

- ผู้นำชุมชน อสม. ช่วยกันสอดส่องดูแล ให้ความรู้กับเด็กและผู้ปกครอง
- สถานศึกษา ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่เด็ก
- ครอบครัว ให้กำลังใจเด็กที่เกิดปัญหาแล้วเด็กจะเกิดจิตสำนึกเอง
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เข้าไปแนะนำเด็ก

● **ท่านดำเนินการแก้ไขปัญหายังไง**

- ครอบครัว เด็ก อบต. ต้องมาคุยกัน
- ขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือข้อตกลงของแต่ละครอบครัว แต่ละครอบครัว
- สถานศึกษาต้องให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา (ผลที่ได้ + เด็กจะเรียนรู้ ป้องกัน / ผลที่ได้ – เด็กจะเอามาเลียนแบบ)
- ให้ความรู้กับผู้ปกครอง
- ผู้นำทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยกรณีเกิดข้อพิพาท
 - แต่งงาน

- ผากครรรภ์
- เรียนต่อที่ศูนย์พัฒนาอาชีพ กศน.
- กรณีตกลงกันไม่ได้ ให้ขึ้นอยู่กับกฎหมายบ้านเมือง ดำรวจเข้ามาช่วย

● ปัจจัยที่ทำให้เกิดกรณีเด็กท้องในวัยเรียน

ตัวเด็ก

- ความอยากรู้ อยากลอง เพื่อนชักจูง
- ระดับสติปัญญา การขาดความรู้
- เรียนแบบจากสังคมรอบข้าง
- การเรียกร้องความสนใจ การประชดประชัน
- ถูกบังคับจากคนที่อยู่ใกล้ชิด
- อยากได้เงินเพื่อซื้อสิ่งของที่ฟุ่มเฟือย

ผู้ปกครอง

- ไม่มีเวลาเอาใจใส่ ตามใจเด็กเกินไป
- เลี้ยงดูแบบตะวันตก
- ครอบครัวแตกแยก
- มีปัญหาครอบครัว
- ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างให้แก่เด็ก
- ขาดความรู้

อื่น ๆ

- เทคโนโลยีที่ทันสมัย
- สื่อต่างๆ เช่น CD DVD Internet

● ผลกระทบต่อชุมชน เมื่อเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน

ตัวเอง

- เกิดผลกระทบต่อสภาพร่างกาย จิตใจ ความวิตกกังวล ความเครียด อาการซึมเศร้า คิดฆ่าตัวตาย ถูกไล่ออกจากโรงเรียน

เศรษฐกิจ

- เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น มีหนี้สินเพิ่ม เสียเวลา ขาดรายได้ เป็นการเพิ่มภาระการทำงานให้แก่ภาครัฐ

วัฒนธรรม

- ชุมชนถูกมองว่าไม่มีศีลธรรม จริยธรรมถูกทำลายโดยการเรียนแบบจากวัฒนธรรมอื่น

สังคม

- เกิดการเรียนแบบในสิ่งที่ไม่ดี มีสถานการณ์เด็กท้องเพิ่มขึ้น เป็นภาระของสังคม

ต.บ้านขอ

ทำนปฏิบัติอย่างไรต่อปัญหาที่เกิดขึ้น แยกเป็น 4 ประเด็น

ครอบครัว

- ต้องสร้างความเข้าใจกับพ่อ-แม่ ในกรณีที่ยอมรับกับปัญหาที่เกิดขึ้น เรื่องการให้เด็กแต่งงานอยู่เป็นครอบครัว และแนะนำเด็กไปฝากครรภ์ที่โรงพยาบาล/สถานอนามัย
- ต้องสร้างความเข้าใจกับพ่อ-แม่ที่ไม่ยอมรับเรื่องท้องในวัยเรียน ที่อาจพบเด็กไปทำแท้งที่คลินิกเถื่อน การแยกเด็กออกจากกัน จนไปถึงขั้นคดีความ

สถานศึกษา

- ให้โอกาสเด็กเรียนหนังสือต่อ
- ให้เด็กพักการเรียน

ตัวเด็ก

- ผู้ปกครองต้องให้คำแนะนำและให้เด็กตัดสินใจในทางที่ดี เช่น การกลับมาเรียนหนังสือต่อ

ผู้นำชุมชน

- ไกล่เกลี่ยปัญหาที่เกิดขึ้น ถ้าตกลงได้ ให้ไปฝากครรภ์ แนะนำให้แต่งงาน ถ้าตกลงไม่ได้ ก็ปรับ ดำเนินคดีต่อไป

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- จัดทำโครงการ
- เสริมสร้างอาชีพ เครือข่ายสตรี
- ดำรวจสอดส่องกลุ่มเสี่ยงในชุมชน
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้คำรู้เรื่องการใช้อย่างอนามัย

● **ท่านดำเนินการแก้ไขปัญหายังไร**

- เป็นที่ปรึกษาให้กับเด็ก
- ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อการตั้งครรภ์
- ให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน
- จักอบรวมการเลี้ยงดูลูกให้กับพ่อ แม่

● **ปัจจัยที่ทำให้เกิดกรณีเด็กท้องในวัยเรียน**

ครอบครัว

- ปัญหาการหย่าร้าง
- ขาดความอบอุ่นในครอบครัว(การเข้มงวด / พ่อแม่ไม่มีเวลา ตามใจเด็ก)
- ฐานะทางสังคม

สังคม

- การคบเพื่อน / คนใกล้ชิด
- วัตถุนิยม
- สถานะสังคมมีมาก
- ความปลอดภัยของสังคม
- สื่อประเภทต่าง ๆ

● **ผลกระทบต่อชุมชน เมื่อเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน**

- เกิดพฤติกรรมการเล่นแบบ / เอาแบบอย่าง
- ความไม่พร้อมในการเลี้ยงดู
- ปัญหาการเลี้ยงดู เพิ่มภาระการดูแล
- เพิ่มภาระให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ปัญหาสุขภาพจิต เด็กถูกล้อเลียน

 ต.ทุ่งกว้าว

● **ท่านปฏิบัติอย่างไรต่อปัญหาที่เกิดขึ้น**

- เคยประสบปัญหาแต่ไม่เคยได้เข้าร่วมในการให้คำแนะนำ / แก้ไข (เพราะคิดว่า เป็นเรื่องส่วนตัวและกลัวการละเมิดสิทธิ)
- แนะนำให้ฝ่ายหญิงไปทำแท้ง
- พ่อแม่ให้แต่งงานและมีลูกด้วยกัน
- เมื่อเห็นเด็กอยู่ด้วยกันแล้วไม่กล้าบอกผู้ปกครอง เพราะกลัวผู้ปกครองโกรธ ไม่เข้าใจ
- แนะนำให้เด็กไปฝากครรภ์ แต่ไม่อยากจะไปทำแท้ง

- ไม่ห้ามให้เด็กอยู่ด้วยกันตามลำพัง แต่ต้องดูแลเด็กให้อยู่ในสายตา
- ให้ตำรวจสอดส่องดูแลเด็กในยามค่ำคืน
- เสริมกิจกรรมที่โรงเรียน เรื่องการใช้ถุงยางอนามัย การมีเพศสัมพันธ์
- เฝ้าติดตามดูแลเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยง
- สอนเรื่องเพศให้เด็ก

● **ท่านดำเนินการแก้ไขปัญหายังไง**

- ให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไปให้ความรู้ เรื่องการมีเพศสัมพันธ์กับคนในหมู่บ้าน
- ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์
- สั่งสอนลูกหลานให้ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม
- นำปัญหาที่เกิดขึ้นมาคุยกัน ระหว่างชาวบ้านและผู้นำชุมชน
- เมื่อประชุมประจำเดือน ให้ผู้นำบอก / เตือนผู้ปกครองให้ดูแลเด็ก
- อบรมเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในโรงเรียน
- ให้ผู้นำเป็นตัวประสาน / ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแก่เด็กทั้ง 2 ฝ่าย
- ให้เด็กทำกิจกรรมหลังเลิกเรียน ป้องกันการมั่วสุม
- โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก ม.2,4,5,6,8,12,14

● **ปัจจัยที่ทำให้เกิดกรณีเด็กท้องในวัยเรียน**

- พฤติกรรมการเลียนแบบ (พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ดารา เพื่อน)
- สิ่งแวดล้อมด้านสังคม (สถานที่ท่องเที่ยว , VCD , ค่านิยม)
- มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ง่าย เช่นการใช้โทรศัพท์มือถือ
- ความอยากรู้ อยากลอง
- ไม่ได้ป้องกันขณะมีเพศสัมพันธ์
- การสอนของผู้สูงอายุ ทางด้านแนวคิด คุณค่า อนาคตแก่เด็ก (ยังต้องทบทวน)
- การสอนของผู้ปกครอง ที่จะต้องเข้าใจในธรรมชาติเด็ก

● **ผลกระทบต่อชุมชน เมื่อเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียน**

- เป็นภาระของ พ่อ แม่ ผู้ปกครองที่จะต้องเลี้ยงดู
- เสียการเรียน เสียอนาคต
- ทำให้วัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชนเสื่อมเสียไป
- เป็นต้นเหตุของปัญหาสังคมในอนาคต
- สุขภาพอนามัยของเด็กและแม่เด็กไม่สมบูรณ์
- เสี่ยงงบประมาณการดูแล
- มีผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้น

ข้อสรุปบางส่วนจากการจัดเวทีกลุ่มสตรี ผู้นำ และผู้สูงอายุในครั้งนี้ พบว่า ในแต่ละกลุ่มจาก 5 ตำบล มีความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาของเด็กที่ท้องในวัยเรียน มองว่าเป็นปัญหาที่ทุกส่วนจะต้องร่วมกันดูแลตั้งแต่ระดับ ครอบครัวขึ้นไปโดยเฉพาะ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จะต้องให้ความสำคัญ เพราะจากที่ได้ข้อมูลแต่ละกลุ่มได้กล่าวถึง ครอบครัว ที่อาจจะป็นต้นเหตุของปัญหา เรื่องเล็ก ๆ ที่พ่อแม่อาจไม่ให้ความสำคัญ เช่น การสอนเรื่องเพศให้แกลูก ยังเป็นเรื่องที่ปกปิด น่าอาย หรือ การออกไปทำงานไม่สนใจดูแลลูก เป็นต้น สิ่งเหล่านั้นถือว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่ ทางกลุ่มที่มาประชุมในวันนี้ให้ความสนใจมาก ในส่วนระดับสังคม ก็ถือว่ามีส่วนสำคัญต่อการดูแลเด็กเช่นกัน เช่น โรงเรียนช่วยดูแลพฤติกรรมของเด็กที่อาจจะป็นกลุ่มเสี่ยง หรือการอบรมความรู้เรื่องเพศศึกษา ทางหน่วยงาน อาจจะหากิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีกิจกรรมเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจเรื่องเพศ เช่นการจัดการแข่งขันกีฬา ส่วนร้านค้าชุมชน ควรช่วยดูแลเรื่องการจำหน่ายสิ่งมีนเมาที่จำหน่ายให้เด็กเยาวชน เป็นต้น

กลุ่มชนเผ่า (ปกากะญอและมูเซอแดง)

การศึกษาปัจจัยและแนวทางในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน ของกลุ่มชนเผ่ากะเหรี่ยง (ปกากะญอ) บ้านแม่หมี่ใน ตำบลหัวเมือง อ.เมืองปาน วันที่ 23 กรกฎาคม 2550 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 50 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการถอดบทเรียนและทัศนคติของการใช้ชีวิตในช่วงที่มีอายุน้อย และทัศนคติต่อค่านิยมการตั้งครรภ์ในวันเรียน รวมถึงมาตรการการควบคุมและป้องกันของกลุ่มชนเผ่า

• สถานการณ์โดยทั่วไปของการตั้งครรภ์ในหมู่บ้าน

- ส่วนใหญ่แต่งงานแล้วถึงท้อง
- แต่ถ้าท้องก่อนแต่ง ก็ให้มาอยู่ด้วยกันแล้วจัดพิธีแต่งงาน ส่วนใหญ่เป็นคู่รักกันอยู่แล้ว
- พิธีแต่งงาน
- จะเริ่มต้นด้วย
 - คำไหว้ผู้นำหมู่บ้าน (ผู้นำทางศาสนา)
 - จัดพิธี
 - เอาหมู 1 ตัว มาทำพิธี
 - เหล้า 1 หม้อ

- ถ้าท้องแล้ว ต้องแต่งก่อนถ้าหาสามีไม่ได้ ก็ให้ผู้หญิงทำพิธีคนเดียวแต่ในแม่หมี่ไม่เคยมี

- นับถือผู้นำ ผู้หลักผู้ใหญ่ : สอนคนมาตลอด
- ถ้าท้องแล้ว ต้องคุยกันก่อน (ผู้ใหญ่ผู้แก่) ก่อนจะจัดการทำพิธี : ต้องสอนกันด้วย โดยไม่เน้นให้คบกับคนพื้นราบ มักอย่าร้างกันง่าย เลยไม่อยากให้รักกัน ถ้าคบกับคนพื้นราบ พ่อแม่มักห้าม เด็กสาวมักเชื่อฟังพ่อแม่และแคร่คนรอบข้าง ถ้าคนพื้นราบมาอยู่ด้วยก็อาย แต่ถ้ายอมรับไม่ได้ ก็ไม่อยู่ด้วยกัน ซึ่ง ปัจจุบันไม่มี

คำสั่งสอนของพ่อแม่คอยสั่งสอนลูกต้องเรียนให้จบก่อนค่อยมีแฟนห้ามรักคนอื่น วัฒนธรรม ให้รอจนถึงวันที่เหมาะสม ดังที่ว่า ไม้ตีผ้า ป่าตีเผา หมายถึงการคบคนพื้นราบ ต้องคบเพื่อนที่ดี คนพื้นราบมักเชื่อไม่ได้

● ด้านการแต่งงาน

- ถ้าแต่งงานแล้วต้องการให้มีลูกเลย แล้วค่อยคุมทีหลัง แต่บางรายก็คุมก่อนก็มี
- ถ้าใครเอาลูกออก - ปรับ ให้หาหมู 1 ตัวมาไหว้ผู้นำ
- กรณีใครตายไม่ดี ก็เลี้ยงผีด้วยหมู 1 ตัวกินทั้งหมู่บ้าน “กินชุ่ม กินเย็น”
- ถ้าไม่อยู่ด้วยกันก่อนแต่ง (ห้ามเสียตัวก่อนแต่ง มีกฎของหมู่บ้าน) จะทำให้ มี ความสุข ถ้าขาย รุ่งเรือง ถ้าใครอยู่ด้วยกันก่อน - จะค้าขายผิดเคือง
- ผู้ชายถ้าอยู่โลกภายนอก ใช้ชีวิตแบบคนพื้นราบ แต่ถ้าอยู่ในหมู่บ้านจะยึดถือผู้ใหญ่
- การแต่งงานอายุโดยเฉลี่ย อายุ 16 ขึ้นไป ปัจจุบันไม่แน่นอน อาจจะมากกว่า 20 ปี
- การป้องกันตัว การคุมกำเนิด เยาวชนในหมู่บ้านมีความรู้กัน

● การอบรมสั่งสอน

- มาตรการในหมู่บ้าน ทำให้เด็กเชื่อฟัง มักดูแลกันอย่างเข้มแข็ง
- การสั่งสอนเด็กจะสั่งสอนเรื่อยๆ ทุกวัยของเด็ก เป็นคติสอนใจ
- ไม่ยอมรับสื่อลามก ต่อต้าน (ถ้า คนที่นำเข้ามาและทำลายสิ่งของนั้น มองเห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อคนในชนเผ่า หนุ่มๆ เามา สาวๆ จะด่า
- คนเผ่าคนแก่จะสอน / เข้มงวด
- พ่อแม่ / ผู้ปกครองต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่าง เพื่อใช้ในการสอนลูกหลาน
- อยากให้หมอนามัยมาสอนช่วงปิดเทอม จะได้ไม่หาเรื่องเดินทางไปทีอื่น เรื่องอะไรก็ได้ที่เกี่ยวกับเยาวชน

- ความเห็นเยาวชนที่มีต่อการตั้งครกในวัยเรียน

- เป็นเรื่องน่าอาย ไม่ควรทำหรือให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งอับอาย ถ้าไปทำแท้งก็บาป

- ด้านการคุมกำเนิด

ถ้าคนที่แต่งงานอายุน้อยๆ จะมีการคุมกำเนิดบ้าง แต่คนส่วนใหญ่จะปล่อยให้มียูกเลย ถ้าทำแท้งผิดผี ในสมัยก่อนไม่มีการคุม / ปล่อยให้เรื่อย ๆ ส่วนยาคุมกำเนิดจะกินยาเม็ด (ยาสมุนไพร) แต่ไม่การสืบทอด (รู้แล้วปิดบัง) โดยเฉลี่ยแล้วในบ้าน ๆ หนึ่งมีลูกกันครอบครัวละ 10 คน ปัจจุบันมี 2-3 คนเพราะมีการคุมกำเนิด

- เหตุผลที่ครอบครัวคนบ้านแม่หมีถึงไม่มีการท้องก่อนแต่ง

- เชื่อฟังพ่อแม่ และผู้นำในหมู่บ้าน
- ห้ามเสียความบริสุทธิ์ก่อนแต่ง หมายถึงความเชื่อ ถ้าเราสร้างสิ่งไม่ดีมาก่อน ถ้าแต่งงานกันแล้วจะไม่มีความสุข คำขายไม่ดี
- ผู้ชายคิดยังไม่ถึงจะมีแฟนเลียนแบบคนพื้นราบ แต่ส่วนใหญ่จะดูแลและศึกษาผู้หญิงให้ดีกว่าก่อน

- การใช้ชีวิตประจำวัน

- ชอบวิถีชีวิตแบบเดิม / หรือแบบพื้นราบ
- ชอบแบบเดิม (และถ้าเป็นแบบชนพื้นราบดูแล้ววุ่นวาย)
- สอนว่าแต่ก่อนจะแต่งงานต้อง อายุ 25 ก่อน ถ้าไม่ถึง 25 ไม่ต้องหาแฟน
- ดูที่ความพร้อม ต้องศึกษาทำความเข้าใจกันก่อน

- การเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านเมื่อมีความเจริญเข้าหมู่บ้าน

- หลังจากไฟฟ้าเข้า มีการเปิดแผ่นหนังโป๊โดยมากเป็นวัยรุ่นชาย ในชุมชนจะไม่ยอมรับต่อต้านคนที่นำเข้ามา - ทำลาย พ่อแม่จะต้องพิจารณาดูก่อนว่าจะทำให้เสื่อมเสียตามมาหรือไม่
- ชุมชนมีมาตรการในการป้องกันไม่ให้มีแผ่น CD หนังโป๊เข้ามาในหมู่บ้านโดยจะมีการ ด่าทอ และทำลาย

- การออกไปเรียนต่างถิ่นของวัยรุ่นในหมู่บ้าน

ส่วนมากผู้หญิงจะอยู่หอพักของศาสนาคริสต์ หากถ้าเรียนชั้น ม.1 - ม.6 จะไปเรียนที่อำเภอแจ้ห่ม อาจารย์จะคอยดูแล หากไปเรียนอยู่ในเมืองเช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ จะหาหอพักอยู่เอง แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในหอพักที่มีความปลอดภัย เยาวชนช่วงปิดเทอม จะกลับบ้าน

ส่วนค่าใช้จ่าย สำหรับเล่าเรียน ค่าเทอม มีอาจารย์สอนศาสนา มีทุนให้แต่เสียค่าใช้จ่ายเฉพาะเวลากลับบ้านจะให้ 400 - 500 บาท สำหรับค่าใช้จ่ายต่อครั้งที่กลับบ้าน การเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นที่มีต่อการไปเรียนต่อในเมืองมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง เช่น การแต่งตัว สีผม การเปลี่ยนแปลงในทางที่ไม่ดี เช่น แต่งตัวโป๊ แต่คนที่แต่งกายไม่เหมาะสม ชาวบ้านจะดักเตือน

ความรู้ในเยาวชนที่อยากได้ อยากรู้เรื่องคือ เรื่องเพศ

- มาตรการในการแก้ไข้ปัญหา

1. สอนโดยผู้ปกครอง และผู้นำหมู่บ้าน
 2. ให้คุณหมอมารให้ความรู้
 3. ต้องมีความร่วมมือกันหลายๆ ฝ่าย เช่น รัฐบาลให้ความสนใจ
- สิ่งสำคัญ คือ พ่อแม่ ต้องคอยสั่งสอนลูกให้เป็นเรื่องปกติ

การจัดเวทีประเด็นกลุ่มชนเผ่ามูเซอแดงที่บ้าน บ้านปางม่วง - แม่แจ่ม ต.หัวเมือง อ.เมืองปาน วันที่ 18 พฤศจิกายน 2550 จำนวนผู้เข้าร่วม 35 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการถอดบทเรียนและทัศนคติของการใช้ชีวิตอยู่ในช่วงที่มีอายุน้อย และทัศนคติต่อค่านิยมการตั้งครรภ์ในวันเรียน รวมถึงมาตรการการควบคุมและป้องกันของกลุ่มชนเผ่า

ทางทีมวิจัยได้แบ่งกลุ่มชาวบ้านที่มาร่วมการประชุมออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งเป้าหมายการลงพื้นที่ครั้งนี้เพื่อที่จะศึกษา ประเพณี วัฒนธรรม การปฏิบัติตัว ความเชื่อ ศาสนาของกลุ่มชนเผ่า สามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

- ข้อสรุปที่ได้ (ในอดีต) ด้านการแต่งงาน

1. ห้ามพี่น้องแต่งงานกัน
2. ห้ามมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
3. ห้ามพาไปไหนด้วยกัน 2 ต่อ 2

4. ห้ามแต่งงานกับคนต่างศาสนา
 5. ห้ามมีชู้ (ถ้ามีโดนปรับทั้งคู่)
 6. ห้ามอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน
 7. ถ้ามีอะไรกันก่อนแต่งงานห้ามไม่ให้แต่งงานในโบสถ์
 8. ความเชื่อที่ดีที่สุดของการแต่งงานคือเจ้าบ่าว+เจ้าสาวต้องบริสุทธิ์ไม่ผิดข้อห้ามจะได้แต่งในโบสถ์
 9. ความเชื่อมั่นในความถูกต้องถ้าทำผิดต้องรีบแก้ไขทำให้ถูกต้อง
 10. หญิงไปเรียนนอกพื้นที่มักแต่งงานกับคนพื้นที่อื่น แต่ก็เลือกคนชนเผ่าเดียวกัน ศาสนาเดียวกัน ถ้าต่างศาสนามีผลทางจิตใจของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง
 11. แต่งงานมีลูกโดยไม่คุมกำเนิด
 12. การมีลูกอายุน้อยไม่ผิด เอากระดังหีบแขนแล้วไม่ติดดินก็แต่งงานได้
 13. เจ้าบ่าว - เจ้าสาว คบกันเป็นแฟนแล้วไม่แต่งจะมีความผิดจะถูกปรับจากฝ่ายหญิง
 14. ห้ามมีเหล้า ของมีเนมาในงานพิธีต่าง ๆ
 15. การแต่งกายให้เรียบร้อยไม่ให้ยุ่งสั้น
 16. หลังแต่งงานอยู่กับพ่อแม่ก่อนแล้วค่อยไป
- ข้อสรุปที่ได้ (ในปัจจุบัน) ด้านการแต่งงาน
 1. ถ้าชอบพอกัน จะพาไปเที่ยวด้วยกัน
 2. พ่อแม่ห้ามไม่เชื่อฟัง
 3. ถ้ามีลูกก็แต่งงานกัน
 4. ถ้านอนดวนกันแต่ไม่มีลูก ฝ่ายชายจะต้องเอายาสูกับชาไปสูขอเจ้าสาว
 - สิ้นสอดตามที่ตกลงกัน (หมู 1 ตัวหรือมากกว่านั้น)
 - ถ้าพ่อ-แม่ห้ามแล้วไม่เชื่อฟังจะเรียกร้องเอาทรัพย์สิน 10,000 บาท หรือมากกว่า (ประมาณ 50,000 บาท) ฝ่ายเจ้าสาวเรียกร้อง ถ้าเป็นแม่ม่าย หมู 1 ตัว ถ้าเป็นสาวบริสุทธิ์ หมูมากกว่า 1 ตัว
 5. ความเจริญทางวัตถุเข้ามาในชุมชนสะดวกทำให้วัฒนธรรมประเพณีเดิมๆ ลดลง

จากข้อมูลที่ได้มา พบว่าวิถีความเป็นชนเผ่า ยังมีการยึดถือ ปฏิบัติตามประเพณี ความเชื่อที่ยึดถือกันมานาน ไม่ว่าจะเป็น การห้ามอยู่กันสองต่อสอง ห้ามจับมือกัน ห้ามมีเพศสัมพันธ์ก่อนถ้ายังไม่ได้แต่งงานถ้าไม่เช่นนั้นจะแต่งงานกันในโบสถ์ไม่ได้ สิ่งหนึ่งที่น่าตั้งข้อสังเกตได้คือ เมื่อถามคำถามว่า มีใครบ้างที่ได้แต่งงานกันในโบสถ์ คำตอบที่ได้มาบอกว่า มีอยู่เพียงหนึ่งคู่เท่านั้นในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา จากสถานการณ์นี้ทำให้วิตกกังวลว่า ถึงแม้ว่าทางกลุ่มชนเผ่าจะมีวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมมา แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน สื่อ หรือการได้รับ

การศึกษาจากนอกพื้นที่ ก็ทำให้คนหนุ่มสาว ได้เปลี่ยนความคิดเรื่องการรักษาวงศ์วานตัวลงไปมาก

กิจกรรมที่ 3 สรุปข้อมูลโครงการ

กิจกรรมที่ 3 เป็นการร่วมสรุปข้อมูลและทบทวนบทเรียน สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานระยะที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาของการศึกษาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมืองปาน ในวันที่ 29 มิถุนายน 2550 จำนวนผู้เข้าร่วม 20 คน ประกอบไปด้วยทีมวิจัย เจ้าหน้าที่สกว.ลำปาง

จากการหารือ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการประชุม ลงพื้นที่ จัดเวทีทั้งหมด นำมาจัดกลุ่มศึกษาปัญหาแล้วแยกประเภท เพื่อดูว่า ภาพรวมของคนที่ได้รับผิดชอบได้ดำเนินการและ พบอุปสรรค-ปัญหาอย่างไร

ก่อนเริ่มกิจกรรม ทางทีม สกว.ลำปาง ได้แจก บัตรคำ ให้ทีมวิจัยได้เขียนตอบ โดยตั้งคำถามไว้ว่า จากการดำเนินกิจกรรมมาตั้งแต่เริ่ม จนถึงขณะนี้ ได้พบปัญหา หรือข้อมูลอะไรบ้าง? จากนั้นก็ทยอยแจกบัตรคำ ให้เขียน เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็มาแยกประเภทของปัญหา โดยแบ่งระดับปัญหาออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับครอบครัว ระดับสังคมและระดับชุมชน และได้แบ่งย่อยลงไปอีก คือ A (Attitude) , B (Behavior) , K (Know Ledge) , I (Impact) , L(law) , ข้อจำกัด วิธีการเลี้ยงดู , เครื่องมือ , ค่านิยม , สิ่งแวดล้อม , ปัจจัยเอื้อ , ปัจจัยเสริม , ผลประโยชน์ , กฎเกณฑ์ทางสังคม , โอกาส , ผลกระทบ ,งบประมาณ , จิตสำนึก ,

ข้อมูลจากการแยกประเด็นปัญหา แบ่งภาพรวมที่ได้จากการหารือ ออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับครอบครัว (ตนเอง/พ่อแม่)

1. ตนเอง แบ่งได้เป็น

A (Attitude)

- ผู้หญิงเป็นผู้สร้างปัญหา

- ผู้หญิงมีระดับสติทางปัญญา ต่ำกว่า 70 (ดังนั้นจึงต้องมีการทดสอบด้วยแบบประเมิน IQ ถ้าอยู่ในระดับปกติ =90 -110 และระดับที่ผิดปกติ =90)

B(Behavior)

- เด็กอ้างผู้ปกครองว่ามาทำรายงาน แล้วพากันออกไปเที่ยว
- แต่งกายไม่มีมิติซิด
- จะท้องในช่วงใกล้ปิดเทอม เพื่อคลอดช่วงปิดเทอม เมื่อเปิดเทอมก็กลับมาเรียนต่อ
- ขาดการป้องกันการตั้งครรภ์
- คบเพื่อนที่ดื่มเหล้า / เที่ยวกลางคืน
- เลียนแบบพฤติกรรมเพื่อน
- ไม่เชื่อฟังพ่อแม่
- เลียนแบบจากสื่อต่างๆ
- หารายได้ (ซื้อของ/ใช้จ่ายสิ่งฟุ่มเฟือย)
- หารายได้พิเศษในงานที่ไม่เหมาะสม เช่น ร้านอาหาร

K (Know Ledge)

- ฝากท้องช้า
- ทำแท้งแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ
- คิดว่าตัวเองป้องกันจากการตั้งครรภ์ได้
- ไม่รู้ว่านอนกับแฟนครั้งเดียวก็ตั้งครรภ์ได้
- การรู้เท่าไม่ถึงการณ์
- อยากรู้ อยากลอง
- อยากเห็นอวัยวะเพศของฝ่ายชาย
- ขาดการป้องกันที่ถูกต้องวิธี
- ขาดที่ปรึกษา (เมื่อเกิดปัญหา) จากครอบครัว หรือบางครั้งปิดบังกลัวการลงโทษจากผู้ปกครอง
- ไม่รู้วิธีการคุมกำเนิดที่ถูกต้องวิธี
- มักหาทางออกเอง โดยไม่รู้ว่าถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่

2. พ่อแม่ แบ่งได้เป็น

A (Attitude)

- การเลี้ยงดูลูกที่ตามใจเกินไป

B(Behavior)

- พ่อ-แม่ไม่ได้ติดตามลูกเพราะลูกไปเรียนที่อื่น
- ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างในเรื่องเพศ เช่น เปิดหนัง/VDO แล้วเด็กมาเห็น
- พ่อ-แม่ทำให้เด็กเห็น
- ผู้ปกครองตามใจเด็กเกินไป

I (Impact)

- เด็กอาศัยอยู่กับ ปู่ย่า-ตายาย
- เด็กอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง
- ครอบครัวจำใจยอมรับและเป็นภาระเลี้ยงดูลูกให้
- แม่วัยรุ่นเลี้ยงลูกเองไม่ได้เพราะไม่มีความรู้/รายได้ จะต้องให้พ่อ-แม่เลี้ยง
- ครอบครัวหย่าร้าง-แยกทางกันอยู่
- พ่อ-แม่แยกทางไม่มีเวลาให้เด็ก

ข้อจำกัด

- ครอบครัวขาดความอบอุ่น
- พ่อและแม่ไม่มีเวลาเลี้ยงดู
- พ่อ-แม่เสียชีวิต(ไม่มีใครดูแล)
- พ่อ-แม่แยกทางกัน
- พ่อ-แม่ทำงานไม่มีเวลาให้ลูก

วิธีการเลี้ยงดู

- พ่อ-แม่ตามใจลูก เพราะว่าเป็นลูกคนเดียว (สาเหตุมาจาก การขาดทักษะ/ความรู้/วิธีการการเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง)

3. เด็ก+ พ่อแม่ แบ่งได้เป็น

A (Attitude)

- เด็กทำแท้งแล้วไม่สำเร็จ
- เด็กนิยมอยู่กับเป็นคู่เหมือนผู้ใหญ่

B(Behavior)

- เด็กอยู่หอพักในเมือง
- เด็กเรียนหนังสือในตัวเมือง
- เพื่อเป็นการผูกมัดฝ่ายชาย

ข้อจำกัด

- อาศัยอยู่กับญาติ
- อยู่หอพัก
- เด็กขาดความอบอุ่นในครอบครัว

.....

ระดับสังคม

A (Attitude)

- เด็กไม่ยอมเปิดเผยให้ครูทางโรงเรียนทราบ
- เด็กไปคลอດที่อื่น เพราะกลัวชุมชนประณาม อายุ
- การใช้ยาคุมฉุกเฉิน
- เด็กไม่กล้าบอกกับทางโรงเรียนเพราะกลัวถูกไล่ออก
- ค่านิยมของการดื่มสุรา (เถื่อน)มีมากขึ้น เนื่องจาก ราคาถูกและหาซื้อได้ง่าย
- วิธีการแก้ไขปัญหาเด็กท้องต้องแก้ที่ตัวเด็ก (แก้ที่สถาบันไม่ได้)
- เป็นความรับผิดชอบของครอบครัวเอง
- สังคมในชุมชนไม่กล้าเข้ามาพูดคุย ช่วยเหลือ ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้
- มีการแข่งขันเรื่องการมีเพศสัมพันธ์

B(Behavior)

- มีการเรียนสินไหม / หมั้น / แต่งงาน (ถือเป็นเรื่องปกติ)
- การรับวัฒนธรรมอื่นมาปฏิบัติ โดยไม่มีการวิเคราะห์ถึงผลกระทบ เช่น การเลียนแบบการแต่งกาย/ การทดลองอยู่ด้วยกันก่อนแต่งงาน ที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมตะวันตก
- การใช้ยาคุมฉุกเฉิน
- ค่านิยมของการดื่มสุรา (เถื่อน)มีมากขึ้น เนื่องจาก ราคาถูกและหาซื้อได้ง่าย

K (Know Ledge)

- การสอนเพศศึกษาในโรงเรียน
- ครอบคลุมความรู้-ความชำนาญ ด้านการสอนเรื่องเพศศึกษาภายในโรงเรียน
- ความรู้เรื่องเพศภาวะ
- ควรหาวิธีการปรับแนวคิด เรื่องการรักนวลสงวนตัวในเด็กผู้หญิงและความเป็นสุภาพบุรุษในเด็กชาย
- ค่านิยมของการดื่มสุรา (เถื่อน)มีมากขึ้น เนื่องจาก ราคาถูกและหาซื้อได้ง่าย
- โรงเรียนขาดมุมมองการสอน+ให้คำปรึกษาเรื่องเพศศึกษา

I (Impact)

- เลี้ยงลูกเองและไม่มีรายได้ต้องอาศัยพ่อแม่
- ครอบครัวจำใจยอมรับและเป็นภาระช่วยเหลือลูกให้

เครื่องมือ

- ใช้เครื่องมือสื่อสารนัดกันออกมาเที่ยวตามลำพัง

ค่านิยม

- มีการแข่งขันเรื่องการมีเพศสัมพันธ์

สิ่งแวดล้อม

- อิทธิพลของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เด็กไปอยู่อาศัย เช่น หอพักในตัวเมือง
- วัฒนธรรมชุมชนด้านการกินอยู่ที่เอื้อสนับสนุน
- การใช้จ่ายฉุกเฉิน
- ภายในชุมชนมีสถานที่ทำแท้ง
- ค่านิยมของการดื่มสุรา (เถื่อน)มีมากขึ้น เนื่องจาก ราคาถูกและหาซื้อได้ง่าย
- มีสถานที่พบปะกันง่าย
- หาซื้ออุปกรณ์ทำแท้งตามร้านขายยาได้ง่ายและสามารถทำได้ด้วยตัวเอง
- การพัฒนาวัฒนธรรมความเป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของโลกไร้พรมแดน
- โรงเรียนขาดมุมมองการสอน+ให้คำปรึกษาเรื่องเพศศึกษา

ปัจจัยเอื้อ

- การใช้จ่ายฉุกเฉิน
- อาศัยในคาบว่าง อยู่กินสองต่อสอง
- มีสถานที่พบปะกันง่าย

ปัจจัยเสริม

- ภายในชุมชนมีสถานที่ทำแท้ง
- การพัฒนาวัฒนธรรมความเป็นอยู่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของโลกไร้พรมแดน

ผลประโยชน์

- มีการเรียนสินไหม / หมั้น / แต่งงาน (ถือเป็นเรื่องปกติ)
- ครอบครัวจำใจยอมรับและเป็นภาระช่วยเหลือลูกให้

กฎเกณฑ์ทางสังคม

- ถูกให้ออก/ย้ายจากสถานศึกษา
- โรงเรียนมีมาตรการลงโทษเด็ก ทำให้เด็กกลัว(ไม่กล้าบอก)
- สังคมในชุมชนไม่กล้าเข้ามาพูดคุย ช่วยเหลือ ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้

โอกาส

- อาศัยในคาบว่าง อยู่กันสองต่อสอง

ผลกระทบ

- เลี้ยงลูกเองและไม่มีรายได้ต้องอาศัยพ่อแม่

งบประมาณ

- ขาดสื่อการเรียน-การสอน

.....

ระดับชุมชน

P(Policy)

- ต้องมีการสร้างความเข้าใจในการดูแลลูกวัยรุ่น
- ผู้นำชุมชน ไม่ทราบว่าจะแก้ไขปัญหาอย่างไร (แล้วแต่ แต่ละครอบครัวจะจัดการ)
- ไม่ใช่ธุระของชุมชน
- วิธีการคิด วิธีการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนมุ่งแต่แก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขไปมากกว่าด้านคุณภาพชีวิตคนในชุมชน
- หน่วยงานของรัฐทำงานด้านนี้แบบแยกส่วน ไม่ได้มีการบูรณาการ

- ขาดงบประมาณสนับสนุน ด้านการเงินและบุคลากร ในการทำกิจกรรม เพื่อป้องกันปัญหาด้านนี้

L(law)

- มาตรการควบคุมเครื่องดื่ม มีนเมา ร้านอาหาร โรงแรมม่านรูด หอพักและสถานศึกษาไม่เคร่งครัด
- ร้านค้ายังจำหน่ายสุราให้แก่เด็กนักเรียน
- รัฐควรมีการควบคุมสื่อสิ่งพิมพ์
- มาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืนและเป็นต้นเหตุ (ให้เด็ดขาด)

I (Impact)

- สถานีอนามัยตั้งรับ Case แต่การค้นพบ/ศึกษา Case ยังไม่พาะเจาะจง
- ไม่มีระบบ/ช่องทาง สำหรับเยาวชนหรือผู้ที่ไม่เปิดเผย

จิตสำนึก

- คนทุกส่วนในชุมชน ขาดการให้ความสำคัญปัญหานี้ จึงทำให้เกิดปัญหาลักษณะนี้ซ้ำ ๆ

ปัจจัยเสริม

- รัฐควรมีหลักสูตรเรื่องเพศศึกษา
- สอนเด็กให้เตรียมความพร้อมและมีความรู้ในการแก้ไขปัญหา

ผลประโยชน์

- กฎเกณฑ์ทางสังคม

จากข้อมูลที่ได้ร่วมทบทวนกัน ทางทีมวิจัยจึงได้ร่วมกัน จัดข้อมูลทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อให้เห็นภาพรวมที่เป็นหมวดหมู่ และชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

การแก้ไข ปัญหา	กลุ่มคนที่ เกี่ยวข้อง	ปัญหา/ข้อจำกัด	สิ่งที่ตามมา/กลไกที่จะ เกิดต่อ
ระดับ ครอบครัว	● พ่อแม่ ● ปู่ย่า ตายาย	● แบบอย่าง/ตัวอย่างเรื่องเพศ ● ไม่มีเวลา/ไม่ได้ใกล้ชิด ● อายุไม่กล้าบอก	● ได้รับผลกระทบที่จะตามมาในอนาคต (เด็กไม่สมบูรณ์ / ปัญหาเศรษฐกิจ

		• เห็นต่อคำสินสอด ไม่อยากให้เกิดเรื่อง • ความเชื่อ/ค่านิยมต่อการตั้งครรภ์ในวัยเรียน • วิธีการบอกสอน/องค์ความรู้ในอดีตไม่ถูกทบทวน	• แนวทางในระดับครอบครัว
ระดับสังคม	• โรงเรียน • เพื่อน • เพื่อนบ้าน	• ครูไม่ทราบข้อมูล/เด็กไม่บอกความจริง • ใช้มาตรการเพื่อแก้ไขปัญหา(แต่ไม่ใช่ทางออกที่แท้จริง) • ภาระที่ต้องดูแล 8 ชั่วโมงหลังจากเลิกเรียนไม่สามารถดูแลได้ • เพื่อนถ่ายทอดประสบการณ์ตรง ปกปิดหาทางออกกันเอง ให้พ้นทุกข์ • มองเป็นเรื่องธรรมดาต่อปัญหาที่เกิดขึ้น	• การแก้ปัญหาแบบแยกส่วน แก้ตามข้อจำกัดของโครงสร้าง(อาจต้องทบทวน) • ข้อมูลแยกกันอยู่ ยังมองไม่เห็นข้อมูล • ยังไม่สามารถออกแบบแนวทางแก้ไขได้ • แกนนำต้องเฝ้าระวัง • แนวทางในระดับสังคมที่ใช้ได้จริง
ระดับชุมชน	• สถานีอนามัย • อบต. • หน่วยงานต่างๆในพื้นที่ • ตำรวจ	• มีข้อมูลในทางลับ(ใกล้ชิดปัญหา) • รู้ปัญหาและแก้ไขในบทบาทของงานด้านสาธารณสุข (เฉพาะด้าน) • การควบคุมแบบแนบเนียนเปิดพื้นที่ในการพูดคุยปัญหามากขึ้น • มีความรู้ด้านการป้องกันแต่ไม่ถึงชุมชน ไม่ขยายวง • เด็กขอคำปรึกษาโดยตรงเสี่ยงปรึกษาพ่อแม่ และครู	• การแก้ปัญหาแบบแยกส่วน แก้ตามข้อจำกัด • ข้อมูลแยกกันอยู่ ยังมองไม่เห็นข้อมูล • ยังไม่สามารถออกแบบแนวทางได้ • การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน(โครงการ/กิจกรรม) • แนวทางในระดับ

		● งบประมาณที่ดูแลปัญหาเฉพาะเรื่องนี้	ชุมชนที่ต้องร่วมกันทำ
--	--	--	-----------------------

กิจกรรมที่ 4 สรุปกิจกรรมและแนวทางในการทำงานระดับชุมชน

จากการศึกษา “ปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง” เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน อ.เมืองปาน จ.ลำปาง และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กำหนดเป็นแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

คณะวิจัย ได้ค้นพบปัญหาเด็กตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งมีหลายสาเหตุ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้มีอิทธิพลต่อวิธีคิด วิธีทำ และเป็นแบบอย่างแก่คนกลุ่มเป้าหมายที่ได้ทำการวิจัย ความคิดและวิถีทางวัฒนธรรมของชุมชนพื้นราบและชุมชนพื้นที่สูง ต่างมีบริบทที่ต่างกันด้วยวิธีคิด วิธีทำและแบบอย่างดังกล่าวมาข้างต้นจึงมีอิทธิพลต่อแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนนั้น ๆ

ปัญหาคือ ปัจจุบันเด็กท้องก่อนวัยอันควรนั้นได้ยิ่งเพิ่มทวีความรุนแรง มีจำนวนเด็กท้องเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี และมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV สูง เพราะเด็กกลุ่มเหล่านี้ ยังมีพื้นฐานองค์ความรู้เรื่องเพศ ที่ไม่ถูกต้องขาดการป้องกันตนเอง และในความเป็นเด็กที่ยังต้องพึ่งพาครอบครัวอยู่ ย่อมเป็นภาระแก่ครอบครัว หากครอบครัวหนึ่ง ๆ นอกจากแบกรับภาระในการเลี้ยงลูกและให้การศึกษาแล้วยังต้องมารับภาระในการดูแลรักษาในยามเจ็บป่วย การมีเพศสัมพันธ์และมีท้องก่อนวัยอันควรแล้ว ครอบครัวนั้น ๆ ต้องได้รับผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว เมื่อหลาย ๆ ครอบครัวประสบปัญหาลักษณะเหมือนกัน และกลายเป็นปัญหาใหม่ของสังคม ที่ทุกฝ่ายทุกคนต้องตระหนักร่วมกัน ในการแก้ไข เพราะปัญหาดังกล่าวจะทำให้รัฐบาลต้องมาแบกรับภาระในการดูแลรักษา ช่วยเหลือสงเคราะห์เมื่อได้รับผลกระทบต่อการติดเชื้อ รัฐบาลต้องใช้งบไปเป็นค่าใช้จ่าย ลงทุนทางสังคมในด้านนี้ ในลักษณะรูปแบบ เงินสงเคราะห์ เงินค่ายา เงินค่าตอบแทน แพทย์ พยาบาล เงินค่าเครื่องมือทางการแพทย์ และอื่น ๆ อีกมากมาย จากภาพรวมของสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแล้วมี ประชาชนและชุมชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย น่าจะตระหนักถึงสภาพปัญหาเด็ก ๆ ในชุมชนแต่อาจกลายเป็นปัญหาใหญ่ และมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมในอนาคต ที่รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการแก้ไขปัญหา

จากสภาพปัญหาข้างต้น ถือได้ว่า เป็นที่มา ของการหาแนวทางการทำงานระดับชุมชน ฉะนั้น การที่จะทำให้ชุมชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมรู้ถึงปัญหาและผลกระทบ และสามารถหาแนวทางแก้ไขร่วมกันกับทุกภาคส่วนนั้น ควรนำเสนอข้อมูลปัญหาทางสถิติ ระหว่าง ในอดีตและปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคตให้ชุมชนแต่ละชุมชนเห็น เพื่อให้รู้ว่าอาจ เป็นปัญหาแก่ชุมชนของตนในระยะยาวหากไม่ตระหนักและเข้ามาร่วมรับผิดชอบและหาทาง แก้ไข ซึ่งอาจใช้ช่องทางในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนที่ทุกชุมชนจะมีเวทีนี้ในการระดมปัญหา ความต้องการของชุมชนให้ทุกคนที่ส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ และหาทางแก้ไข ปัญหาดังกล่าว เกี่ยวข้องหน่วยงานใด กลุ่มคนใด ก็ใช้เป็นช่องทางเชื่อมประสานการแก้ไขช่วยเหลือขอรับ สนับสนุน

นอกจากข้อมูลสถิติของปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควรจะบรรจุไว้ในแผนชุมชนและหาก ในระดับอำเภอหรือระดับจังหวัดไม่มีข้อมูลปัญหาดังกล่าวไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา ของภาพรวมอำเภอ หรือภาพรวมจังหวัดแล้ว ปัญหาก็ก็น่าจะได้รับ การแก้ไข ย่อมเป็น ผลกระทบต่อภาพรวมของสังคมต่อไป เพราะหากผู้ที่มีอำนาจและมีส่วนรับผิดชอบที่สูงขึ้น ไม่ อาจหยิบปัญหาดังกล่าวมากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในภาพรวมสังคมที่ใหญ่ขึ้น ปัญหา ดังกล่าวก็จะยิ่งหมักหมมและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น

โดยสรุปในการทำให้ชุมชนและส่วนที่เกี่ยวข้องมองเห็นภาพของปัญหาทั้งระบบควร ดำเนินการตามขั้นตอนขบวนการดังนี้

1) ขั้นตอนเตรียมกระบวนการ

โดยมีแนวทางดำเนินงาน คือ เตรียมทีมวิทยากรกระบวนการที่มีองค์ความรู้ และมี ข้อมูลทางสถิติของปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควร และบุคลากรหน่วยงาน/องค์กร/เครือข่ายอื่นนี้ เป็นแนวร่วมการแก้ไขปัญหาคือจะถ่ายทอดให้เห็นภาพ ให้ทีมงานจัดเวที โดยมีการกำหนด วัตถุประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนกำหนดการและเทคนิคที่ใช้ เตรียมประเด็นหัวข้อที่ต้องการ นำเสนอพูดคุยในเวที เป็นแนวความคิดแผนชุมชน เนื้อหาของแบบจัดทำแผนชุมชน ข้อมูล ทั่วไปชุมชน เตรียมพื้นที่ เช่นคน สถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งที่ใช้ในการดำเนินเวที

2) ขั้นตอนเตรียมชุมชนในการจัดทำแผนชุมชน

โดยการจัดเวทีชี้แจงให้ประชาชน กลุ่มแกนนำชุมชน องค์กรชุมชน และส่วนที่ เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกระบวนการมีส่วนร่วมที่มุ่งสร้างความ เข้มแข็งในชุมชน เน้นไปที่กระบวนการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน จากทุกฝ่าย โดยมีการทำงาน ร่วมกัน ค้นหาตัวบุคคล อาสาสมัคร ที่จะเป็แกนนำ ผลักดัน ปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควร ในชุมชน เวทีที่จะเปิดเวทีอย่างเป็นทางการ หรือการพูดคุย ในรูปแบบไม่เป็นทางการตาม ร้านกาแฟ ร้านก๋วยเตี๋ยว เพื่อทำความเข้าใจ กระตุ้นจิตสำนึก ให้เวลาและโอกาสแก่ชุมชนใน

การทำความเข้าใจในการค้นหาจิตสำนึก โดยต้องมีการทำซ้ำ ๆ หลายครั้ง ตามโอกาส เพื่อให้เห็นเป็นปัญหาของชุมชน

3) ขั้นตอนประเมินศักยภาพของชุมชน

โดยการจัดเวทีชี้แจงให้ประชาชน กลุ่มแกนนำ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความเข้าใจในการประเมินศักยภาพของชุมชนแล้ว กำหนดแนวทางขั้นตอนในการดำเนินงานและทำความเข้าใจแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กำหนดประเด็นของข้อมูลปัญหาที่จะทำการศึกษา เช่น ปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควร รวมทั้งประการอื่นของชุมชน เช่น ประวัติหมู่บ้าน/ชุมชน ทรัพยากรชุมชน เช่น โรงเรียน วัด ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ผู้นำตามธรรมชาติ รวมถึงประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น เศรษฐกิจ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ในสภาพการที่เป็นปัญหาชุมชนในปัจจุบัน เช่น ภัยคุกคาม จุดแข็ง ข้อจำกัด และปัญหา รวบรวมข้อมูลที่เป็นประเด็นตามที่กำหนด โดยแบ่งเป็นกลุ่มทำการเก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ข้อมูลจากการวิจัย เด็กท้องก่อนวัยอันควรในชุมชนตนเอง บันทึกรายงานของหน่วยงานต่าง ๆ แล้วจึงนำมารวมกัน ร่วมกันตรวจสอบ ปรับปรุงให้สมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูล แยกไปตามสภาพปัญหาแต่ละมิติ ที่มีความสัมพันธ์กัน และทำไปสู่อุปสรรคเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อจำกัด ความเข้มแข็งและศักยภาพระบบชุมชน แผนผังความสัมพันธ์ขององค์กร สถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นองค์ความรู้ขั้นพื้นฐานที่สำคัญในกระบวนการทำงานขั้นตอนต่อไป โดยข้อมูลที่รับจะเป็นข้อมูล ในเชิงศักยภาพของการพัฒนาและแนวโน้มของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของชุมชน ประชาชน แกนนำ จะมีความเข้าใจสภาพที่แท้จริงของชุมชนตนเอง ทั้งในแง่ปัญหา ข้อจำกัด และศักยภาพ และประชาชน ชุมชน ส่วนที่เกี่ยวข้อง จะเกิดการตระหนักและสำนึกร่วมในการช่วยแก้ปัญหาของชุมชนตนเอง และเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชนที่มีอยู่ และอีกทั้งเป็นการเริ่มกระตุ้นให้ประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนและส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้คิดถึงชุมชน และเห็นความสัมพันธ์ตัวเอง ครอบคลุม กลุ่มกับชุมชน ในแง่มุมต่าง ๆ มากขึ้น มากกว่าที่จะมาคิดถึงแต่เรื่องราวของตนเอง ครอบครัวย หรือกลุ่มที่ตนสังกัดอยู่ เท่านั้น

4) ขั้นตอนกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ แนวทางและจุดมุ่งหมาย ในการพัฒนาชุมชน

เพื่อเป็นการระดมพลัง ความผูกพัน ความเอื้ออาทร และความรักที่ประชาชนและครอบครัวมีต่อกัน และต่อพื้นที่ชุมชน ตำบล มาสร้างกำหนดเป็นความมุ่งหวัง ในการพัฒนาชุมชน

วิสัยทัศน์ การพัฒนาการชุมชนจะเป็น สิ่งที่ชุมชนกำหนดและมองไปข้างหน้า ร่วมกันในภาพแก้ปัญหาให้แก่ชุมชน และจะเป็นกรอบแนวทางและจุดมุ่งหมาย ในการพัฒนาของชุมชนที่ชัดเจนต่อปัญหานั้น ๆ ให้มีทุกคนทุกฝ่ายยึดถือร่วมกัน

5) ขั้นตอนกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชน

เพื่อให้การพัฒนาของชุมชนเป็นไปตามวิสัยทัศน์บรรลุปเป้าหมาย ที่วางไว้ ชุมชนก็ต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาคู่กับศักยภาพ ซึ่งความสามารถและความพร้อมของชุมชน โดยกลยุทธ์การพัฒนากับการกำหนด กิจกรรมการพัฒนา ในแง่ทางการกำหนดของเขตและลักษณะของการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของการพัฒนาให้มีแนวทางในการระดมความคิดเห็นแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่บรรลุมุมมองวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมาย การพัฒนาชุมชน ให้พิจารณาความเป็นไปได้ของทางเลือก คือ

- แนวทางใดที่ชุมชนสามารถดำเนินการเองได้ตามศักยภาพชุมชนที่มีอยู่
- แนวทางใดที่มีปัจจัยหรือ การสนับสนุนจากภายนอกที่เอื้ออำนวย สนับสนุนให้ชุมชนทำได้ ตามศักยภาพชุมชน เช่น ปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควรที่คงได้รับการสนับสนุนจาก อำเภอ จังหวัด
- แนวทางใดที่ชุมชนจะต้องดำเนินการ แต่ชุมชนยังไม่พร้อมหรือมีข้อจำกัดจะมีทางเสริมความพร้อมหรือลดข้อจำกัดของชุมชนได้หรือไม่และต้องทำอย่างไร

แล้วผลที่ได้จากขั้นตอนนี้ ชุมชนจะมีกลยุทธ์การพัฒนาที่เหมาะสม ชัดเจนเหมาะสมสำหรับการวางกรอบทางเลือก ดังนั้น โครงการกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาแก่ชุมชน เช่น ปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควร

6) ขั้นตอนการกำหนดแผนงาน โครงการกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

เพื่อ และสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลยุทธ์ที่วางไว้เพื่อสานต่อ เสริมสร้างสิ่งที่ชุมชนทำดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นหรือบรรเทาข้อจำกัดและแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ของชุมชน โดยการตรวจสอบกิจกรรม โครงการอะไรบ้างที่คน ครอบครัว และองค์กรทำอยู่ และประโยชน์นำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ และเป้าหมายการพัฒนาชุมชนและสอดคล้องกับกลยุทธ์การพัฒนาของชุมชน พัฒนาการกิจกรรมโครงการว่ามีเพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชนหรือไม่ ยังมีกิจกรรมใดควรมีและแก้ไข เช่น ปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควรไม่มีก็เพิ่มเติมกิจกรรมโครงการนั้นเข้าไป โดยให้สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนเพื่อบำรุงแก้ไขจุดอ่อนและข้อจำกัดในการพัฒนาชุมชน ขั้นตอนนี้ให้แยกกิจกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กิจกรรมที่ครอบครัว กลุ่มองค์กรในชุมชน สามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง กำหนดเป็นกิจกรรมที่ชุมชนทำเอง
2. กิจกรรมที่มีที่ชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้เอง แต่สามารถได้รับสนับสนุนจาก อบต. กำหนดแผนขอรับการสนับสนุนจาก อบต.
3. กิจกรรมที่ชุมชนและอบต. ไม่สามารถดำเนินการสนับสนุนด้วยตนเองทั้งหมดหรือบางส่วน หรือกำหนดเสนอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากส่วนราชการ องค์กรเอกชนอื่น เช่นปัญหา เด็กท้องก่อนวัยอันควรหากชุมชน และอบต. ไม่อาจดำเนินการได้ ก็อาจเสนอต่อทางอำเภอ จังหวัดร่วมแก้ไขปัญหา เป็นต้น

ลำดับสรุปขั้นตอนกระบวนการจัดทำแผนชุมชน

1.เตรียมกระบวนการ

- วิทยาการที่มีความรู้
- ข้อมูล / สถิติของเด็กที่ด้อยวรรค์
- กลุ่มเครือข่าย

2.เตรียมชุมชนเพื่อจัดทำแผนชุมชน

- จัดเวทีชี้แจงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น กับชุมชน หน่วยงาน กลุ่มแกนนำ
- ค้นหาแกนนำ / บุคคล / อาสาสมัคร ช่วยแก้ไขปัญห
- เป็นเวทีสร้างความเข้าใจ ปลุกจิตสำนึก ร่วมแก้ไขปัญห

3. ประเมินศักยภาพของชุมชน

- จัดเวทีชี้แจงการประเมินฯ
- ร่วมกำหนดแนวทาง / ขั้นตอน ในการดำเนินงาน
- ร่วมเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่กำหนด
- สรุปข้อมูลที่ได้ทั้งหมด

4.กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ แนวทางและจุดมุ่งหมาย

- เพื่อเป็นกรอบและจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชน

5.กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ใน การพัฒนาชุมชน

เพื่อให้การพัฒนาของชุมชนเป็นไปตามวิสัยทัศน์บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

6.การกำหนดแผนงาน กิจกรรม

- เป็นการร่วมกันกำหนด แผนงาน โครงการ กิจกรรมที่เหมาะสมเป็นไปได้
- ขั้นตอนนี้ให้แยกกิจกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม
 - กิจกรรมที่ครอบคลุม กลุ่มองค์กรในชุมชน ดำเนินการได้ด้วยตนเอง
 - กิจกรรมที่มีชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้เอง แต่สามารถได้รับสนับสนุนจาก อบต.
 - กิจกรรมที่ชุมชนและอบต. ไม่สามารถดำเนินการสนับสนุนด้วยตนเอง

กิจกรรมที่ 5 นำเสนอผลงานวิจัยสู่ชุมชน

นำผลการวิจัยออกเผยแพร่ให้กับชุมชนในงานเบิกฟ้าการศึกษา ณ โรงเรียนเมืองปานวิทยา วันที่ 7-8 มีนาคม 2551 มีโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเข้าในพื้นที่การศึกษาเขต 3 จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการนำเสนอแนวคิดงานวิจัยให้เป็นเรื่องที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญและสามารถนำไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาได้

• เหตุผลที่ต้องไปจัดนิทรรศการในงานเบิกฟ้าการศึกษา

งานเบิกฟ้าเป็นงานวิชาการ คิดว่าจะมีผู้เข้าร่วมที่มาจากหลายหน่วยงาน และองค์กรที่เข้าร่วมในงานนี้และคงเป็นโอกาสดีที่เราที่มวิจัยจะได้เสนอ หรือประชาสัมพันธ์งานที่เราทำลงวิจัยอยู่ให้หลายหน่วยงานทราบถึงเหตุที่เกิดขึ้นและผลที่ตามมาของเรื่องนี้ และอีกเหตุผลหนึ่งที่ทีมวิจัยต้องการคืออยากรู้ว่าแต่ละหน่วยงานและองค์กรคิดอย่างไรกับเรื่องที่ทีมวิจัยกำลังทำอยู่

การจัดกิจกรรมในงานเบิกฟ้าการศึกษา มีกิจกรรมเสนอผลการวิจัยโดยการจัดนิทรรศการ แจกแผ่นพับ ตอบปัญหาชิงรางวัล เรื่องเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ การมีเพศสัมพันธ์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การรับความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมงาน มีผู้ร่วมจัดกิจกรรมประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาลและสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองปาน กลุ่มเยาวชนเมืองปาน กลุ่มสตรีและเด็ก เจ้าหน้าที่คลินิกเกษตร โดยได้รับความสนใจจากผู้ร่วมงานทั้งกลุ่มเยาวชน และ ผู้ใหญ่ ส่วนราชการต่างๆ

• ความคิดเห็นที่ได้จากผู้ได้รับการจัดกิจกรรมงานเบิกฟ้าการศึกษา

ในการจัดงานเบิกฟ้าการศึกษารั้งนี้ ได้มีผู้ที่สนใจเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเด็กนักเรียนได้ให้ความสนใจร่วมเล่นเกมตอบคำถาม เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาและโรคติดต่อ ลักษณะของเกมเป็นการปาเป้าลูกโป่ง แล้วเอาคำถามที่อยู่ในลูกโป่งมาตอบคำถาม แล้วมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้คำแนะนำเพิ่มเติมอีก มีกลุ่มผู้ปกครองได้เดินเข้ามาดูลูกโป่งแล้วได้ร่วมเล่นเกมตอบคำถาม ทางทีมได้ถามความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการทำวิจัยในเรื่องนี้ว่าคิดอย่างไร คำตอบที่ได้จากผู้ปกครองได้ให้คำตอบว่า เป็นเรื่องที่สำคัญมากที่ผู้ปกครองจะต้องให้ความสำคัญ ร่วมกันดูแลบุตรหลานให้ดี เพราะถ้าเกิดปัญหาขึ้นมา อาจจะสายเกินแก้ได้ ในส่วนของผู้เข้าร่วมที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน และครู ได้ให้ความเห็นต่อการจัดกิจกรรมครั้งนี้ว่า เป็นเรื่องที่ดีที่นำผลงานวิจัยมาเผยแพร่ให้ทุกคนได้รับรู้ และยังเห็นด้วยกับทางทีมวิจัยว่าเรื่องนี้น่าจะเป็นเรื่องของทุกคนไม่ใช่เฉพาะทีมวิจัย และถ้าหากนำข้อมูลที่ได้ออกเป็นแนวทางการทำงานต่อจะส่งผลดีต่อชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ที่ทุกหน่วยงานและองค์กรต้องช่วยกันปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนช่วยกันทุกส่วนและยังหวังให้ทางทีมวิจัยช่วยประชาสัมพันธ์ให้ทุกชุมชนตระหนักถึงเรื่องนี้ให้เร็วที่สุดหรือเป็นเรื่องเร่งด่วน

บทที่ 5

สรุปผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการหาปัจจัยและแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

การศึกษานี้เป็นการศึกษาในระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มเป้าหมาย 3 ระดับได้แก่ ระดับครอบครัว คือ พ่อ แม่ ผู้ปกครองโดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชนเผ่าและชาวพื้นราบ ระดับสังคม ศึกษาในโรงเรียน กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว กลุ่มนักเรียนในโรงเรียน ระดับชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัย หรือโรงพยาบาล โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามประเด็นปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนอำเภอเมืองปาน โดยใช้วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นตัวตั้ง คือ การศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กำหนดเป็นแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

สรุปผลการดำเนินงาน

• ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในวัยเรียน

การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในวัยเรียนมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มชาวพื้นราบ เกิดจากความแตกต่างของมิติของชุมชน พฤติกรรมทางเพศ การเลี้ยงดูลูก สั่งสอน การปลูกฝังให้รักนวลสงวนตัว โดยพื้นราบ มีการมีวามสุขของวัยรุ่น มีการใช้โทรศัพท์ติดต่อสื่อสาร นัดหมายการพบปะของวัยรุ่น จากข้อค้นพบสามารถจำแนกปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ได้ดังนี้

1. ปัจจัยเอื้ออำนวยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศ ประกอบไปด้วย

มีสถานที่ลับตา สถานที่ลับตาที่ใช้พบปะเพื่อน หรือคนรักคือ บ้านเพื่อน บ้านตนเอง โรงเรียน และสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนสถานที่ใช้เป็นที่มีความสัมพันธ์คือ บ้านตนเองและบ้านเพื่อน เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองทำงานนอกบ้าน ออกบ้านแต่เช้ากลับจากทำงานเย็น จึงมีช่วงเวลาที่วัยรุ่นได้อยู่กันสองต่อสอง และเหตุที่จะมีโอกาสพบวันคือการนัดหมายจัดทำรายงาน หอพัก

โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีแฟนอยู่ในตัวจังหวัด ในการหาที่พักของนักเรียนนักศึกษาที่ศึกษาในเมือง โดยส่วนใหญ่วัยรุ่นจะหาที่พักเอง ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าหอพักของลูกของตนเองอยู่ที่ไหน ไม่ได้ไปเยี่ยม ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่ผู้ปกครองจะเข้าไปหาที่พักให้และจะเข้าไปดูประวัติหอพักว่าเป็นแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น มีเจ้าของพักหอพักหรือมีผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด มีความปลอดภัย แยกหอระหว่างชายหญิงหรือไม่ สุดท้ายจะไปขอให้เจ้าของหรือผู้ดูแลลูกหรือหลานของตนเอง และจะมีการเข้าไปเยี่ยมและสอบถามความเป็นอยู่เป็นระยะๆ

ด้านการเข้าถึงสื่อเรื่องเพศสัมพันธ์พบว่า สื่อกระตุ้นทางเพศสัมพันธ์ได้ง่าย คือ อินเทอร์เน็ต ร้านอินเทอร์เน็ต หรือในระหว่างเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ ซึ่งในเว็บไซต์จะถูกการตรวจและปิดเว็บไซต์จากทางราชการ แต่มีการเปลี่ยนชื่อเพื่อให้มีการค้นหาได้ง่ายโดยการค้นหาจากคำที่ใกล้เคียงกับคำว่า เซกส์ ส่วนสื่อวิดีโอหรือภาพยนตร์ที่มีอยู่กระจายภายในกลุ่มวัยรุ่นโดยการทำแผ่นวีซีดีแจกจ่ายและรับมาจากแหล่งจำหน่าย การ์ตูนโป๊ และหนังสือโป๊ โอกาสที่ได้พบปะคนรักและเอื้อต่อการมีเพศสัมพันธ์คือ วันหยุดเรียนต่างๆ ในโรงเรียน งานเลี้ยงวันเกิด งานรื่นเริงในชุมชน และวันวาเลนไทน์

2. ปัจจัยสนับสนุนต่อการมีเพศสัมพันธ์คือ อิทธิพลของเพื่อนพบว่า เพื่อนชักชวนให้ มีเพศสัมพันธ์ และทำตามเพื่อน อิทธิพลของครอบครัวพบว่า ครอบครัวให้อิสระในการมีคนรัก โดยถือว่าเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น และเคยเห็นสมาชิกในครอบครัวมีเพศสัมพันธ์ ด้านการได้รับความรู้จากครอบครัวครอบครัวเคยให้ความรู้ หรือตักเตือนในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ครอบครัวเห็นเรื่องการเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องปกติ ในครอบครัวมีผู้ที่ชักชวนให้เที่ยว สถานเริงรมย์ หรือสถานบริการทางเพศ โดยผู้ที่ชักชวนคือ พี่ชาย พี่สาว ในครอบครัวมีบุคคลที่มีพฤติกรรมทางเพศแบบเปิดเผย และล้อแหลมต่อสายตาผู้อื่น คือ บิดา มารดา น้า อา ด้านการได้รับคำปรึกษาพบว่า เมื่อมีปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ บุคคลแรกที่ปรึกษาคือ เพื่อน ไม่เคยปรึกษาใคร

ส่วนการใช้สารเสพติดพบว่า มีการดื่มสุรากลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนมาก ซึ่งเกิดจากความเคยชินของวัยรุ่น ที่เห็นคนในสังคมปฏิบัติกันมา และในบางครอบครัวไม่ได้ห้ามและยังสนับสนุนให้วัยรุ่นดื่มสุรา เป็นการเข้าสังคมของกลุ่มวัยรุ่น มีแหล่งจำหน่ายในชุมชนโดยเฉพาะร้านขายของชำในชุมชนและโรงผลิตสุรา ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี และมีการบรรจุถุงทำให้ราคาถูก วัยรุ่นสามารถซื้อได้ง่าย และที่สำคัญในชุมชนยังมีการดื่มสุราในงานต่างๆ ที่เป็นการชุมนุมของเด็กนักเรียนและวัยรุ่นเช่นกัน กีฬาประจำตำบลหรืออำเภอ มีการให้รางวัลเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้เกิดการเลียนแบบจากผู้ใหญ่ในชุมชน

3. ปัจจัยระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม บทเรียนที่เห็นได้ชัดเจนจากการศึกษาพบว่าอิทธิพลของครอบครัว ชุมชนและสังคม ในด้าน A (Attitude) , B (Behavior) , K (Knowledge) , I (Impact) , L (Law) , ข้อจำกัด วิธีการเลี้ยงดู , เครื่องมือ , ค่านิยม , สิ่งแวดล้อม , ปัจจัยเอื้อ , ปัจจัยเสริม , ผลประโยชน์ , กฎเกณฑ์ทางสังคม , โอกาส , ผลกระทบ , งบประมาณ และจิตสำนึก เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแทบทั้งสิ้น

เช่น ตัวอย่างของกลุ่มชนเผ่า 3 ชนเผ่า คือ เผ่าม้ง เผ่าปะกาเกญอ และเผ่ามูเซอแดง ปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในวัยเรียนไม่มี แต่มีการตั้งครรภ์อายุน้อยที่เกิดจาก การแต่งงานเพื่อขยายครอบครัวหรือต้องการแรงงานเพื่อช่วยครอบครัว (กฎเกณฑ์ทางสังคม) ชนเผ่ามีการเลี้ยงดูแตกต่างกับชนพื้นราบ ในด้านการสั่งสอนจะยึดหลักของศาสนาซึ่งส่วนใหญ่นับถือ คือ ศาสนาคริสต์ ซึ่งศาสนาคริสต์ มีพิธีการรับคำสั่งสอนทุกวันเสาร์ หรืออาทิตย์ ทำให้คนในชุมชนได้รับคำสั่งสอนในการดำเนินการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง เหมือนมีภูมิคุ้มกันป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หรือการทำผิดตามหลักศาสนาอื่นๆ แต่ชนพื้นราบโดยส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ตามบิดามารดาแต่การรับคำสั่งสอนตามหลักศาสนาน้อย ไม่สม่ำเสมอ ลักษณะการปฏิบัติหรือการไปวัดเน้นพิธีกรรมที่ทำให้เด็กไม่เข้าใจ และการไปวัดส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ ทำให้พ่อแม่ไม่มีหลักที่จะอ้างอิงในการสั่งสอนลูก ในอดีตการชนพื้นราบจะสั่งสอนเด็กในเรื่องการปฏิบัติตัวที่ไม่ถูกต้องจะเป็นบาป ทำให้ตัวเองเดือดร้อน คำสั่งสอนเหล่านี้ได้หายไปและเด็กวัยรุ่นไม่เชื่อเพราะไม่ได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งได้แบบอย่างที่ไม่ดีในสังคมที่ตนอาศัยอยู่

ด้านความเชื่อของชนเผ่า B (Behavior) การทำผิดถ้ามีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจะเป็นการทำให้ผิดผี จะเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านไม่สบายใจ ป่วย ในอดีตชนพื้นราบเคยนับถือการทำผิดต่อผีบ้านผีเรือน ใครทำผิดต้องมีการขอขมา หรือมีการเสียผี แม้แต่การถูกเนื้อต้องตัวระหว่างชายหญิงที่ต่างผีกัน ซึ่งปัจจุบันนี้ไม่นับถือแล้ว ส่วนเผ่าม้งถ้าหากลูกสาวไปกับผู้ชาย ออกจากบ้านไป จะทำให้ผิดผีจะกลับมาอยู่กับครอบครัวของตนเองไม่ได้ จะต้องแต่งงานและแยกครอบครัว จะไม่ให้กลับบ้านหลังเดียวกับพ่อแม่ แต่อยู่บริเวณเดียวกันได้ ถึงแม้ว่าสามีเสียชีวิตแล้วจะกลับมาอยู่กับบ้านพ่อแม่ก็ไม่ได้ ซึ่งเป็นข้อห้ามไม่ให้ลูกสาวลูกสาวไปอยู่กับผู้ชายก่อนวัยอันควร หรือไม่พร้อม เผ่าปะกาเกญอ บ้านแม่หมีใน จะมีกฎของชุมชนห้ามไม่ให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนที่จะการแต่งงาน ชนเผ่ามูเซอได้มีการปฏิบัติความหลักศาสนาคือการที่ผู้หญิงและผู้ชายที่เป็นคนรักกันได้ปฏิบัติตัวได้ถูกต้องคือการไม่ถูกเนื้อต้องตัวกันก่อนแต่งงาน การจีบอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ ไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน จะได้จัดพิธีแต่งงานในโบสถ์ ด้านการใช้ชีวิตคู่ของชนเผ่าจะเน้นความซื่อสัตย์ต่อคู่สามีภรรยาของตนเอง ไม่มีปัญหา การมีหลายบ้าน ถึงแม้ว่าภรรยาจะเสียชีวิตจะหาภรรยาใหม่ได้ต้องผ่านไปแล้ว 1 ปี ยกเว้นในเผ่าม้งที่ภรรยาไม่มีลูกชาย บางครอบครัวภรรยาจะยินยอมให้สามีหาภรรยาใหม่หรือตัวภรรยาหาให้แต่ใช้ชีวิตในครอบครัวเดียวกันได้

ด้านการส่งเสริมการศึกษาต่อของลูกที่จะเรียนในต่างอำเภอหรือจังหวัดของเขา
เผ่ามั่ง ได้มีการหาสถานที่ศึกษาที่ไว้ใจได้ เป็นโรงเรียนกึ่งนอน การเดินทางส่วนใหญ่พ่อแม่หรือ
ผู้ปกครองต้องไปรับส่ง โดยถือว่าการศึกษาต่อของลูกหลานจะต้องมีการวางแผนระยะยาว และ
วางแผนร่วมกัน แตกต่างกับคนพื้นราบที่การเรียนขึ้นอยู่กับลูก พ่อแม่ไม่รู้เท่าทันนักเรียนทำให้
มีหน้าที่เพียงส่งเงินลูก ขาดการติดตาม วางแผนร่วมกัน

ในด้านความรู้เรื่องการตั้งครรภ์ **K (Know Ledge)** หรือเพศศึกษาได้มีการเรียนการ
สอน ในโรงเรียนในเนื้อหา แต่เด็กไม่ให้ความสนใจที่จะเรียนรู้ ทำให้ขาดความรู้-ความเข้าใจเรื่อง
เพศศึกษาและการป้องกันการตั้งครรภ์ วิธีการคุมกำเนิด(ยาคุม/ถุงยางอนามัย)ที่ถูกวิธี หรือการ
สร้างค่านิยมเรื่องเพศให้แก่เด็ก เรื่องการป้องกันโรคติดต่อและการมีเพศสัมพันธ์ , เรื่องเพศจาก
โรงเรียน

คำสอนของพ่อแม่จะให้เด็กรักษาวลสงวนตัว (วิธีการเลี้ยงดู) ถ้ามีแฟนในวัยเรียนได้แต่
อย่าเกินเลย ให้รู้ว่าการยับยั้งชั่งใจอย่าไปเที่ยวหรืออยู่ตามลำพัง สองต่อสอง ให้เด็กคิดถึง
อนาคตและผลที่จะตามมา ให้รู้ว่หน้าที่ของตนเองคืออะไร จะทำอะไรให้คิดก่อนทำ ไม่ใช่ทำ
แล้วคิด ทำอะไรขอให้ป้องกัน อย่าไปกับคนแปลกหน้า ควรอยู่ในสายตาของพ่อ-แม่ เรียนให้จบ
แล้วมีงานทำก่อนมีแฟน ให้เกียรติซึ่งกันและกันสื่อต่าง ๆ ยังไม่สามารถเข้าถึงเด็กได้และสิ่ง
สำคัญ คือ การเลียนแบบพฤติกรรมของเพื่อนที่เคยมีประสบการณ์เรื่องเพศมาก่อน (ปัจจัยเอื้อ)
การสนับสนุนถุงยางอนามัยให้เพียงพอในอำเภอเมืองปานมีจุดจำหน่ายถุงยางอนามัยมีเพียง 3
จุดคือโรงพยาบาลเมืองปาน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และศูนย์สุขภาพชุมชนแจ้ซ้อนเหนือ
ทำให้ไม่เพียงพอและเด็กส่วนใหญ่ไม่กล้าที่ใช้บริการ

ด้านการมีเพศสัมพันธ์สถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์คือ การอยู่ด้วยกันสองต่อ
สอง พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคู่รักโดยการไปเที่ยวด้วยกัน และมีการค้างคืนสองต่อสอง
(สิ่งแวดล้อม)

มีการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองเกิดจากความต้องการทางเพศ การปฏิบัติตัวของชายที่
หาทางลวงเกิน (ผลประโยชน์) และพยายามมีเพศสัมพันธ์กับฝ่ายหญิง (โอกาส) และความ
เสมอภาคระหว่างชายหญิงในสังคมปัจจุบัน

วัยรุ่นมีทัศนคติ **A (Attitude)** ต่อการมีเพศสัมพันธ์ในเรื่องการเรียนเรื่องเพศศึกษาช่วย
ให้สามารถปรับตัวเองได้อย่างเหมาะสมกับเพศ บิดามารดาควรเป็นที่ปรึกษาให้ความรู้เรื่องเพศ
แก่บุตรและการเรียนรู้ด้านอวัยวะเพศ การสัมผัสร่างกายของชายหญิงอาจทำให้เกิดอารมณ์ทาง
เพศ การให้อิสระของบิดามารดาในการคบเพื่อน

• ตารางแสดงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครุฑของวัยรุ่นในวัยเรียน

กลุ่มเป้าหมาย	ปัจจัยนำ	ปัจจัย เอื้ออำนวย	ปัจจัยสนับสนุน	การแก้ไข ปัญหา
เยาวชน การตั้งครุฑในวัย เรียนมีผลเสียต่อ การเรียนรู้	- เยาวชนขาด ความรู้ในการ ป้องกันและจัดการ แก้ปัญหา - ค่านิยมขอมมีแฟน ในวัยเรียน	- สถานศึกษาไม่มี การเรียนการสอน เรื่อง เพศศึกษา - บางโรงเรียนยังไม่ ยอมรับการสอน เรื่อง เพศศึกษา	- การช่องทางการ ติดต่อสื่อสารได้ง่าย - มีสถานที่เอื้อให้ พบปะกันง่ายขึ้น - อยู่ห่างไกลพ่อแม่ - เพื่อนชักนำกัน ไป ดื่มเหล้า ดูสื่อ ลามก	- มีแกนนำให้ คำปรึกษาที่มี ความสามารถ - การสอนเรื่อง เพศศึกษาใน โรงเรียน - การจัดระเบียบ หอพักแยกชาย - หญิง ห่างกัน
ผู้ปกครอง พ่อ แม่ ครอบครัว	- ผู้ปกครองไม่ เข้าใจในการดูแล วัยรุ่น ไม่กล้าพูด กับลูกในเรื่องเพศ - ค่านิยมในการส่ง ลูกหลานไปเรียน ในเมือง - ไม่ยอมรับการใน ตั้งครุฑในวัยเรียน ถือเป็นเรื่องน่าอาย	- ผู้ปกครองไม่มี เวลาไปสนใจใน เรื่องที่อยู่ / ค่าใช้จ่ายของบุตร - ผู้ปกครองควร ระมัดระวังเวลา มีเพศสัมพันธ์ เพราะอาจเกิด การเลียนแบบ	- เปิดโอกาสให้ บุตรหลานอยู่ตาม ลำพัง ขาดการ ดูแลเอาใจใส่ใน เรื่องการคบเพื่อน - พ่อ แม่ ไม่ให้ คำปรึกษาเกี่ยวกับ เรื่องเพศ ถือเป็น เรื่องน่าอาย ไม่ควร พูด	- ขาดความรู้ใน เรื่องการเลี้ยงลูกใน วัยรุ่น - ผู้ปกครองควรให้ เวลากับบุตรหลาน มากขึ้นและปลูกฝัง เรื่องคุณธรรม
ชุมชน / สังคม	- ชุมชนไม่ทราบ สถานการณ์การ ตั้งครุฑ และ ปัญหาของวัยรุ่น - ปัญหาการ ตั้งครุฑเป็นปัญหา เฉพาะ ของ ครอบครัวนั้น	- ชุมชนมีการจัด งานเลี้ยงสังสรรค์ - มีสถานที่ เอื้ออำนวย เช่น น้ำตก ร้านอาหาร	- มีการจัดงานรื่น เริง มีสถานที่ เอื้ออำนวย มีร้านอาหาร สวนสาธารณะ น้ำตก - ชุมชนมี วัฒนธรรมของแต่ละ ชนเผ่า ที่แตกต่างกัน	- คนในชุมชนมา วิเคราะห์ปัญหา ร่วมกัน - หาแนวทางการ ป้องกันและแก้ไข ปัญหา ร่วมกัน - ควรมีนโยบาย การจัดกิจกรรม สร้างความ ตระหนักให้กับ ชุมชน

โรงเรียน	- บางโรงเรียนยังไม่มีหลักสูตรการสอน เรื่อง เพศศึกษา - ครูบางคนยังไม่ยอมรับการสอนหลักสูตร เรื่อง เพศศึกษา	- เป็นสถานที่นัดหมายกันในวันหยุด	- มีกิจกรรม/งานกลุ่ม นอกเวลา ราชการ - มีสื่อ ที่สามารถใช้เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูล - กิจกรรมกลุ่มในงานวันพิธีต่าง ๆ	- ครูควรมีทักษะในการสอนเรื่องเพศศึกษา - ให้ความรู้ผู้ปกครอง - มีการให้คำปรึกษากับนักเรียนที่มีปัญหา - มีมาตรการในการใช้สื่อ
สถานบริการ	- জন.ขาดทักษะในการให้คำปรึกษาขาด ความรู้ในการให้การดูแลหญิงตั้งครรภ์ และเด็กที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ไม่กล้าให้คำปรึกษา	- ความรู้และทักษะในการให้คำปรึกษาและการดูแลหญิงตั้งครรภ์	- นโยบายผู้บริหารในการสนับสนุนส่งเสริมให้จนท. ได้รับความรู้ ทักษะเพิ่มมากขึ้น	- ควรศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม

• การนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กำหนดเป็นแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่น

จากภาพรวมของสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแล้วมี ประชาชนและชุมชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย น่าจะตระหนักถึงสภาพปัญหาเด็ก ๆ ในชุมชนแต่อาจกลายเป็นปัญหาใหญ่ และมีผลกระทบต่องสังคมโดยรวมในอนาคต ที่รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลในการแก้ไขปัญหา

ฉะนั้น การที่จะทำให้ชุมชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมรู้ถึงปัญหาและผลกระทบและสามารถหาแนวทางแก้ไขร่วมกันกับทุกภาคส่วนนั้น ควรนำเสนอข้อมูลปัญหาทางสถิติ ระหว่างอดีตและปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคตให้ชุมชนแต่ละชุมชนเห็น เพื่อให้รู้ว่าอาจเป็นปัญหาแก่ชุมชนของตนในระยะยาวหากไม่ตระหนักและเข้ามาร่วมรับผิดชอบและหาทางแก้ไข ซึ่งอาจใช้ช่องทางในขบวนการจัดทำแผนชุมชนที่ทุกชุมชนจะมีเวทีนี้ในการระดมปัญหาความต้องการของชุมชนให้ทุกคนที่ส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ และหาทางแก้ไข ปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องกับหน่วยงานใด กลุ่มคนใด ก็ใช้เป็นช่องทางเชื่อมประสานการแก้ไขช่วยเหลือขอรับสนับสนุน

นอกจากข้อมูลสถิติของปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควรจะบรรจุไว้ในแผนชุมชนและหากในระดับอำเภอหรือระดับจังหวัดไม่มีข้อมูลปัญหาดังกล่าวไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

ของภาพรวมอำเภอ หรือภาพรวมจังหวัดแล้ว ปัญหาก็มีอาจได้รับการแก้ไข ย่อมเป็นผลกระทบต่อภาพรวมของสังคมต่อไป เพราะหากผู้มีอำนาจและมีส่วนรับผิดชอบที่สูงขึ้น ไม่อาจหยิบปัญหาดังกล่าวมากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในภาพรวมสังคมที่ใหญ่ขึ้น ปัญหาดังกล่าวก็จะยิ่งหมักหมมและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นักวิจัยมีความคาดหวังที่จะทำให้เกิดการป้องกันปัญหาจากการตั้งครุภคดังนี้

1.ใช้แนวทางการป้องกันปัญหาหลักค่นเป็นนโยบายของอำเภอเมื่อปานการแก้ไขปัญหาของเยาวชน เป็นข้อมูลนำเข้าที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคื่นๆร่วมกันเช่น ปัญหายาเสพติด การทะเลาะวิวาท การไม่ประสบผลสำเร็จของการศึกษาของเยาวชนเป็นค่น

2.เกิดความร่วมมือของคूंมีส่วนได้ส่วนเสียของค่นในอำเภอเมืองปานที่จะร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาคของเยาวชนประกอบด้วยเยาวชน ครอบครัว คूंนำชุมชน หน่วยงานของภาครฐ และเอกชนในพื้นที่อำเภอเมืองปาน

3.การจัดกิจกรรมของเยาวชนได้รับการสนับสนุนจากภาครฐ และเอกชน ในค่นการป้องกันปัญหาคของเยาวชน

4.มีแผนการป้องกันปัญหาการตั้งครุภคบรรจุในแผนของชุมชน และได้รับการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

- สร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของวัยรุ่นที่ค่นครุภคโดยชุมชนมีส่วนร่วม

จากการค่นการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย พบว่ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นทั้งค่นดีและค่นไม่ดีที่ทำให้ชุมชนต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหาคที่เกิดขึ้นในทุกกระค่นคือ

กลไกที่ร่วมกันดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ที่เกิดจากการกลุ่มนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายได้ นำแนวทางที่ได้จากเวทีการวิจัยนำไปใช้ค่นนี้

1.องค์การบริหารส่วนค่นปานได้สนับสนุนให้งบประมาณจำนวน 20,000 บาทในการจัดเวทีเสวนาระหว่างคूंปกครองกับนักเรียนในประค่นเรื่องเพศศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจทั้งคूंปกครอง ครูและนักเรียน

2.โรงเรียนที่เข้าร่วมวิจัย ได้พัฒนาบรรจุวิชาและเนื้อหาการสอนเรื่องเพศศึกษาในหลักสูตร จากแรกๆที่เป็นความคิดเห็นของค่นฝ่ายยังขัดแย้ง โดยจัดให้มีการเรียนการสอนทุกกระค่นชั้นค่นค่น ม.1 – ม.6

3.โรงเรียนได้นำข้อมูล ที่ได้ประสานงานการแก้ไขปัญหาคกับหน่วยงานที่มีควมเชี่ยวชาญค่นการจัดกิจกรรมและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน เช่น จากองค์การแพท (Path) องค์การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสาธารณสุข สนับสนุนในการจัดกิจกรรมรณรงค์การใช้ถุงยางอนามัยในวัยรุ่นในวันวาเลนไทน์ เพื่อส่งเสริมให้ค่นวันรุ่นมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสม

4.ด้านผู้บริการทางสุขภาพ บริการอนามัยแม่และเด็ก มีความสนใจข้อมูลสาเหตุปัญหาที่เกิดจากการฝากครรภ์ของเด็กวัยเรียนมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาพร้อมกับภาคีเครือข่าย

5.ชุมชน และหน่วยงาน ได้ให้ความสนใจกับปัญหามากขึ้น โดยได้จัดเป็นโอกาสในการพัฒนาของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาล ศูนย์ป้องกันและแก้ปัญหาเอดส์ระดับอำเภอเมืองปาน

และมีสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างวิจัยคือ เกิดปัญหาการทำลายสังคมของวัยรุ่นหญิงที่ติดเชื้อเอชไอวี ตั้งเป็นกลุ่ม “แก๊งเลิบบแดง” พฤติกรรมที่แสดงออกคือเชิญชวนให้วัยรุ่นผู้ชาย หรือพ่อบ้านมีเพศสัมพันธ์ร่วมด้วย อย่างไม่เลือกบุคคลและสถานที่ โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยป้องกัน ทำให้เป็นปัญหากระจายไปในหลายๆตำบล เหตุการณ์นี้จะทำให้จำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ของอำเภอเมืองปานสูงขึ้น ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม และมองว่าเป็นภัยที่ชุมชนกำลังถูกคุกคาม ผู้ปกครองระแวงสงสัยลูก ซึ่งอาจจะติดเชื้อเอชไอวี จนต้องพามาตรวจเลือดที่โรงพยาบาล การเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ติดเชื้อขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นต้น ปัญหานี้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของสถานการณ์โรคต่อไป

ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ข้อควรระวังเป็นพิเศษ

เนื่องจากปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นเป็นปัญหาที่สังคมไทยยังไม่ยอมรับ ถ้าเกิดขึ้นในครอบครัวจะพยายามปกปิด การได้มาของข้อมูลเป็นปัญหาของนักวิจัย ซึ่งต้องใช้กระบวนการเก็บข้อมูลเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ และเวลาที่เหมาะสมเช่นข้อมูลของเยาวชน ครอบครัวผู้ที่ได้รับผลกระทบของปัญหา ส่วนแนวทางการป้องกันปัญหาทำได้ง่ายกว่าแต่ต้องทำความเข้าใจกับกลุ่มที่นักวิจัยขอความคิดเห็น สิ่งต้องระมัดระวังเป็นพิเศษคือการตั้งประเด็นคำถามของนักวิจัยในการเดินเวทีย จะต้องไม่ทำให้กลุ่มเป้าหมายเสียหาย หรือมีความรู้สึกผิด กลับต้องเป็นความเห็นอกเห็นใจหรือชื่นชมมากกว่า เช่นการจัดการกับปัญหาการตั้งครรภ์ในโรงเรียนที่มีปัญหา การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชนเผ่า เป็นต้น ด้านข้อมูลนักวิจัยต้องเก็บไว้เป็นความลับ ใช้ข้อมูลที่เป็นสาเหตุของปัญหา ไม่ใช่ตัวบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 สถาบันการศึกษาควรปรับการจัดการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษา และปรับหลักสูตรให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ โดยเฉพาะเรื่อง อารมณ์ทางเพศ สอริโมนที่มีผลต่ออารมณ์ทางเพศ และควรสร้างทัศนคติที่ดีให้กับนักเรียนในเรื่อง การที่คนไม่มีคนรักเป็นคนล้าสมัย การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องธรรมดา การมีเพศสัมพันธ์กับคนที่พอใจโดยไม่หวังการแต่งงาน การมีคนรักของวัยรุ่นเป็นการแสดงถึงการเริ่มต้นเป็นผู้ใหญ่ การแสดงความรักด้วยการร่วมเพศ การทดลองอยู่ร่วมกันก่อนเพื่อป้องกันการหย่า ตลอดจนการดำเนินงานร่วมกับผู้ปกครอง ในการเฝ้าระวัง และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะการ การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน แลกคู่นอนกับเพื่อน ในสถาบันการศึกษาควรมีมาตรการในการควบคุมการใช้สื่อลามกต่างๆ โดยเฉพาะการใช้ อินเทอร์เน็ตในโรงเรียน และควรมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนมัธยมทุกโรงเรียน

1.2 ควรส่งเสริมให้สถาบันครอบครัว ได้มีกิจกรรมเสริมสร้างครอบครัวที่อบอุ่น โดยให้สมาชิกทุกคนในครอบครัว ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทักษะชีวิต บอกความต้องการ หรือการตั้งเป้าหมายของครอบครัวร่วมกัน เสริมสร้างให้มีหลักคិតคุณธรรมให้เกิดขึ้นในครอบครัว การแสดงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้พ่อแม่ หรือสมาชิกในครอบครัวได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่วัยรุ่น ผู้ปกครองหรือพ่อแม่ควรให้ความสนใจในการดูแลลูกที่เป็นวัยรุ่น มีทักษะในการสื่อสารที่ดีในครอบครัว เช่นการให้คำปรึกษา แนะนำ การเตือน การปฏิเสธ เป็นต้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความใกล้ชิดกับลูกวัยรุ่น มีการติดตามพฤติกรรม และช่วยเหลือได้อย่างต่อเนื่องและทันเวลา พ่อแม่ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวควรมีเวลาดูแลลูก ไม่ควรปล่อยเด็กโดยเฉพาะเด็กผู้หญิงอยู่ตามลำพัง และในครอบครัวควรมีข้อห้ามการนำสื่อลามกเข้ามาในบ้าน

1.3 ควรส่งเสริมให้นักเรียนมัธยมศึกษา ได้มีการพัฒนาทักษะชีวิตในการปฏิเสธ การเตือน การให้คำปรึกษา เนื่องจากการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์กับการถูกเพื่อนชักชวน การปฏิบัติตามเพื่อน การใช้สารเสพติด สุรา บุหรี่ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้น ควรจัดให้มีกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในโรงเรียนและชุมชน โดยกลุ่มเยาวชนแกนนำ พี่สอนน้อง หรือเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ผ่านการฝึกอบรม และมีทักษะในการจัดกระบวนการกลุ่ม ซึ่งควรได้รับการสนับสนุนจาก ผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนที่ทำงานด้านเยาวชน

1.4. ในชุมชน ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ชุมชนควรมีส่วนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้วยกันคือ การมีสถานที่ลับตาโอกาสในการพบปะกันโดยเฉพาะวันหยุดเรียน การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา และการใช้สารเสพติด ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้ออำนวยและสนับสนุนให้นักเรียนมัศึกษามีเพศสัมพันธ์ในชุมชน ชุมชนควรร่วมกัน ปรีกษา เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และนำเอากฎหมายนโยบายของรัฐบาลมาประยุกต์ใช้ในชุมชนอย่างจริงจัง เช่น การจัดงานรณรงค์ การเลี้ยงวันเกิด ควรจะเป็นงานที่มีไม่เหล้า เบียร์ หรือของมีเมาต่างๆ เป็นต้น โดยเฉพาะในมาตรการของชุมชนในการจำหน่ายสุรา หรือบุหรี่แก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เพื่อให้ร้านค้าในชุมชนได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง ในด้านการส่งเสริมอาชีพให้พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองได้มีอาชีพที่อยู่ใกล้ชิดกับลูก มีการส่งเสริมการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ให้ลงถึงระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน อย่างจริงจัง จึงจะทำให้ผู้ปกครอง หรือพ่อแม่ได้มีเวลาในการดูแล ให้คำปรึกษา และช่วยเหลือนักเรียนมัธยมศึกษา ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ควรมีการฟื้นฟูจารีตประเพณี ที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันระหว่างเพศชาย เพศหญิง บทบาทของคนในสังคม

1.5 ภาครัฐควรใช้กฎหมายให้มีผลบังคับใช้อย่างจริงจังโดยเฉพาะพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ความรู้ในข้อบัญญัติต่างๆทั้งหมดการปฏิบัติต่อดังกล่าว การคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา ที่ครอบครัว หรือชุมชนควรจะได้รับรู้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยรัฐกำหนดนโยบายด้านการคุ้มครองเด็กที่ชัดเจน สนับสนุนงบประมาณ วิชาการ ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ร่วมมือกันนำปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในนักเรียนมัธยมศึกษาไปแก้ไข โดยบูรณาการไปพร้อมกับการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างเข้าใจ เข้าถึง และรัฐบาลควรมีนโยบายในการควบคุมช่องทางที่เอื้อต่อการมีเพศสัมพันธ์ และการเข้าถึงสื่อเรื่องเพศสัมพันธ์ เช่น สื่อกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ สื่อลามกต่างๆ และสถานเริงรมย์ ไม่ให้เข้าถึงนักเรียนนักศึกษา

2. ข้อเสนอแนะต่อกิจกรรมของเยาวชนในอำเภอเมืองปาน หากมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนแล้วควรมีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับเยาวชนทั้งในและนอกโรงเรียนในพื้นที่อำเภอเมืองปาน รูปแบบการจัดกิจกรรมโดยเยาวชนแกนนำที่ผ่านการฝึกอบรมและมีความรู้ในการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียนและส่งเสริมเยาวชนให้รู้จักการเวลาให้เกิดประโยชน์ดังนี้

- ถ่ายทอดความสัมพันธ์สร้างภูมิคุ้มกันเพศศึกษา
- ถ่ายทอดทักษะการปฏิเสธเรื่องเพศศึกษา
- เพิ่มศักยภาพแกนนำเยาวชน อ.เมืองปาน เรื่องเพศศึกษา
- ถ่ายทอดเยาวชนรักถิ่น
- ถ่ายทอดสอนน้องจำนวน 2 ตำบล ต.ทุ่งกว๋าว ต.แจ้ซ้อน

- ค่ายเพิ่มศักยภาพแกนนำ บทบาทผู้นำเยาวชน
- ค่ายทักษะชีวิต
- ค่ายสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด
- ค่ายพี่สอนน้อง รุ่น 2
- กิจกรรมครอบครัวเข้มแข็ง

.....

**ความเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ในชุมชนต่อ
ปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน อ.เมืองปาน จ.ลำปาง**

● **ทัศนคติของครู**

ทัศนคติเดิม กรณีนักเรียน เยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนตั้งครรภ์ ถือว่า เป็นความผิด นักเรียนต้องออกหรือย้ายสถานที่เรียนหรือพักการเรียน เพราะถือว่าผิดระเบียบของโรงเรียน

ปัจจุบัน ครูหรือโรงเรียนต้องเชิญผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้ามาปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยหาสถานที่เรียน ให้ใหม่ หรือให้ย้ายสถานที่เรียน ครูมีความเห็นอกเห็นใจและให้โอกาสนักเรียนมากขึ้น

● **ทัศนคติของผู้ปกครองและชุมชน**

ทัศนคติเดิม ถ้ามีเด็กท้องในวัยเรียนก็จะบอกว่า เด็กคนนั้นเป็นคนไม่ดี คนในชุมชนก็มองว่าเป็นคนไม่ดี พ่อแม่ก็ให้ไปทำแท้งและให้ออกจากโรงเรียน เพราะอายเพื่อนและชุมชนให้ไปทำงานที่อื่น หรือให้แต่งงาน โดยไม่ได้สนใจว่าการแต่งงานครั้งนี้จะยั่งยืนหรือไม่ ถือว่าเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขเฉพาะหน้า

ปัจจุบัน ผู้ปกครองและชุมชนยอมรับและให้โอกาส เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกตัดสินใจว่าจะแก้ปัญหาท้องอย่างไร เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ใช่ความผิดของคนใดคนหนึ่ง ทุกคนมีส่วนที่ทำให้เกิดปัญหา ดังนั้นจึงต้องร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหาและผู้ปกครองมีความตระหนักในการสอดส่องดูแลเด็กมากขึ้น

● **ทัศนคติของเยาวชน**

ทัศนคติเดิม เยาวชนเห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น การมีแฟนแล้วอยู่ด้วยกันก่อนแต่งถือเป็นเรื่องปกติ มีการเลียนแบบกัน และจะไม่ให้ผู้ปกครองทราบ หากผู้ปกครองทราบก็จะให้หมั่นหมายกัน หลังจบก็ให้แต่งงานกัน สำหรับการตั้งครรภ์หากบังเอิญ

เกิดขึ้น ก็จะแก้ไขปัญหากันเองโดยการปรึกษาเพื่อน ส่วนใหญ่แก้ปัญหาโดยการไปทำแท้ง หากไม่สำเร็จก็ปล่อยให้ท้องและออกจากโรงเรียน

ปัจจุบัน เยาวชนทราบปัญหาของการตั้งครรภ์ และเห็นข้อเสียของปัญหาดังกล่าว ทำให้มีความกลัวในการตั้งครรภ์ จึงป้องกันโดยมีการใช้ถุงยางอนามัย ทานยาคุมกำเนิด และหาวิธีการป้องกันแบบต่าง ๆ เช่น การสวนล้างช่องคลอดหลังร่วมเพศ เป็นต้น

• ทศนคติของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ทัศนคติเดิม การตั้งครรภ์ในเด็กเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และไม่มีแนวทางในการให้คำปรึกษา นอกจากส่งพบแพทย์ ให้ตัดสินใจ ทำให้ผู้ปกครองและเด็กไม่กล้าเข้ามารับคำปรึกษา และแก้ไขปัญหากโดยการไปทำแท้งทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจ วิธีการทำแท้ง ส่วนใหญ่ซื้อยามาสูด ยาเหน็บ ฯลฯ เกิดปัญหาค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาพยาบาล เพราะอาจทำให้ตกเลือด ต้องขูดมดลูก และต้องนอนโรงพยาบาล หากการตั้งครรภ์นั้นปล่อยให้ดำเนินต่อไปก็เกิดปัญหาน้ำหนักเด็กแรกคลอดน้อยกว่าเกณฑ์ จากการไม่พร้อมเพราะอายุน้อย มดลูกไม่แข็งแรง และการดูแลในระหว่างการตั้งครรภ์ไม่ดี เนื่องจากมีความวิตกกังวล คิดมาก และสับสน ไม่สนใจในการเอาใจใส่ดูแลตนเอง ไม่มีความรับผิดชอบ

ปัจจุบัน มีแนวทางในการพูดคุยให้คำปรึกษา และใช้เวลาพูดคุยกับเด็กมากขึ้น ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ในการปฏิบัติตัวและการดูแลตนเองในขณะตั้งครรภ์ มีการติดตามเยี่ยมบ้าน พูดคุยกับผู้ปกครอง พ่อ แม่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเอาใจใส่ดูแลเด็กที่ตั้งครรภ์มากขึ้น

• ทศนคติของผู้สูงอายุ

ทัศนคติเดิม ไม่ค่อยสนใจที่จะสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุตรหลานเพราะจะรักและตามใจ หากพบการตั้งครรภ์ในเด็ก ผู้สูงอายุจะดูตำหนิบุตรหลานว่า เป็นคนไม่ดี และซ้ำเติมบุตรหลานเมื่อมีความผิดพลาด และหาทางแก้ไขปัญหากที่ปลายเหตุ โดยปรับไหม หรือไม่ก็ให้แต่งงานกัน

ปัจจุบัน สนใจที่จะสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุตรหลานมากขึ้น เข้าใจปัญหาวัยรุ่นและให้การอบรมสั่งสอนก่อนที่จะเกิดปัญหา โดยใช้ประสบการณ์ของตนเองที่ผ่านมา และเมื่อเกิดปัญหา ก็จะหาทางแก้ไขปัญหากโดยปรึกษาจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อแก้ไขปัญหากที่ถูกต้อง

• ทศนคติของผู้นำ

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น คือ ผู้นำเคยคิดว่าปัญหากเด็กท้องในวัยเรียนเป็นเรื่องของครอบครัว ไม่ควรยุ่งเกี่ยว เพราะเป็นเรื่องที่อาย เป็นความลับ หลังจากมีเวทีแสดงความคิดเห็นในปัญหากเด็กท้องในวัยเรียน ผู้นำเห็นว่าเป็นปัญหากสังคม เป็นปัญหากชุมชนที่ควรได้รับการแก้ไข และต้องได้รับบบสนับสนุนจากองค์กรบริหารส่วนตำบลในการแก้ไขปัญหาก

บทเรียนและความภาคภูมิใจจากการทำวิจัย

• นายประสิทธิ์ อัมปัญญา นักวิชาการสาธารณสุข หัวหน้าโครงการ

การทำวิจัยในครั้งนี้เป็นสิ่งต้องการให้เกิดขึ้นมาในชุมชนของอำเภอเมืองปาน เพื่อสะท้อนถึงปัญหาให้กับคนในชุมชนต่างๆ ให้เกิดการเรียนรู้ และอยู่ร่วมกับปัญหาได้อย่างไร จากการออกไปเก็บข้อมูล ทำให้เห็นโอกาสที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาอนามัยแม่และเด็กของอำเภอเมืองปาน คือยังมีหน่วยงานและองค์กร ที่ให้ความสนใจกับปัญหาเยาวชนที่ตรงกัน ถึงแม้ว่าการเกิดปัญหาของแต่ละหน่วยจะแตกต่างกัน เช่นโรงเรียนมีปัญหาลักษณะพฤติกรรมทางการศึกษาของนักเรียนต่ำ การหนีเรียน ตำรวจมีปัญหาคาการทะเลาะวิวาท ยาเสพติด องค์การบริหารส่วนตำบล การใช้งบประมาณในการช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคมที่นับวันจะมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นต้น ถ้ามีการประสานความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในอำเภอร่วมกับชุมชน ร่วมค้นหาสาเหตุของปัญหา มีการบูรณาการแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยนำกระบวนการศึกษาวิจัยของโครงการนี้เป็นแบบอย่างคือมีนักวิจัยที่มาจากหลายวิชาชีพเช่นครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข กลุ่มเยาวชนและสตรี กลุ่มผู้ติดเชื้อ องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้สูงอายุ เป็นการบูรณาการที่นำเอาประเด็นที่เป็นปัญหาร่วมกัน มาร่วมเรียนรู้ร่วมกันเกิดการต่อยอดการทำงานของแต่ละหน่วยงานได้ มีทีมงานที่เข้าใจและมีเป้าหมายร่วมกัน ไม่โดดเดี่ยวแยกส่วนกันทำงาน ซึ่งปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันนี้ถ้าทำได้จะทำให้เกิดการแก้ปัญหาที่ได้ผลและยั่งยืน

สิ่งที่ภาคภูมิใจ คือการที่ได้นำปัญหาของเยาวชนเผยแพร่ให้กับคนในชุมชน นักวิจัยทุกคนได้ร่วมผลักดันการแก้ไขปัญหาเยาวชนในอำเภอ มีสถานศึกษาให้ความสนใจ ให้กำลังใจและอยากจะมีโครงการเช่นนี้เกิดขึ้นที่อำเภออื่นๆ

• นายบัณฑิต ประกอบการ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขอ

จากการทำวิจัย คณะวิจัย ได้ค้นพบปัญหาเด็กท้องก่อนวัยอันควร ซึ่งมีหลายสาเหตุที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้มีอิทธิพลต่อวิธีคิด วิธีทำ และเป็นแบบอย่างแก่คนกลุ่มเป้าหมายที่ได้ทำการวิจัย ความคิดและวิถีทางวัฒนธรรมของชุมชนพื้นราบและชุมชนพื้นที่สูง ต่างมีบริบทที่ต่างกันด้วยวิธีคิด วิธีทำและแบบอย่างดังกล่าวมาข้างต้นจึงมีอิทธิพลต่อแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนนั้น ๆ

ปัญหาคือว่า ปัจจุบันเด็กท้องก่อนวัยอันควรนั้นได้ยิ่งเพิ่มทวีความรุนแรง มีจำนวนเด็กท้องเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี และมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ HIV สูง เพราะเด็กกลุ่มเหล่านี้ ยังมีพื้นฐานองค์ความรู้เรื่องเพศ ที่ไม่ถูกต้องขาดการป้องกันตนเอง และในความเป็นเด็กที่ยังต้องพึ่งพาครอบครัวอยู่ ย่อมเป็นภาระแก่ครอบครัว หากครอบครัวหนึ่ง ๆ นอกจากแบกรับภาระในการเลี้ยงลูกและให้การศึกษาแล้วยังต้องมารับภาระในการดูแลรักษาในยามเจ็บป่วย การมีเพศสัมพันธ์และมีท้องก่อนวัยอันควรแล้ว ครอบครัวนั้น ๆ ต้องได้รับผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัว เมื่อหลาย ๆ ครอบครัวประสบปัญหาลักษณะเหมือนกัน

และกลายเป็นปัญหาใหม่ของสังคม ที่ทุกฝ่ายทุกคนต้องตระหนักร่วมกัน ในการแก้ไข เพราะปัญหาดังกล่าวจะทำให้รัฐบาลต้องมาแบกรับภาระในการดูแลรักษา ช่วยเหลือสงเคราะห์เมื่อได้รับผลกระทบต่อการติดเชื้อ รัฐบาลต้องใช้งบไปเป็นค่าใช้จ่าย ลงทุนทางสังคมในด้านนี้ ในลักษณะรูปแบบ เงินสงเคราะห์ เงินค่ายา เงินค่าตอบแทน แพทย์ พยาบาล เงินค่าเครื่องมือทางการแพทย์ และอื่น ๆ อีกมากมาย

• นางสาวธัญญา โกวฤทธิ พยาบาลวิชาชีพ นักวิจัย

การทำวิจัยในชุมชน โรงเรียน หรือทำงานร่วมกันกับชนเผ่าต้องใช้ความอดทน ความคิดสร้างสรรค์ ความเข้าใจ และใช้การทำงานเป็นทีม ซึ่งการทำงานเป็นทีมนั้นต้องเข้มแข็ง ต้องมีเวลา ต้องเสียสละและต้องใช้ความรู้ในการวิจัยมาก

การทำวิจัยการตั้งครรภ์เด็กในวัยเรียนนั้น จากการที่ได้ไปเก็บข้อมูลและได้ไปสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่มาจากการที่วัยรุ่นสมัยนี้อายกลอง มีพฤติกรรมการเล่นแบบจากสื่อ คนรอบข้าง หรือเพื่อน ๆ จึงทำให้เกิดการเล่นแบบและผลตามมา คือ วัยรุ่นอยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีการคุมกำเนิด จึงมีปัญหามาตามคือ ท้องในวัยเรียน ต้องออกจากโรงเรียนทำให้เรียนไม่จบ ไม่มีเงินเลี้ยงดูบุตร ปัญหาสุขภาพจิตของครอบครัวย่อมเกิดขึ้นตามมา ซึ่งปัญหาเหล่านี้น่าจะเริ่มจากครอบครัวเป็นอันดับแรกเพราะครอบครัวเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดและเด็กได้รับการเลี้ยงดูตั้งแต่เด็ก

สำหรับในสถานศึกษาน่าจะเพิ่มหลักสูตรทักษะชีวิตและโรงเรียนน่าจะมีการสอดส่องดูแลเด็กให้มากกว่าเดิม

• นางสาวนงคราญ เชื้อทอง อาสาสมัคร เพื่อผู้หญิงและเด็ก (มูลนิธิผู้หญิง)/นักวิจัย

จากการที่ได้ทำงานวิจัยร่วมกับทางกลุ่มราชการและเอกชนของทางอำเภอเมืองปานแต่ ละองค์กรและหน่วยงานที่ร่วมกันทำวิจัยเรื่อง"เด็กท้องก่อนวัยอันควร" งบจาก สกว. ส่วนตัวแล้วคิดว่าการวิจัยก็คือ หาเหตุเพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จากประสบการณ์ทำงานเกี่ยวกับเยาวชน มาตั้งแต่ปี 42 และจนถึงปัจจุบัน คิดว่าความเปลี่ยนแปลงและความเชื่อในเรื่องนี้ต่างกันมาก เพราะแต่ก่อนจะถือว่าเป็นเรื่องใหญ่มากแต่ใน ณ ปัจจุบันเป็นเรื่องเล็กมาก

ปัจจุบัน เยาวชน คิดว่าเรื่องการมีเพศสัมพันธ์เป็นการเรียนรู้วิธีหนึ่งและส่วนหนึ่งของชีวิตทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ

- เยาวชน(ผู้ชาย) จะถือว่าเป็นเรื่องที่มีควรปฏิบัติ เพราะมันทำให้รู้สึกถึงศักดิ์ศรีของความเป็นชายและเรื่องนี้ดูถูกกันมิได้เรื่องความรับผิดชอบตามมาทีหลัง และส่วนใหญ่ไม่เคยใส่ถุงยาง
- เยาวชน(ผู้หญิง) จะถือเป็นเรื่องผูกมัด และรักเดียวใจเดียว มีอะไรกับเราแล้วเค้าคงไม่มีกับคนอื่นรักเดียวใจเดียวเหมือนเราและเรื่องที่จะตามมาหลังจากมีเพศสัมพันธ์ไม่เคยคิด

- **เยาวชนปกติ (ผู้หญิง)** ยังรักษาสงวนตัวอยู่ (แล้วแต่วัยวุฒิของตัวเยาวชน) ตั้งแต่ ม.4 ขึ้นไป รักแล้วแข่งกันเรียน (มีน้อยมาก)

ก่อนทำวิจัย - ยังไม่รู้ทิศทางที่แน่ชัดเท่าไร และข้อมูลก็ยังไม่มีความเท่าที่รู้มา
- มีเยาวชนมารับการปรึกษาปัญหามาก

หลังทำวิจัย - รู้ว่ามีหน่วยงานแต่ละที่ให้ความสนใจมาก
- รู้ข้อมูลมากและหาสาเหตุของการเกิดปัญหา
- รู้สึกเป็นห่วงน้อง ๆ เยาวชนว่าต่อไปจะเป็นอย่างไร
- มีเยาวชนมาขอรับการปรึกษาอยู่(ส่วนใหญ่จะเยอะมาก ทั้งเด็กที่รู้จักและไม่รู้จัก

ข้อเสนอแนะ ทำอย่างไรให้เป็นปัญหาของทุกคนในชุมชน ให้เป็นปัญหาเชิงรุก และคนในชุมชนรู้ข้อมูลเหมือนนักวิจัยรู้ มีการทำงานเชิงนโยบาย ทั้งในจังหวัดลำปาง

- **นางสุภาพร คนใช้** ประธานกลุ่มผู้ติดเชื้อ ใจประสานใจ อำเภอเมืองปาน

ก่อนทำโครงการวิจัย

- ทำงานกับกลุ่มผู้ติดเชื้อและให้ความรู้กับเด็กในโรงเรียนและชุมชนในการแก้ไข ปัญหาเอดส์ทั้งในโรงเรียนและชุมชน และผู้ติดเชื้อในการรับเชื้อเพิ่ม
- ให้ความรู้กับแม่ที่ติดเชื้อแล้วท้อง ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเด็กที่ท้องควรได้รับยา ป้องกันการได้รับเชื้อจากแม่สู่ลูกการใช้ถุงยางอย่างถูกวิธี
- เพื่อให้การแก้ไขปัญหาลูกในโรงเรียนและชุมชน ให้ประสบความสำเร็จก็ขึ้นอยู่กับอีกหลายฝ่ายต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญห

หลังทำงานวิจัยแล้ว

ก็รู้ว่าชุมชนและเด็กในโรงเรียนเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์และมีปัจจัยที่ทำให้เด็กในชุมชน มีโอกาสติดเชื้อหรือท้องก่อนวัยอันควร เนื่องจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (อยากลอง อยากรู้) และขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกัน

เห็นปัญหาของเด็กและชุมชนว่า พ่อแม่ ไม่ค่อยมีเวลาดูแลเด็กปล่อยเด็กอยู่ด้วยกันสอง ต่อสองทำให้เด็กเกิดการเรียนอยากรู้ อยากลองขึ้น ไม่ค่อยคุยเรื่องเพศให้เด็กฟัง ยังเห็นเรื่อง เพศเป็นเรื่องที่น่าอายอยู่ และเรื่องถุงยางอนามัยถือว่าเป็นสิ่งไม่ดี

อยากให้ทุกคนเห็นปัญหาร่วมกันว่าปัญหาทุกปัญหาไม่ใช่เป็นปัญหาของคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นปัญหาของคนทุกคน อยากให้ทุกฝ่ายร่วมวางแผนการทำงานให้เกิดขับเคลื่อนไปเลย ไม่อยากให้แตกแยกกันออกไป

- **นางผกา มาศ ไกวงศ์ เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข นักวิจัย**

ความเจริญในด้านขนบธรรมเนียมประเพณีในสมัยนี้ แตกต่างจากสมัยก่อนอยู่มาก อาจจะรับมาจากชาติตะวันตก(ฝรั่ง) เพราะคนต่างชาติบางประเทศจะเบื่กกว้างในเรื่องเพศและในเรื่องของสื่อเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและการเลี้ยงดูจะแตกต่างจากสมัยก่อน เพราะการเลี้ยงดูให้เติบโตใหญ่แต่ไม่เลี้ยงดูในเรื่องของจิตใจ ไม่ค่อยอบรมบ่มนิสัยของลูก เพราะสมัยก่อนผู้หญิงเป็นแม่บ้านอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนเปรียบเสมือนช้างเท้าหลัง แต่สังคมสมัยนี้ผู้หญิงผู้ชายต่างคนต่างทำงานต่างคนต่างความคิด มีลูกก็มีไป เลี้ยงให้เงินไป โรงเรียนก็เพียงพอแล้ว จะไม่ค่อยได้สนใจลูก ปลอ่ยให้เด็กอยู่บ้านตามลำพัง อาจเป็นช่องว่างให้เด็กคิดนอกกรอบในหลาย ๆ เรื่อง และอาจทำเรื่องที่คุณใหญ่สมัยใหม่ไม่เคยคิด บางครั้งถึงขั้นทำผิดกฎหมายก็มี ลูกผู้หญิงเห็นการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมดา เวลาท้องก็ชวนเพื่อนไปทำแท้งก็มี เด็กประถมบางรายมีเพศสัมพันธ์แล้ว พ่อแม่ก็สนใจบ้าง ไม่สนใจบ้าง บางคนยอมรับได้ก็พาไปทำแท้ง บางคนก็ทุบตี ทำให้เด็กหนีออกจากบ้านก็มี

ปัญหาบางปัญหาอาจมาจากจุดเล็ก ๆ แต่ไม่ค่อยได้สนใจแก้ไขปล่อยให้ปัญหามีขนาดใหญ่ของสังคม อย่างเด็กบางคนนิยมการมีคู่มั่นในวัยเรียน พ่อแม่ก็เห็นดีด้วยให้หมั้นหมายกันไว้ก่อน พอจบจากโรงเรียนปรากฏว่าเลิกกันต่างคนต่างมีแฟนใหม่

คิดว่าปัญหาส่วนใหญ่มาจากการที่คุณใหญ่หรือผู้ใกล้ชิดไม่ได้ดูแลในเรื่องของจิตใจ เป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก ๆ ปัญหาส่วนใหญ่มันจึงเกิดตามขึ้นมา

- **อาจารย์ัญญา เสมอใจ อาจารย์โรงเรียนเมืองปานวิทยา**

จากชีวิตความเป็นครูที่ได้ถ่ายทอดความรู้ และเนื้อหาวิชาการที่สอน ได้คลุกคลีกับเด็กนักเรียนที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น เป็นเยาวชนที่เป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ซึ่งข้าพเจ้าได้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับผิดชอบในการดูแลด้านสุขภาพอนามัยของโรงเรียน และเป็นส่วนหนึ่งที่เฝ้าดูแล ป้องกันเบื้องต้น และส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักป้องกันตนเองจากภาวะเสี่ยงของโรคติดต่อ ยาเสพติด และภัยต่างๆที่ทำให้ข้าพเจ้าพบเห็นปัญหาที่เป็นภัยอย่างร้ายแรงเมื่อมีผู้เรียนหญิงราย ต้องได้ย้ายสถานศึกษาเพราะท้องในวัยเรียน เพื่อเปลี่ยนสถานที่เรียน ให้เกิดความเหมาะสมในการปกครองและดูแลเด็ก ประกอบกับการที่ข้าพเจ้าก็ได้รับทราบถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากตัวเด็กและเยาวชนที่ส่งผลกระทบในด้านการทำงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลและสาธารณสุขของอำเภอ ข้าพเจ้าจึงได้มีโอกาสเป็นส่วนหนึ่งในทีมวิจัยที่มุ่งเน้นจะศึกษาและแก้ปัญหาของนักเรียนที่เป็นส่วนหนึ่งของเยาวชนในอำเภอ

ในการเป็นผู้วิจัยข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปพบกลุ่มเพื่อศึกษาปัจจัยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่และแนวทางการแก้ปัญหาของชุมชน ในเวทีต่างๆ ที่มีทั้งเวทีเยาวชน เวทีผู้บริหารในโรงเรียน เวทีผู้นำชุมชน เวทีชนเผ่า ทำให้ข้าพเจ้าเห็นความแตกต่างในการจัดการปัญหา โดยเฉพาะในเรื่องของชนเผ่าต่างๆ ที่มีความเชื่อในการนับถือผี ที่เป็นกลไกในการควบคุมดูแลเยาวชนไม่ให้ทำผิดในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ การอยู่กันก่อนแต่งงาน ซึ่งแตกต่างจากชนพื้น

ราบที่กลไกในการควบคุมดูแลบุตรหลานเริ่มเปลี่ยนไป ในพื้นที่ที่ศึกษาจากเยาวชนส่วนใหญ่ที่มีปัญหาหมักมาจากครอบครัวที่แตกแยก บิดา-มารดา ไปทำงานที่อื่น ปลอมให้ภรรยาผิดชอบดูแลกับปู่ ย่า ตา ยาย และในบางครั้งบิดา-มารดาไปทำงานที่อื่น ปลอมให้ลูกหลานอยู่บ้านตามลำพังมีอิสระ และมีโอกาสคบเพื่อนต่างเพศ หรือมีแฟนและอยู่ด้วยกันตามลำพัง

• อาจารย์เพชรศรี ทิพย์กนก อาจารย์โรงเรียนเมืองปานวิทยา นักวิจัย

จากการทำวิจัยที่ผ่านมาส่งผลให้การทำงานในด้านความเป็นครูที่ข้าพเจ้าต้องมุ่งมั่นและปลุกฝังให้ผู้เรียนที่ข้าพเจ้าได้คลุกคลีและสอนอยู่ ห่างไกลจากภัยร้ายเหล่านี้ ข้าพเจ้าและผู้ร่วมงาน เพื่อนครู รวมถึงฝ่ายบริหาร เริ่มเล็งเห็นความสำคัญ ประกอบกับการที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การแพท (Path) องค์การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสาธารณสุข ที่พยายามบรรจุวิชาและเนื้อหาการสอนเรื่องเพศศึกษาในหลักสูตร จากแรกๆที่เป็นความคิดเห็นของแต่ละฝ่ายยังขัดแย้ง บางส่วนเห็นว่าจำเป็นที่เด็กต้องเรียน แต่อีกฝ่ายเห็นว่าเป็นการชี้นำให้กระชอก จึงจำเป็นต้องหามติและขอความคิดเห็นจากเครือข่ายผู้ปกครอง ซึ่งเครือข่ายผู้ปกครองของโรงเรียนมีความเข้มแข็งอย่างดียิ่ง มีส่วนผลักดันในการเชิญผู้ปกครองมาประชุมเพื่อรับทราบด้วยกัน นับเป็นความโชคดีที่ผู้ปกครองได้เล็งเห็นความสำคัญ การสอนเพศศึกษาในโรงเรียนจึงได้เริ่มต้น จากความเข้าใจที่ตรงกัน โรงเรียนมีส่วนผลักดันให้ครูทุกคนผ่านการอบรมการสอนเพศศึกษา ทำให้โรงเรียนได้แก้ปัญหาของผู้เรียน ชับเคลื่อนไปพร้อมๆกัน ภายใต้การประสานการทำงานของฝ่ายต่างๆ ต้องขอขอบคุณเครือข่ายผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งทีมงานนักวิจัย เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล องค์การบริหารส่วนตำบลองค์การ (Path)

ประเพณีนิยมในงานต่างๆ และการเดินทางที่สะดวกมากขึ้น เป็นปัจจัยที่ทำให้คนรู้จักและไปมาหาสู่กัน รวมถึงวุฒิภาวะที่มีมากขึ้นไม่เท่ากัน ทำให้เกิดสัมพันธภาพเป็นเพื่อน เป็นแฟน ไม่ว่าจะเป็นชาวเขา ชาวเรา สัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นขึ้น บางรายเกินเลยขอบเขตนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ หรือตั้งใจให้เกิดขึ้น ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์ในครั้งนั้นทำให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ บางคู่ครอบครัวยอมรับ ยินยอมก็ให้อยู่กินร่วมกัน บางคู่ครอบครัวไม่ยอมรับ เกิดการทำแท้ง เหตุการณ์ถ้าเกิดกับคนวัยทำงานปัญหาก็ก็น้อยมาก แต่ถ้าในเด็กและเยาวชนจะมีปัญหาที่มากกว่า หากว่าครอบครัวที่ยอมรับการตั้งครรภ์ครั้งนั้นก็เชื่อว่าอยู่ครบกำหนดคลอด เพราะครอบครัวจะยอมรับเฉพาะแฟนของลูก แต่ไม่ยอมรับหลานในท้อง การทำแท้งก็เป็นทางออก ทำให้เกิดการสิ้นสุดการตั้งครรภ์ บางคู่เด็กในครรภ์ไม่รู้ว่าโชคดีหรือโชคร้ายที่ครอบครัวยอมรับและให้โอกาสลืมตาдуโลก โชคดีที่ได้อยู่กับครอบครัวที่มีพ่อ แม่ ญาติๆดูแล โชคร้ายหน่อยตลอดมามีแต่ ปู่ ย่า หรือตา ยาย เลี้ยงดูแต่พ่อกับแม่ไม่อยู่ โชคร้ายยิ่งกว่านั้น พ่อและแม่ก็แยกทางกัน กลายเป็นเด็กกำพร้าพ่อ หรือแม่

ปัญหานี้เกิดจากจุดเล็กๆเพียงแค่การรู้จักกัน และไม่รู้จักควบคุมตัวเอง ไม่น่าเชื่อว่า จะส่งผลให้เกิดปัญหา และส่งผลการทบต่อบุคคลอื่นอีกหลายคน หากคนเรามีความคิดยับยั้ง ชั่งใจ หยุดตัวเองได้ ปัญหามากมายก็จะไม่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะจากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำปาง

งานวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางแก้ไขปัญหา การนำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นแนวทางในการป้องกัน และ การสร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของคนในชุมชน สามารถแบ่งเป็นการแก้ไขปัญหามาได้ 3 ระดับคือ ระดับครอบครัว ระดับสังคม และระดับชุมชน

หากมองการแก้ไขปัญหในระดับของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่ใกล้ชิดคือ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง พบว่า ปัญหาและข้อจำกัดที่พบเป็นเรื่องของ แบบอย่าง/ตัวอย่างเรื่องเพศที่เห็นอย่างเปิดเผยในครอบครัว ไม่มีเวลาและไม่ได้ใกล้ชิด เมื่อเกิดปัญหาและไม่กล้าบอก อาย เมื่อเกิดปัญหาการตั้งครรภ์แล้วผู้ปกครองแก้ปัญหโดยการให้แต่งงาน เพราะเห็นแต่คำสินสอด และไม่ยอมไม่ยอมให้เกิดเรื่องอื่นฉาว หรือแม้กระทั่งวิธีการบอกสอน หรือองค์ความรู้ในอดีตไม่ถูกทบทวน หากมองสิ่งที่ตามมาหรือสิ่งที่เกิดต่อไปในอนาคต คือ สุขภาพครรภ์ที่ไม่สมบูรณ์เด็กไม่สมบูรณ์ และปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว หากตั้งครรภ์บนความไม่พร้อมของฝ่ายชายและฝ่ายหญิง

ในระดับสังคม คือ กลุ่มของ เพื่อนที่อยู่ในโรงเรียน เพื่อนบ้าน ครู อาจารย์ และโรงเรียนที่เด็กศึกษาอยู่ พบว่ามีปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดคือ ครูไม่ทราบข้อมูลที่เป็นความจริง เด็กไม่บอก โรงเรียนใช้มาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาล้วนแต่ตักเตือน คือให้ออก หรือย้ายโรงเรียน (แต่ไม่ใช่ทางออกที่แท้จริง) ภาระที่ต้องดูแลเด็กได้เฉพาะในเวลาเรียน 8 ชั่วโมง แต่หลังจากเลิกเรียนไม่สามารถดูแลได้ซึ่งต้องเป็นภาระของทางบ้านที่ต้องช่วยสอดส่อง และการที่เพื่อนถ่ายทอดประสบการณ์ตรงด้านการทำแท้ง การปกปิด หาทางออกกันเอง ให้พันทุกข์ ยังมองเป็นเรื่องธรรมดาต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ผลที่จะเกิดขึ้นตามมาก็คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นจะถูกแก้ไขแบบแยกส่วน แก่ตามข้อจำกัดของโครงสร้างซึ่งอาจต้องมีการทบทวน ทั้งมาตรการของการโรงเรียน และวิธีการควบคุม มองว่าข้อมูลขอบปัญหายังแยกส่วนกันอยู่ ยังมองไม่เห็นข้อมูลที่เป็นจริงทั้งส่วนของโรงพยาบาล สถานีอนามัย และโรงเรียน ซึ่งทำให้ไม่สามารถออกแบบแนวทางหรือสร้างกลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการได้ ยังคงใช้วิธีการหาข้อมูลในทางลับเนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องปกปิดตามสายวิชาชีพ และใช้กลไกของแกนนำเพื่อเฝ้าระวังและให้ความรู้ ที่ยังไม่สามารถยับยั้งเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหในระดับสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนในระดับชุมชน คือ กลุ่มของสถานีนอนามัย อบต. หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เช่น ตำรวจ อาสาสมัครหมู่บ้าน ซึ่งมักจะมีข้อมูลในทางลับเพราะอยู่ใกล้ชิดปัญหา ระบุปัญหาและแก้ไขในบทบาทของงานด้านสาธารณสุข (เฉพาะด้าน) มีการใช้การควบคุมแบบแผนเขียนเปิดพื้นที่ในการพูดคุยเรื่องปัญหามากขึ้น มีความรู้ด้านการป้องกันแต่ไม่ถึงชุมชน ไม่ขยายวง และส่วนใหญ่เด็กมักขอคำปรึกษาโดยตรง เลี่ยงที่จะปรึกษาพ่อแม่ และครู ซึ่งส่งผลต้องประมาณที่ดูแลปัญหาเฉพาะเรื่องนี้กรณีที่เด็กตัดสินใจทำแท้งและตกเลือด ที่ผ่านมายังเป็นการแก้ปัญหาแบบแยกส่วน แก่ตามข้อจำกัด ข้อมูลแยกกันอยู่ ยังมองไม่เห็นข้อมูลเหมือนระดับสังคม ทำให้ยังไม่สามารถออกแบบแนวทางได้ หากได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานในการทำโครงการหรือกิจกรรม อาจช่วยทำให้มีแนวทางในการแก้ไขในเชิงประเด็นได้เพื่อสร้างแนวทางในระดับชุมชนให้เพิ่มขึ้น

บทเรียนของโครงการนี้มีความน่าสนใจที่การออกแบบกระบวนการทำงานที่ใช้กลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหลากหลายเข้ามาเป็นผู้แลกเปลี่ยนข้อมูล ในหลากหลายมิติทั้งบทเรียนจากตัวเยาวชนเอง จากผู้สูงอายุ จากผู้นำชุมชน และบทเรียน ความหมายของการแต่งงานอายุน้อยของกลุ่มชนเผ่า ที่นำมาอธิบายเหตุผลที่แตกต่างจากค่านิยมในการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน และมีกติกาสังคมเป็นตัวควบคุม

การได้มาซึ่งข้อมูลในแต่ละระดับมีการวางแผนงานการเลือกใช้เครื่องมือที่แตกต่างซึ่งมีผลต่อการประมวลความรู้ที่ได้อย่างชัดเจน คือ การเลือกใช้สถานีสํารวจใจ ทำให้ประเมินความรู้ของตัวเยาวชนได้ว่า เยาวชนมีความรู้เรื่องเพศศึกษามากกว่าที่คาดไว้ แต่เป็นการรู้แบบไม่ชัดเจน ยังมีคำถามในใจ แต่การประมวลผลที่ได้ยังเป็นเพียงหัวข้อในภาพรวม ซึ่งในเบื้องต้นได้มีการเสนอแนะวิธีการนำผลที่ได้จากเวทีเยาวชนต่อครูผู้สอน จนเกิดเป็นหลักสูตรเพศศึกษา โดยให้ความสำคัญเทียบเท่ากับวิชาบังคับแกน ในโรงเรียนเมืองปานวิทยาคม และขยายแนวคิดไปยังโรงเรียนใกล้เคียง ซึ่งจะเห็นว่าแนวทางในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางแก้ไขปัญหา สามารถนำไปสู่การนำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นแนวทางในการป้องกันได้ในระดับของโรงเรียน นอกจากนี้สิ่งที่ต้องหนุนต่อคือการสร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของคนในชุมชน ทั้งนี้กลไกดังกล่าวต้องมีรูปแบบวิธีการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งด้านสาธารณสุข ด้านการเมืองการปกครอง และด้านการศึกษา

การเรียนรู้ที่ได้ดังกล่าวทำให้ทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหามีท่าทีเปลี่ยนแปลงไปทั้งส่วนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เดิมมีรูปแบบของการดูแลสุขภาพมากกว่าการป้องกัน ขณะครูที่มักเป็นผู้ทราบข้อมูลปัญหาหลังจากเด็กตั้งครรภ์แล้ว และใช้มาตรการโรงเรียนเข้าควบคุมทำให้เด็กขาดโอกาสทางการศึกษา ผู้นำชุมชนที่มองปัญหานี้ว่าเป็นปัญหาครอบครัวที่น่าจะตกลงกันได้ ไม่เกี่ยวกับผู้นำชุมชน เหล่านี้มองว่าปัญหามีความเชื่อมโยงหากวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เกิดขึ้นร่วมกัน ปัญหาในชุมชนยังพบจุดอ่อนที่ต้องเร่งแก้ไขทั้งสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาที่มีผู้ได้รับเชื้อ HIV การตั้งครรภ์ของมารดาที่มีอายุน้อย หรือปัญหาการหย่าร้างและทิ้งลูกให้เป็นภาระกับพ่อแม่

งานวิจัยนี้ได้ตอบวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดขึ้น ทั้งเรื่องของปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแนวทางแก้ไขปัญหในบางประการ สามารถนำไปสู่การนำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นแนวทางในการป้องกันได้ในระดับของโรงเรียน คือ ในโรงเรียนเมืองพานวิทยาได้บรรจุหลักสูตรเพศศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ อย่างลึกซึ้ง ครูผู้สอนปรับเปลี่ยนท่าทีและการให้ความสำคัญกับปัญหาของเด็กที่อยู่ในช่วงของวัยที่ยากเรียนรู้ ทั้งข้อดีที่จะใช้ป้องกันตนเองและผลที่เกิดขึ้นหลังเกิดปัญหา องค์การบริหารส่วนตำบลมองสถานการณ์ของ “แก๊งเลิบบแดง” เป็นภัยที่คุกคาม สิทธิเสรีภาพของคนในชุมชน ให้ความสำคัญกับการพูดคุยปัญหาและสนับสนุนงบประมาณในการหาแนวทางร่วมกันกับคนในชุมชน และมีการเสนอให้บรรจุเข้าเป็นแผนและวาระของอำเภอในระยะยาว การตื่นตัวของกลุ่มคนด้านสาธารณสุขที่เชื่อมโยงปัญหา การรณรงค์การใช้ถุงยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ และการฝากครรภ์เมื่อเกิดปัญหา เป็นการสร้างกลไกการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของคนในชุมชนได้ในเบื้องต้น

ซึ่งแนวทางทั้งหมดเป็นกลไกที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งของการทำงานวิจัย โดยทางทีมวิจัยได้มีความเห็นร่วมกันว่า สิ่งที่ต้องดำเนินงานต่อให้เกิดเป็นรูปธรรมของการแก้ไขปัญหาคือการผลักดันปัญหาและแนวทางการแก้ไขให้เกิดขึ้นในระดับนโยบาย จึงใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเพื่อกำหนดทิศทางของปัญหาและเสนอแผนการทำงาน ในระดับชุมชนโดยผ่านประชาคมหมู่บ้าน และในระดับหมู่บ้านส่งต่อในระดับแผนงานเชิงนโยบายต่อไป

บรรณานุกรม

- กอบกาญจน์ มัทธโน(2539).ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้ถุงยางอนามัย ของนักเรียน
อาชีวศึกษาชายในกรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการเจริญพันธุ์และวางแผนประชากร บัณฑิตวิทยาลัย
.มหาวิทยาลัยมหิดล
- จันทร์แรม ทองศิริ.(2539).พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในอำเภอเมืองจังหวัดน่าน.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จุฑามาศ นุชนารถ (2531).การมีเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิด ของกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในจังหวัดสุพรรณบุรี.วิทยานิพนธ์
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเจริญพันธุ์และวางแผนประชากร
บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยมหิดล
- นฤมล รัตนไพจิตร(2533).ความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพและแบบแผนพฤติกรรมสุขภาพของ
วัยรุ่น:ศึกษากรณีโรคเอดส์.คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปวีณา สายสูง (2541).พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาในจังหวัด
น่าน.วิทยานิพนธ์สาขารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปิยวรรณ กุมภีรัตน์.(2546).ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
ของวัยรุ่นในจังหวัดแพร่.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์. มหาบัณฑิต สาขาการ
การส่งเสริมสุขภาพ.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มานี ปิยะอนันต์(2545).พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน.มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
ภาควิชาสูติตำโรคเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
.มหาวิทยาลัยมหิดล
- เยาวลักษณ์ เสรีเสถียร.(2543).ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว ด้านบทบาทหน้าที่ ของ
การเป็นมารดาในระยะตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่น.วิทยานิพนธ์หลักสูตร
พยาบาลศาสตร ดุษฎีมหาบัณฑิต สาขาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ระจิตตา ณ พัทลุง(2539).วิถีเพศสัมพันธ์คนกรุง.มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- รวีวรรณ ศรีสุขดี(มปป.).ป้องกันและแก้ไขอย่างมีส่วนร่วม.สำนักงานสุขภาพจิต กรมสุขภาพ
จิตกระทรวงสาธารณสุข
- ศรีสุดา โภคา(2541).พฤติกรรมทางเพศและปัจจัยที่กำหนดความตั้งใจใช้ถุงยางอนามัย
เพื่อป้องกันการติดเชื้อเอดส์ของเด็กวัยรุ่นชาย.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมชาย ลักษณารักษ์ (2527).ปัจจัยทางสังคม จิตวิทยาที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกัน
 ภาวะโรคที่ถูกต้องในนักเรียน นักศึกษา.วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตร
 มหบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย.
 .มหาวิทยาลัยมหิดล

สุปรียา รามการุณ, (2544).ความคิดเห็นต่อข้อมูลข่าวสารทางเพศและการป้องกัน
 พฤติกรรม เสี่ยงทางเพศของนักศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัด
 ตรัง.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่สุปรียา รามการุณ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์
 .มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. การใช้ประโยชน์จากการวิจัย (RE)

อำเภอเมืองปานปรับหลักสูตรเพศศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาเด็กท้องในวัยเรียน

หลังจากที่งานวิจัยเรื่อง"การศึกษาปัจจัยและแนวทาง ในการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง" สัญญาเลขที่ PDG50N006 โดยมีคุณประสิทธิ์ อัมปัญญา เป็นหัวหน้าโครงการ ได้พบทวนปัญหาสาเหตุการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่ไม่มีความพร้อมในพื้นที่อำเภอเมืองปาน เพื่อสร้างกลไกการดูแลและป้องกันปัญหาแบบองค์รวมโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กำหนดเป็นแนวทางการป้องกัน การตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขณะที่โครงการมองภาพของการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวม กลุ่มนักวิจัยที่เป็นคณะครูโรงเรียนเมืองปานวิทยาคม มีความพยายามบรรจุวิชาและเนื้อหาการสอนเพศศึกษาในชั้นเรียนแรกๆเป็นเพียงการขยายความคิดให้กับผู้บริหาร จนกลายเป็นความเข้าใจร่วมกันถึงสถานการณ์ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มีการผลักดันให้คณะครูทุกคนเข้าอบรมการสอนวิชาเพศศึกษา จัดหลักสูตรและเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียนแบ่งตามช่วงชั้น เช่น วิชาเพศศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รหัสวิชา พ 41204 มีจำนวน 40 ชั่วโมง เนื้อหามุ่งเน้นไปที่เรื่องการระดมความคิดในสถานการณ์จำลอง, เอ็กซ์เรย์ร่างกาย, สารพัดโอกาส, ปากต่อปาก, รู้ไว้ไว้ว่า HIV และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งในกิจกรรมการเรียนจะช่วยกันระดมความคิด และชวนคุย ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะช่วยสรุปประเด็นสำคัญ สัปดาห์เรียนมีการจัดระดับผลการเรียนตั้งแต่ 0 ถึง 4 มีจำนวนหน่วยกิต 0.5 หน่วย บรรจุการเรียนสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ซึ่งทางโรงเรียนเมืองปานวิทยาคมเริ่มปรับหลักสูตรเพศศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 ที่ผ่านมา

ภาคผนวก ข. สรุปข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับงานวิจัยของ
กลุ่มผู้นำชุมชนในเขตอำเภอเมืองปาน

**1. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้นำชุมชนท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการตั้งครรภ์ของเด็ก
ในวัยเรียนในอำเภอเมืองปานอย่างไร**

ตอบ เห็นว่าเป็นปัญหา เพราะ

- สื่อต่างๆ ทำให้เด็กวัยรุ่นใจแตกจึงทำให้ท้อง
- ไม่เหมาะสมกับวัยและยังสร้างปัญหาให้กับผู้ปกครอง
- เด็กยังเรียนไม่จบและยังไม่มีความพร้อม
- จะทำให้เกิดปัญหากับสังคม
- จะเกิดปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งไว้ให้ยายเลี้ยง
- ทำให้เด็กไม่มีอนาคต
- ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

2. ท่านคิดอย่างไรกับงานวิจัยนี้

- ดีจะได้ช่วยกันแก้ไข้ปัญหา
- เป็นงานวิจัยที่ดี เพื่อที่จะนำปัญหามาพูดคุยและหาวิธีแก้ไข้ปัญหาร่วมกันป้องกัน
ไม่ให้เกิดขึ้นอีก
- เป็นประโยชน์ในการแก้ไข้ปัญหาสังคมและส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศ เพราะ
พื้นฐานของการพัฒนาประเทศจะต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของคนใน
ชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน
- ดีมาก เพราะจะได้รู้ข้อมูลและจะได้นำไปแก้ไข้ปัญหาได้ถูกจุด
- น่าติดตามการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง หากนำผลมาใช้จริงจัง จะทำให้แก้ไข้ปัญหา
ส่วนนี้ได้

3. ท่านคิดว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญกับชุมชนของท่านหรือไม่ อย่างไร

- เป็นปัญหา เพราะเด็กใจแตกเสียอนาคต เสียเวลา เสียเงินทองที่พ่อแม่หรือ
ผู้ปกครองส่งเสียให้เล่าเรียน
- เป็นปัญหา เพราะนอกจากจะเกิดปัญหากับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์แล้วยังส่งผลกระทบต่อ
สถาบันครอบครัว
- เป็นปัญหาใหญ่กับครอบครัวและชุมชน ซึ่งจะทำให้ครอบครัวเกิดความเสียใจ

4. ท่านมีแนวทางการป้องกันนี้อย่างไร

- ทางครอบครัวผู้ปกครองช่วยสอดส่องดูแล ทางโรงเรียนให้คณะครูช่วยแก้ไข้หาก
พบว่ามีพฤติกรรม ความประพฤติไม่ชอบ ช่วยแจ้งผู้ปกครองทราบ
- ผู้ปกครองควรดูแลลูกหลานทุกวัน

- ให้ความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักในกลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มเสี่ยงในการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งเมื่อมีเพศสัมพันธ์
- ควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนได้รับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และผลกระทบที่จะตามมาในด้านสภาพปัญหาสังคมต่างๆ
- รณรงค์ให้ความรู้ ความเข้าใจกับวัยรุ่นตามสถาบันการศึกษา
- มีมาตรการป้องกันสื่อต่างๆที่เผยแพร่ ยั่วยุคนกามารมณ์
- ผู้ปกครองจะต้องดูแลเอาใจใส่เด็ก สอนเด็กในทางที่ดี
- ผู้ปกครองทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี ครอบครัวไม่ทะเลาะกัน ไม่หย่าร้าง
- ต้องร่วมกันหลายๆฝ่ายช่วยกันแก้ไข

5. ท่านมีแนวทางเพื่อที่จะใช้แก้ปัญหาได้อย่างไร

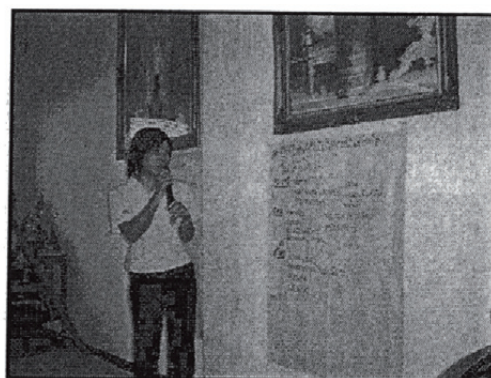
- ให้ผู้ปกครองกับอาจารย์ประสานงานกัน
- ควรส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็งและเน้นย้ำให้สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง รวมทั้งหน่วยงานต่างๆให้ช่วยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของวัยรุ่น
- ให้ทีมงานวิจัยลงให้ความรู้กับหมู่บ้านชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ภาคผนวก ค. ภาพกิจกรรม

- การลงพื้นที่ของทีมวิจัยเพื่อการสืบค้นข้อมูล

เวทีผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว และครูฝ่ายปกครอง

เวทีผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ

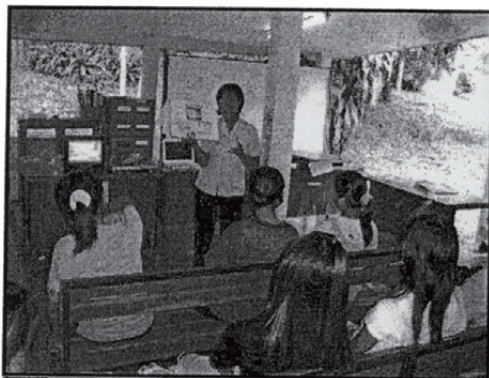
เวทีกลุ่มชนเผ่าบ้านมุเซอปางม่วง

○ การนำผลงานวิจัยเข้าสู่ชุมชน

โครงการครอบครัวเข้มแข็ง ตำบลแจ้ซ้อน

จัดค่ายเยาวชน อำเภอเมืองปาน

โรงเรียนพ่อแม่ ในโรงพยาบาลเมืองปาน

กิจกรรมค่ายพี่สอนน้อง

.....

ภาคผนวก ง. ประวัตินักวิจัยโครงการ

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ นายประสิทธิ์ สกุล อัมปัญญา วัน/เดือน/ปี เกิด 2 กรกฎาคม 2510
- ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 27 หมู่ 11 ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-276034 โทรสาร -
E-mail address tprasit47@hotmail.com / tprasit47@yahoo.com
- สถานที่ติดต่อ โรงพยาบาลเมืองปาน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์
52240 โทรศัพท์ 054-276345-6 ต่อ 166,167 โทรสาร 054-276345-6 ต่อ 168
E-mail address tprasit47@yahoo.com โทรศัพท์มือถือ 084-3781394
- อาชีพ รับราชการ นักวิชาการสาธารณสุข โรงพยาบาลเมืองปาน
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน นักวิจัย / ประสานงาน
- ประวัติการศึกษา -ปริญญาตรี สาธารณสุขศาสตร์ ม.สุโขทัยธรรมาธิราช
-ปริญญาโท สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน
 1. วิจัยการแก้ไขปัญหาหนี้สินแบบมีส่วนร่วมสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนแจ้ซ้อน จำกัด
 2. วิจัยการสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน อำเภอเมืองปาน
 3. คณะกรรมการฝ่ายการศึกษา สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนแจ้ซ้อนจำกัด
 4. วิทยากรโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน จังหวัดลำปาง
 5. คณะทำงานโครงการงดเหล้าในงานศพอำเภอเมืองปาน

- ชื่อ นางเพชรศรี สกุล ทิพนก วัน/เดือน/ปี เกิด 28 มิถุนายน 2506
- ที่อยู่ปัจจุบัน 761/68 หมู่ 11 ตำบล ดันธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52000 โทรศัพท์ 054-219064 โทรสาร -
- สถานที่ติดต่อ โรงเรียน เมืองปานวิทยา อำเภอ เมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-276045 โทรสาร 054-276045
E-mail address โทรศัพท์มือถือ -
- อาชีพ รับราชการ ครู
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน -
- ประวัติการศึกษา คุรุศาสตรบัณฑิต
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน -

- ชื่อ นางขวัญทอง สกุล มาเมือง วัน/เดือน/ปี เกิด 15 พฤษภาคม 2507
- ที่อยู่ปัจจุบัน โรงพยาบาล เมืองปาน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ - โทรสาร -
E-mail address khrrangar@thaimail.com khytangac@yahoo.com
- สถานที่ติดต่อ กลุ่มงานเวชปฏิบัติครอบครัวและชุมชน โรงพยาบาล เมืองปาน อำเภอ
เมืองปาน จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ - โทรสาร -
E-mail address โทรศัพท์มือถือ 08-7852-6451
- อาชีพ รับราชการ พยาบาลวิชาชีพ
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน -
- ประวัติการศึกษา - ปริญญาตรีการพยาบาล การผดุงครรภ์ชั้นสูง จากวิทยาลัยบรมราช
ชนนีพุทธชินราช พิษณุโลก
- ปริญญาโท สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน
ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันควบคุมโรค ทำงานร่วมกับชุมชน เครือข่ายด้าน
สุขภาพ ด้านการตรวจรักษาโรคทั่วไป และคลินิกโรคเรื้อรัง โรคเอดส์ วิจัยในผู้ป่วยโรค
เอดส์ที่ได้รับยาต้านไวรัสเอดส์ ตลอดการดูแลหญิงตั้งครรภ์ในสถานบริการเป็นเวลา 20 ปี
,และเป็นคณะกรรมการประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ ในอำเภอเมืองปาน

- ชื่อ จัญญา สกุล เสมอใจ วัน/เดือน/ปี เกิด 6 ธันวาคม 2511
- ที่อยู่ปัจจุบัน 100/9 หมู่6 ตำบล เวียงตาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52190 โทรศัพท์ 08-95558730 โทรสาร -
- สถานที่ติดต่อ โรงเรียนเมืองปานวิทยา อำเภอ เมืองปาน จังหวัด ลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ - โทรสาร -
E-mail address โทรศัพท์มือถือ -
- อาชีพ รับราชการ ครู โรงเรียนเมืองปานวิทยา
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน ได้เผยแพร่ความรู้
- ประวัติการศึกษา ปริญญาตรี วิทยาลัยครู เชียงใหม่
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน -

- ชื่อ นางสาว ภัทรามาส สกุล สอนปะละ วัน/เดือน/ปี เกิด 15 กันยายน 2513
- ที่อยู่ปัจจุบัน 41 หมู่ 1 ตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52120 โทรศัพท์ 08-9556-2575 โทรสาร -

E-mail address

- สถานที่ติดต่อ สถานีอนามัยบ้านแจ้ซ้อนเหนือ ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน
จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-263-223 โทรสาร -

E-mail address โทรศัพท์มือถือ 089-556-2575

- อาชีพ รับราชการ พยาบาลวิชาชีพ สถานีอนามัยแจ้ซ้อนเหนือ
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน ดูแลสุขภาพประชาชน ตำบลแจ้ซ้อน
- ประวัติการศึกษา ปริญญาตรีพยาบาลศาสตร์ ต่อเนื่อง 2 ปี วิทยาลัยบรมราชชนนี นคร
ลำปาง
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน
ทำงานกับชุมชน ดูแลสุขภาพประชาชน ในเขตเมืองปาน มานาน 15 ปี

- ชื่อ นาย ยอย สกุล คำธิ วัน/เดือน/ปี เกิด 3 สิงหาคม 2473
- ที่อยู่ปัจจุบัน 105 บ้านหลวงแจ้ซ้อน หมู่ 5 ตำบลแจ้ซ้อน อ.เมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ - โทรสาร -
- สถานที่ติดต่อ 105 บ้านหลวงแจ้ซ้อน หมู่ 5 ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน
จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ - โทรสาร -
- E-mail address - โทรศัพท์มือถือ 08-4870-1429
- อาชีพ ทำนา
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน ประธานชมรมผู้สูงอายุ
- ประวัติการศึกษา ป.4
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน
1.อดีตเป็นสารวัตรกำนัน

- ชื่อ นางสาว นงคราญ สกุล เชื้อทอง วัน/เดือน/ปีเกิด 19 กรกฎาคม 2512
- ที่อยู่ปัจจุบัน 17 หมู่ 9 ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-276169 โทรสาร 054-276169
E-mail address -
- สถานที่ติดต่อ 17 หมู่ 9 ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-276169 โทรสาร 054-276169
E-mail address - โทรศัพท์มือถือ -
- อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว (ตัดเย็บเสื้อผ้า)
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน เป็นอาสาสมัคร เพื่อผู้หญิงและเด็ก (มูลนิธิผู้หญิง)
- ประวัติการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6 (กำลังศึกษาต่อปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์)
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน
 1. ศูนย์ส่งเสริมอาชีพชาวเขา อำเภอวังเหนือ
 2. ให้การช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงทุกอย่าง
 3. คณะทำงานด้านสิทธิมนุษยชน อำเภอเมืองปาน ทำงานกับกลุ่มเครือข่ายเยาวชน
อำเภอเมืองปาน

- ชื่อ นางสาว กรรณิกา สกุล รัตนหิน วัน/เดือน/ปีเกิด 6 มิถุนายน 2524
- ที่อยู่ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปาน หมู่ 4 ตำบลเมืองปาน อำเภอ เมือง
ปาน จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240
- โทรศัพท์ 054-276280 โทรสาร 054-276240 ต่อ18
E-mail kai-pooh@ hotmail . com
- สถานที่ติดต่อ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปาน หมู่ 4 ตำบลเมืองปาน อำเภอ
เมืองปาน จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-276169 ต่อ 11
โทรสาร 054-276169
E-mail kai-pooh@ hotmail . com โทรศัพท์มือถือ 08-951-4840
- อาชีพ รับราชการ
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน เป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน
- ประวัติการศึกษา - มัธยม โรงเรียนสตรีศรีน่าน
 - ปริญญาตรี สาขา สาธารณสุขชุมชน สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน

- ชื่อ นางสาว อุไรรัตน์ สกุล หน้าใหญ่ วัน/เดือน/ปี เกิด 28 พฤศจิกายน 2520
- ที่อยู่ปัจจุบัน 217 หมู่ 1 ตำบลเมืองปาน อำเภอ เมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 08-3153-4901
E-mail Urairat_Nayai@Yanoo.com
- สถานที่ติดต่อ 217 หมู่ 1 ตำบลเมืองปาน อำเภอ เมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 08-3153-4901
E-mail Urairat_Nayai@Yanoo.com
- อาชีพ นักพัฒนาเอกชน
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน ผู้ประสานงานโครงการเสริมสร้างบริการสุขภาพองค์รวม
- ประวัติการศึกษา - 2547 ศีษศาสตรบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ ม.เชียงใหม่
 - 2543 มัธยมศึกษามัธยมตอนปลาย โรงเรียนเขลางค์นคร จ.ลำปาง
 - 2540 มัธยมศึกษาตอนต้น ร.ร.พงษ์สวัสดิ์วิทยานุกเคราะห์ จ.ลำปาง
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน
งานพัฒนาด้านสุขภาพ โครงการพัฒนาและเสริมสร้างระบบบริการสุขภาพองค์รวม โดย
องค์กรชุมชน

- ชื่อ นางกานต์พิชชา สกุล ปุสสร- วัน/เดือน/ปี เกิด 12 กรกฎาคม 2511
- ที่อยู่ปัจจุบัน 119/350 ถนนลำปาง – แม่ทะ ตำบลพระบาท อำเภอเมือง จังหวัด
ลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52000 โทรศัพท์ 08-17655856
E-mail papussaro@hotmail .com
- สถานที่ติดต่อ ศูนย์สุขภาพชุมชนบ้านทุ่งช่วง ตำบลทุ่งกว่า อำเภอ เมืองปาน
จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-247-367
E-mail papussaro@hotmail .com โทรศัพท์มือถือ 081-765-5856
- อาชีพ รับราชการ พยาบาลวิชาชีพ 7
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน รับตรวจรักษาพยาบาลเบื้องต้นแก่ชาวบ้านเขตตำบลทุ่งกว่า
- ประวัติการศึกษา - ปริญญาตรีการพยาบาล การผดุงครรภ์ชั้นสูง จากวิทยาลัยบรมราช
ชนนีลำปาง
 - ปริญญาโท สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน
 1. ร่วมเป็นทีมวิจัยในเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อตั้งครรภ์

- ชื่อ นางสาวพร สกุล คนใช้ วัน/เดือน/ปี เกิด 14 สิงหาคม 2517
- ที่อยู่ปัจจุบัน 33 หมู่ 3 ตำบลทุ่งกว่า อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 08-7188-592

E-mail

- สถานที่ติดต่อ 33 หมู่ 3 ตำบลทุ่งกว่า อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 08-7188-592

E-mail

โทรศัพท์มือถือ 08-718-8592

- อาชีพ รับจ้าง
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน ประธานกลุ่มผู้ติดเชื้อ ใจประสานใจ อำเภอมืองปาน
- ประวัติการศึกษา ป.6
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน
คณะกรรมการเครือข่ายผู้ติดเชื้อจังหวัดลำปาง

- ชื่อ นางสาว วิจารณ์ สกุล เหล็กดี วัน/เดือน/ปี เกิด 1 กุมภาพันธ์ 2511
- ที่อยู่ปัจจุบัน 47 หมู่ 4 ตำบลทุ่งกว่า อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 08-1724-9336

- สถานที่ติดต่อ 47 หมู่ 4 ตำบลทุ่งกว่า อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 08-1724-9336

E-mail

โทรศัพท์มือถือ 08-1724-9336

- อาชีพ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกว่า
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน เลขานุการ นายกอบต.ทุ่งกว่า
- ประวัติการศึกษา ม.3 - ม.6 โรงเรียนเขลางค์นคร
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน
 1. เป็น สอบต.ทุ่งกว่า มา 2 ปี
 2. ทำงานร่วมกับมูลนิธิผู้หญิง ช่วยเหลือเด็กถูกกระทำในตำบลทุ่งกว่า

- ชื่อ นายบรรจบ สกุล กันทะมา วัน/เดือน/ปี เกิด 2 สิงหาคม 2494
- ที่อยู่ปัจจุบัน 47 หมู่ 8 ตำบลเมืองปาน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-276057
- สถานที่ติดต่อ โรงเรียนบ้านป่าหวด ตำบลบ้านขอ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-364095
E-mail - โทรศัพท์มือถือ
- อาชีพ รับราชการ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าหวด
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา
- ประวัติการศึกษา กศม. บริหารการศึกษา
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน
 - การวิจัยวิทยานิพนธ์

- ชื่อ นายบัณฑิต สกุล ประกอบการ วัน/เดือน/ปี เกิด 22 พฤศจิกายน 2510
- ที่อยู่ปัจจุบัน 82 หมู่ 8 ตำบลบ้านขอ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 08-1288-5900
- สถานที่ติดต่อ 159 หมู่ 10 ตำบลบ้านขอ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-247155
E-mail โทรศัพท์มือถือ
- อาชีพ รับราชการ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขอ
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน -
- ประวัติการศึกษา ปริญญาตรี รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน

- ชื่อ นางผกามาศ สกุล โกวงศ์ วัน/เดือน/ปี เกิด 21 มกราคม 2515
- ที่อยู่ปัจจุบัน 3 ม.9 ต.บ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-276003
E-mail deesawet2008@sanook.com
- สถานที่ติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองปาน ต.เมืองปาน อ.เมืองปาน จ.ลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-276003
E-mail deesawet2008@sanook.com โทรศัพท์มือถือ 081-952-4302
- อาชีพ รับราชการ เจ้าหน้าที่บริหารสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองปาน
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน -
- ประวัติการศึกษาปริญญาตรีสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน -

- ชื่อ นางสาวนัตตา สกุล น้อยทอง วัน/เดือน/ปี เกิด 25 มิถุนายน 2515
- ที่อยู่ปัจจุบัน 85 หมู่ 2 ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 08-7030-9808
E-mail Jatwna@chaigc.com
- สถานที่ติดต่อ สถานีอนามัยบ้านขาม ตำบลหัวเวียง อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 08-1381-5138
E-mail Jatwna@chaigc.com โทรศัพท์มือถือ 08-7030-9808
- อาชีพ รับราชการ นักวิชาการสาธารณสุข
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน - เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบริการสาธารณสุข
- ประวัติการศึกษา - มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก คณะสาธารณสุขศาสตร์
เอกสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน -

- ชื่อ นางสาวเยาวเรศ สกุล เครือเพลา วัน/เดือน/ปีเกิด 6 มกราคม 2517
- ที่อยู่ปัจจุบัน 44/1 หมู่ 5 ตำบลบ้านเอื้อม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52100 โทรศัพท์ 08-9260-6127
E-mail yingyao07@yahoo.com
- สถานที่ติดต่อ โรงพยาบาลเมืองปาน
374 หมู่ 4 ตำบล เมืองปาน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-276020
E-mail yingyao07@yahoo.com โทรศัพท์มือถือ 089-260-6127
- อาชีพ รับราชการ เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน - เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบริการสาธารณสุข
- ประวัติการศึกษา - ปริญญาตรีสาธารณสุข ศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน -

- ชื่อ นางสาวธัญญา สกุล โกวฤทธิ์ วัน/เดือน/ปีเกิด 5 เมษายน 2517
- ที่อยู่ปัจจุบัน 22 หมู่ 4 ตำบลทุ่งกว๋าว ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัด
ลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 08-1631-6148
E-mail noi203@sanook.com
- สถานที่ติดต่อ สถานีอนามัยบ้านป่าเหว ตำบลบ้านขอ อำเภอเมืองปาน จังหวัด
ลำปาง รหัสไปรษณีย์ 52240 โทรศัพท์ 054-364-042
E-mail noi203@sanook.com โทรศัพท์มือถือ 089-838-664-8
- อาชีพ รับราชการ
- บทบาทหน้าที่ในชุมชน - พยาบาลรับผิดชอบหมู่บ้าน
- ประวัติการศึกษา - ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต 2 ปี ระดับปริญญาตรี
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน -